

การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู

จันทร์ชลี มาพุทธ

วิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ปีงบประมาณ 2560

THE CIVIC DEVELOPMENT FOR TEACHING STUDENTS

Chanchalee Mapudh

This research received subsidies from Faculty of Education Burapha University
2017

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เป็นเพราะความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุธันน์เรืองชัย รองศาสตราจารย์ชารี มณีศรี ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชั้นหมาก ประธานสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีพร อนุศาสนนันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัดภาควิชาการวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นผู้ตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสม

ขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่อนุเคราะห์ทุนอุดหนุนการวิจัยแก่ผู้วิจัยตลอดมา นิสิตทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม คุณงามความดีของรายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว และบูรพาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยพัฒนาวิชาความรู้ อบรมขัดเกลาให้ผู้วิจัยมาจนถึงวันนี้ รวมทั้งครอบครัวที่เป็นกำลังใจ

จันทร์ชลิ มาพุทธ

ชื่อเรื่องวิจัย การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู

THE CIVIC DEVELOPMENT FOR TEACHING STUDENTS

ผู้วิจัย จันทร์ชลี มาพุทธ

หน่วยงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู และ 2) เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตอนที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตอนที่ 2 กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเปรียบเทียบ t -test และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้และให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้
2. ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน

MAJOR: EDUCATION

KEYWORDS: CIVIC/ DEVELOPMENT/ TEACHING STUDENTS

CHANCHALEE MAPUDH: THE CIVIC DEVELOPMENT FOR TEACHING STUDENTS

The purpose of this research were to analysed the civic development for teaching students and compare between experiment group and control group. Step 1: The sample were 400 students select by stratified random sampling technique. Step 2: The experimental and control group composed of 30 students by purposive random sampling. Research instruments were questionnaire. The data was analysed by percent, mean, standard deviation, *t*-test, and content analysis.

Major finding were as follow:

1. The overall students displayed at high level. When considering each respect for responsibility, applied knowledge in diary life and applied knowledge in problem solving.

2. The comparison of the experimental and control group found that statistically significant no difference. The total civic of experimental group at high level. When considering each respect for honesty, discipline and commitment to work.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา.....	8
ความหมายและความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี.....	10
คุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาของบัณฑิตครู.....	12
ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg.....	24
ทฤษฎีการเรียนรู้.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	36
ตอนที่ 1 การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู.....	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	37
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม.....	39
ออกแบบแผนการทดลอง.....	40
เครื่องมือที่ใช้.....	40
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4 ผลการวิจัย.....	43
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	76
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก.....	84
ภาคผนวก ข.....	86
ภาคผนวก ค.....	93
ภาคผนวก ง.....	95
ภาคผนวก จ.....	112
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	125

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 36
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนิสิตครู จำแนกตามสถาบัน..... 44
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความคิดเห็นความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู โดยรวมและรายข้อ..... 45
4	เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม..... 46
5	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง โดยรวมและรายด้าน..... 47
6	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยรวมและรายข้อ..... 48
7	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง ด้านความซื่อสัตย์โดยรวมและรายข้อ..... 49
8	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง ด้านความมีวินัยโดยรวมและรายข้อ..... 49
9	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง ด้านความใฝ่รู้ โดยรวมและรายข้อ..... 50
10	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง ด้านความพอเพียง โดยรวมและรายข้อ..... 51
11	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยรวมและรายข้อ..... 52
12	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง ด้านรักความเป็นไทย โดยรวมและรายข้อ..... 53
13	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง ด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายข้อ..... 54
14	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม โดยรวมและรายด้าน..... 55
15	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยรวมและรายข้อ..... 56
16	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมและรายข้อ..... 57
17	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม ด้านความมีวินัย โดยรวมและรายข้อ..... 58

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความใฝ่รู้ โดยรวมและรายข้อ.....	59
19	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความพอเพียง โดยรวมและรายข้อ.....	60
20	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยรวมและรายข้อ.....	61
21	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านรักความเป็นไทย โดยรวมและรายข้อ.....	62
22	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายข้อ.....	63

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ปรากฏชัดเจน คือระบบข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางรวดเร็ว และมากมายทุกด้านจนเรียกได้ว่าคนในสังคมจมอยู่ในข้อมูลข่าวสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยเฉพาะความรู้และวิทยาการเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนทำให้การสอนโดยให้เนื้อหาอย่างเดียวไม่มีทางทำได้สมบูรณ์ ครูที่ไม่ติดตามข้อมูลข่าวสารจะล้าสมัย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมไปสู่ระบบเสรีนิยม ทำให้เกิดการแข่งขัน การต่อสู้ และการเอาชนะกันทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น ระบบการโฆษณาชวนเชื่อจะตามมา ทางเลือกและรับสื่อโฆษณาจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากสำหรับคนรุ่นใหม่ ในสังคมไทยระบบวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางไม่เพียงแต่ในระบบสังคมแต่รวมถึงครอบครัวและในวงการโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูจะต้องปลูกฝังและสร้างเสริมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รวมทั้งกระแสการกระจายอำนาจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม กระแสของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมโลกและสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคตนับวันจะมากขึ้นวิถีชีวิตของคนจะเปลี่ยนไป และสืบเนื่องจากสังคมอุตสาหกรรมทำให้สังคมไทยเองต้องปรับระบบเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิต สังคม และการศึกษามาไปด้วยอย่างมาก กระแสนานาชาติ ความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันต้องสื่อสารและติดต่อกันอย่างกว้างขวาง การเรียนรู้ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิต รวมทั้งภาษาของชนชาติอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากสำหรับคนในสังคมสมัยใหม่ (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2557, หน้า 60-61)

การศึกษา หมายถึง กระบวนการกิจกรรมอันสำคัญของสังคมและรัฐเพื่อการพัฒนาบุคคลและประชาชน เพื่อการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษาสร้างและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องจัดการให้สมบูรณ์โดยการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้คู่คุณธรรมด้วยการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการรับการฝึกอบรมสั่งสอน เกิดความรู้จริง เรียนรู้ด้วยการคิดพิจารณาไตร่ตรอง ใคร่ครวญกลับไปกลับมา เกิดความรู้แจ้งเห็นจริง ผูกฝอยบรมจนเกิดทักษะเชื่อมโยง เกิดเป็นความรู้ตลอดชีวิต ทำให้รู้เท่าทัน สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบด้วยการยึดมั่นในหลักของคุณธรรมประจำใจในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, 2560, หน้า 40) คุณภาพของบัณฑิต หน่วยงานหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิต ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้คนไทยมีคุณภาพศักยภาพ โดยการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ผ่านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 3-5)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (2552-2561) มีเป้าหมายเพื่อให้ภายในปีพ.ศ.2561 ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการคือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย 2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและการ

เรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหาร และจัดการศึกษา กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้ถูกกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายข้างต้น โดยให้ความสำคัญพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและภาคภูมิใจในไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริ์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ แข็งแรงเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 25) ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดกระบวนการผลิตบัณฑิตในระดับการศึกษาอุดมศึกษาให้มีคุณภาพมีศักยภาพตรงตามความต้องการของสังคม มีความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับคนอื่น มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555, หน้า 51) ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสาธารณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555, หน้า 16) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้กำหนดว่า การศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ระบบการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ เรียกว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักและเข้าใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 12) คนดี หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ ความมีวินัย มีความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละรักสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างสันติสุข (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, หน้า 17) ปัญหาการศึกษาขาดการพัฒนาคน โดยเฉพาะการพัฒนาให้มีจิตสำนึกในการรักถิ่นที่อยู่ รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนโดยอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย (จินตวีร์ เกษมสุข, 2557, หน้า 40)

สถาบันการศึกษาต่างกำลังเผชิญความท้าทายต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ สามารถสร้างคนให้มีทั้งคุณธรรมและสติปัญญาอันชาญฉลาดควบคู่กัน แต่ปัญหาจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในปัจจุบันนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถผลิตผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (ศูนย์จันตตปัญญาศึกษา, 2552, หน้า 71) การศึกษาในปัจจุบันยังขาดมิติทางด้านคุณธรรมอยู่มาก หากสังคมเน้นแต่คนเก่ง เราก็จะได้แต่คนเก่ง แต่ถ้าหากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรมจริยธรรม เขาก็จะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว คิดถึงตัวเองมากกว่าส่วนรวม เพราะโดยปกติ

แล้วคนเก่งมักจะไม่อยากให้คนอื่นเก่งกว่า จึงถือว่าหากเราสอนโดยเน้นให้เด็กเป็นคนเก่งโดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมก็จะสร้าง ปัญหาให้กับสังคม (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2550, หน้า 1) การจัดหลักสูตรการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันมีลักษณะแยกส่วนจากสังคมและชุมชนยังมุ่งในด้านการพัฒนาวิชาความรู้ด้วยการให้ความสำคัญกับประกาศนียบัตรหรือใบรับรอง ผลการศึกษามากกว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม เด็กและเยาวชนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ขาดความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ ในขณะเดียวกันยังขาดความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้ (พฤทธิศิริบรรณพิทักษ์, 2553, หน้า 7-8) กำลังคนที่ผลิตได้ขาดคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความขยัน มีวินัย ตรงต่อเวลา ขาดภาวะผู้นำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, หน้า 8) ในสภาพปัจจุบันพบปัญหาผู้เรียนไทยที่ต้องเร่งพัฒนาเพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาให้ไทยไปถึงไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ เด็กไทยไร้วินัยในการเรียนรู้ เด็กไทยไม่รักการอ่าน ยังไม่รู้จักใช้ ICT ให้เหมาะสมเหมาะทางเพื่อให้รู้จริง รู้ซึ่งเป็นแนวทางสร้างนวัตกรรม เด็กไทยยังขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ ถกเถียง คัดสร้างสรรค์ การประเมินค่า การใช้เหตุผล การคิดที่ยั่งยืน ความสามารถในการเขียนและการพูดสื่อสาร (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2560, หน้า 8)

แนวคิดทฤษฎีหลักการ แนวทาง ตลอดจนวิธีต่าง ๆ ในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เจตคติ และความรู้สึที่ดีงามให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งครูสามารถนำไปใช้ประโยชน์การสอนหรือพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย (ทศนา แคมมณี, 2553, หน้า 210) การศึกษานอกจากสอนแล้วยังรวมการอบรมให้รู้ระเบียบของสังคม (Socialization) บ้านเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลมากที่สุด สำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทำหน้าที่ปลูกฝังคุณค่าและจุดมุ่งหมายของระบอบประชาธิปไตยให้กับเด็กจนกระทั่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของความคิดของเด็กซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม (ประทุม อังกูโรหิต, 2556, หน้า 120) การกระทำความดีเป็นเรื่องของส่วนลึกในจิตใจ บัณฑิตผู้นำคนในสังคม คือผู้ที่กระทำความดีได้อย่างยั่งยืน มีชื่อเสียงภาพลักษณ์ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยไม่สุดขีดไปทางใดทางหนึ่ง (ศิริณ พงศ์มพัฒน์, 2559, หน้า 56) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันการศึกษา กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมของสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญในการจัดกลไก กระบวนการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อม การวิเคราะห์แยกแยะดี-ชั่ว ให้มีสติรู้เท่าทันความคิดและคิดอย่างมีหลักการและเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ สอนให้รู้และปฏิบัติเป็น ความรู้เป็นการพัฒนากาย พัฒนาจิต เป็นพฤติกรรมที่แสดงออก เป็นการฝึกพฤติกรรมจากต้นแบบที่ดี และสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริม ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมไทย กระบวนการจัดการเรียนรู้ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ใช้กระบวนการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากสถาบันครอบครัว โรงเรียน วัด และชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 33-34) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คุณธรรมจริยธรรมเป็นลักษณะการท่องจำ บอกรวด ขาดความน่าสนใจ ไม่เน้นการปฏิบัติ ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมเลือกกิจกรรมที่ตนสนใจ ขาดการบูรณาการการสอนคุณธรรมจริยธรรมในวิชา

อื่น ๆ ครูผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาการสอนมากเพียงพอและเป็นแบบอย่างที่ดี (ศูนย์คุณธรรม, 2548, หน้า 28)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะต้องพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู เพราะครูจะเป็นพลเมืองดีของสังคมต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ และมุ่งปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืน.

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ประโยชน์ที่ได้รับ

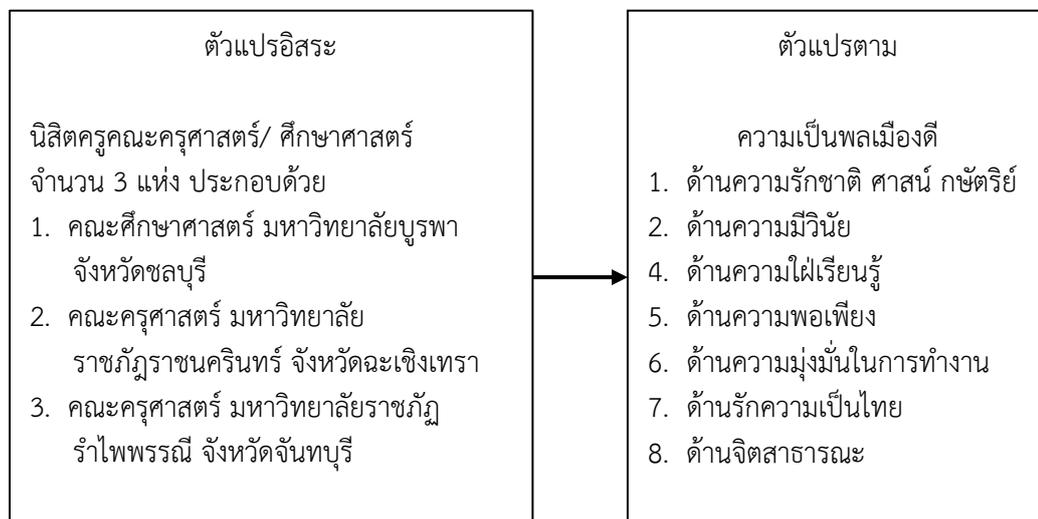
1. ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
2. ได้กิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดี
3. ได้แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี

สมมติฐานการวิจัย

ความเป็นพลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Banchner, Jennifer Mellissa (2011) Briks, Hildergard Margaret (1997) Hollander, Elizaberth (2011) Miller, Mathew David (2009) Trammell, Randell (2014) Woolard, Chad (2015), สุจิตรา วันทอง (2556) ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์ (2550) และปภัสสร ไพบุลย์ฐิติพรชัย (2553) นำมากำหนดกรอบการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทราและมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู

ประชากร ได้แก่ นิสิตครู จำนวน 7,609 คน ประกอบด้วย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ในปีการศึกษา 2559 กลุ่มตัวอย่าง นิสิตครู จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นิสิตครูที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

ตัวแปรตาม ความเป็นพลเมืองดี ประกอบด้วย ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความพอเพียง ความมุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และจิตสาธารณะ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง

ทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครูที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นิสิตครูคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยบูรพาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาความเป็นครู จำนวน 30 คน

กลุ่มควบคุม ได้แก่ นิสิตครูคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 30 คน

ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย

จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีจำนวน 7 กิจกรรม โดยใช้กระบวนการฝึกสมาธิ (Meditate) สนทนาสนทนา (Dialogue) สะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection) และการจดบันทึก (Note-taking)

ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีจำนวน 7 กิจกรรม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเป็นพลเมืองดี ประกอบด้วย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ความพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และจิตสาธารณะ

ขอบเขตระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ใช้เวลารวม 30 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

พลเมืองดี หมายถึง บุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพกฎกติกาของสังคม เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสาธารณะ เคารพรับฟังความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้

ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ ยืนตรงเคารพธงชาติ มีความสามัคคีปรองดอง เข้าร่วมกิจกรรมที่ป็นประโยชน์ต่อสังคม เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ปฏิบัติตนตามคำมั่นสัญญา ไม่เอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

ความมีวินัย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับของ ครอบครัว โรงเรียนและสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ตรงต่อเวลาในการเข้าชั้นเรียน มีความรับผิดชอบในการทำงาน

ความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน มีนิสัยรักการอ่าน เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ความพอเพียง หมายถึง ผู้ที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมรับ

การเปลี่ยนแปลง ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด มีการวางแผนการเรียน การทำงาน ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ความมุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม พุ่มเทก่าลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จ ลุ่่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และผู้อื่น เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ

รักความเป็นไทย หมายถึง แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญู ต่อผู้มีพระคุณ เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย เชิญชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม นำความเป็นไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับ ความเป็นไทย สืบสานต่อยอดสิ่งทีแสดงความเป็นไทย

จิตสาธารณะ หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ทีมีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ด้วยแรงกายสติ ปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา ร่วมสร้างสรรค์สิ่งทีดีงามให้เกิดใน ชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน สร้างความสุขให้คนอื่น

การพัฒนาความเป็นพลเมืองดี หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทีหลากหลายโดยใช้ โดยใช้กระบวนการฝึกสมาธิ (Meditate) สนทนาสนทนา (Dialogue) สะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection) และการจดบันทึก (Note-taking) เพื่อปลูกฝังความเป็นคนดี ประพฤติปฏิบัติตามกฎ กติกาของสังคมเพื่อให้ตนเองและสังคมมีความสุข

การฝึกสมาธิ (Meditate) หมายถึง การเตรียมตัวผู้เรียนก่อนเริ่มต้นการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้มีสติอยู่กับตัว ผู้สอนจะให้นิสิตสงบนิ่ง

สนทนาสนทนา (Dialogue) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ใช้การพูดและฟังอย่างตั้งใจ ใคร่ครวญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่าเรื่อง แสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์อย่างมีสติ

สะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection) หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียน สะท้อนความรู้ความคิดประสบการณ์จากการฟังโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มและในชั้นเรียน

การจดบันทึก (Note-taking) หมายถึง ฝึกให้ผู้เรียนแต่ละคนฝึกทบทวนสิ่งทีได้ฟัง ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

นิสิตครู หมายถึง ผู้ทีกำลังศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยซึ่งทำหน้าที่ ผลิตบัณฑิตครูให้เป็นพลเมืองดีเพื่อไปรับใช้สังคม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. ความหมายและความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี
3. คุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาของบัณฑิตครู
4. ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg
5. ทฤษฎีการเรียนรู้
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา

มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา มาตรฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้อยู่ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2549, หน้า 9) สถาบันการศึกษาต่างกำลังเผชิญความท้าทายต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ สามารถสร้างคนให้มีทั้งคุณธรรมและสติปัญญาอันชาญฉลาดควบคู่กัน แต่ปัญหาจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถผลิตผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้การ จัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดสติ มีสมาธิ มองเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จึงเป็นคำตอบของการจัดการศึกษาในยุคนี้และยุคหน้าคือเหตุผลที่ผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาของชาติจำเป็นต้องนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสู่กระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะทำให้เราได้คนดีมีความสุข และมีความสามารถสมดังจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 (ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา, 2552, หน้า 71)คุณสมบัติพื้นฐานของลูกจ้างที่นายจ้างต้องการในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัยในตนเอง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน การพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการรักษาความลับตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะที่นายจ้างในภาคอุตสาหกรรมต้องการจากลูกจ้างมากที่สุดคือ ความละเอียดรอบคอบ มีความรู้หรือทักษะพื้นฐาน ใฝ่รู้ มีปฏิภาณไหวพริบ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 4) การเรียนรู้ที่แท้จริงเป็นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในตน เมื่อโลกภายในเปลี่ยนโลกภายนอกก็จะเปลี่ยนไปตามกัน ปัญหา ปฏิบัติ วิธีการสอน

ไม่ตายตัวหากแต่ไหลเลื่อนเคลื่อนที่ เปลี่ยนแปลง เชื่อมโยงตลอดเวลา โดยการปรับให้เหมาะกับผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียน เน้นกระบวนการคิดที่เป็นระบบ การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ การเปลี่ยนแปลงความรู้สึกใคร่ครวญด้านในสู่การเปลี่ยนแปลงด้านนอก ผู้เรียนต้องมี โอกาสคิดใคร่ครวญ ทำกิจกรรมทบทวน พิสูจน์ผลและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ฟังตนเองได้ สร้างสรรค์เพื่อส่วนรวม แนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1. การจัดการศึกษาและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ความรู้ต้องมาจากการปฏิบัติจริง ส่วนทฤษฎีหลักการเป็นสิ่งเสริม
3. การเรียนรู้เริ่มที่ตัวผู้เรียนจากสภาพจริง
4. ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนและเวลาที่เหมาะสม
5. การเรียนรู้คือเวลาที่ผู้เรียนต้องการสิ่งนั้น
6. การเรียนรู้ต้องมีจุดมุ่งหมาย มีระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน
7. ความสุขจะเกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรมด้วยบรรยากาศเป็นกันเอง สร้างสรรค์สังคมแห่ง

การเรียนรู้ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม ค้นพบ ความรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตระดับอุดมศึกษา บัณฑิตระดับอุดมศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบ ในฐานะพลเมืองและพลโลก (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2549, หน้า 2) คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย (เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2557, หน้า 48-49)

1. มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเชื่อมโยงกับ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต เห็นประโยชน์และความสำคัญในการดำเนินตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ มีศักยภาพการเลือกอาชีพได้ด้วยตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข รู้รักสามัคคี ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฟันฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน สื่อสารศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจในความเป็นไทย
3. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ รู้จักประมาณตน รู้ศักยภาพของตน ใช้ชีวิตบนพื้นฐานความเป็นจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล ดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญา ความรอบรู้ ความรอบคอบ ไม่ประมาท มีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจ รู้ผิดชอบชั่วดี ไม่ทำความชั่ว สะสมความดี มีวินัยและความรับผิดชอบ (เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2557, หน้า 48-49)

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา กำหนดทิศทางให้บัณฑิตมีมาตรฐานด้านคุณธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล มีทักษะในการคาดคะเนการคิดคำนวณ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นหลักสูตรจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเน้นการสร้างบัณฑิต ออกไปปรับใช้สังคมและเป็นพลเมืองดีของสังคม

ความหมายและความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี

กระมล ทองธรรมชาติ, ดำรง ฐานดี และดำรง ธรรมารักษ์ (2554, หน้า 59) กล่าวว่า บุคคลจะเป็นพลเมืองดีตามวิถีของสังคมไทยและสังคมโลกได้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพกฎกติกาของสังคม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ด้วยความรับผิดชอบและสำนึกที่ดีกว่าจะต้องส่งเสริมให้บุคคลปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

นงลักษณ์ ทองอยู่ (2552, หน้า 52) พลเมืองดี หมายถึง ประชาชนที่ดำเนินชีวิตในสังคม โดยมีความคิดดี จิตใจดีและปฏิบัติดี มีความเอื้ออาทร เห็นคุณค่าและช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 14) พลเมืองดี หมายถึง การเป็นสมาชิกที่มีอิสระและพึ่งตนเองได้ ใช้สิทธิเสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาคด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะและกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อสังคมและแก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับประเทศ

Daniels (2012, pp.34-52) พลเมืองดี หมายถึง การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมที่มีความหลากหลาย มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรักชาติ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคมปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้เกิดความสงบและมีระเบียบวินัย มีสิทธิหน้าที่อันชอบธรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง

Richard (2012, p.119) พลเมืองดี หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม(Morals and ethics)แล้วนำไปปฏิบัติตามข้อตกลงของสังคมที่มีความหลากหลาย ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดท่ามกลางความแตกต่างที่หลายหลาย(Making a difference) ต้องเข้าใจและปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง(Diversity) ต้องเข้าใจการใช้เทคโนโลยีอย่างมีเหตุผล(Technological)และมีความตระหนักในตนเอง (Self-reliance) สามารถจัดการชีวิตได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

David (2014,pp.78-80) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี หมายถึง การแสดงออกถึงความ เป็นประชาธิปไตย เคารพกฎระเบียบของบ้านเมือง จงรักภักดีต่อชาติ เคารพกฎหมาย มีความสามัคคี มีเหตุมีผลและเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 จัดทำขึ้น ภายในกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 เป็นแผนระยะยาวภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เน้นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก แนวทางการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกเพศทุกวัยมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

มีจิตสำนึกความเป็นไทย มีความเป็นพลเมืองดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่งดงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมือง ในระบบการศึกษาสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปฏิบัติตนให้ผู้อื่นมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสาธารณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ธีรศักดิ์ อุปเมยอริชัย, 2557, หน้า 250-256)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้ในยุค การศึกษา 4.0 มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2560, หน้า 278)

1. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตน ตามหลักธรรมของศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้ เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่าง มีความสุข

เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ มีเป้าหมาย ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2552, หน้า 41-42)

1. มีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต
2. มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ทำงานเป็นกลุ่ม
4. มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถก้าวทันโลก

ทิพย์พพร ตันตีสุนทร (2555, หน้า 66-67) การสร้างความเป็นพลเมืองต้องจัดแผนการ เรียนการสอนและการฝึกอบรมเพื่อการสร้างความเป็นพลเมือง การทำความเข้าใจเบื้องต้นว่าเป้าหมาย ปลายทางคือ การที่เรากำลังหล่อหลอมความคิด พฤติกรรมและทัศนคติให้เด็กค่อยๆ พัฒนาความคิด เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งต้องมีกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่เด็กใน เรื่องที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตสาธารณะ มิฉะนั้นเขาก็จะไม่ตระหนักต่อเรื่องของสาธารณะ เพราะ เด็กเป็นสมาชิกของสังคมและเขาจะเป็นอนาคตของสังคม รวมทั้งเรื่องความเข้าใจในการเมืองการ ปกครองด้วยเพื่อให้คนได้แสดงบทบาททางสังคมได้ถูกต้อง เพราะสังคมถูกออกแบบให้อยู่ภายใต้ ระบอบการเมืองการปกครอง จึงจำเป็นต้องให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education) ด้วย การสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในห้องเรียน ให้เสรีภาพในการถกเถียง อภิปรายโต้แย้ง ทำให้เกิด ความคิดใหม่ รับรู้ถึงความหลากหลายในความคิดที่แตกต่างกันได้ และเกิดความรู้ใหม่ๆ จากตัวผู้เรียน เอง นับเป็นการจำลองภาพสังคมใหญ่ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนตามหลักการประชาธิปไตยก่อนเข้าสู่ความเป็น พลเมือง

สรุปความเป็นพลเมืองดีหมายถึง บุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพกฎกติกาของสังคม เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสาธารณะ เคารพรับฟังความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีสติปัญญา มีความรอบคอบระมัดระวัง

คุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาของบัณฑิตครู

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ศึกษาศาสตร์เป็นศาสตร์เกี่ยวกับศิลปะและจิตวิทยาการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ การผลิตครูใหม่ หรือการเตรียมตัวครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการ รวมทั้งการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ การจัดการศึกษาในสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย วิชาครูและวิชาเอกที่จะสอน ทั้งในด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการซึ่งเชื่อมโยงและบูรณาการกับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาคนทั้งในวัยเรียนและนอกรั้วเรียนให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

1. มีคุณธรรม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการ วิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. มีความอดทน ใจกว้างและมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการทำงานร่วมกันกับผู้เรียนและผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม
3. มีความรอบรู้และมีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจองค์แท้ในทฤษฎี และวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความรู้ใหม่
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา และข้อโต้แย้งโดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมและปฏิบัติได้
5. มีความสามารถในการพิจารณาแสวงหา และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการ วิชาชีพและสังคมอย่างมีเหตุผลที่สมเหตุสมผล โดยการบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการ และพหุวิทยาการเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. มีความสามารถในการติดตามพัฒนาการของศาสตร์ทั้งหลาย และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะของตนอยู่เสมอ

มาตรฐานผลการเรียนรู้

ด้านที่ 1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

1. แสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีคุณธรรมที่เสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความเข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลก มีจิตสาธารณะ เสียสละ และเป็นแบบอย่างที่ดี

2. สามารถจัดการและคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู
เชิงสัมพัทธ์โดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น และประโยชน์ของสังคมส่วนรวม
ด้านที่ 2 ด้านความรู้

1. มีความรอบรู้ในด้านความรู้ทั่วไป วิชาชีพครู และวิชาที่จะสอนอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง
และเป็นระบบ

2. มีความตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ
ข้ามศาสตร์ และการบูรณาการกับโลกแห่งความเป็นจริง

3. มีความเข้าใจความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง
ตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัยและการวิจัยต่อยอดความรู้

4. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าองค์ความรู้และสามารถ
นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 3 ด้านทักษะทางปัญญา

1. สามารถคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลสารสนเทศและแนวคิด
จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การวินิจฉัย แก้ปัญหา และทำการวิจัยเพื่อ
พัฒนางานและพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. สามารถคิดแก้ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เสนอทางออก และนำไปสู่การแก้ไขอย่าง
สร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ภาคทฤษฎี และผลกระทบจากการ
ตัดสินใจ

3. มีความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์และ
การพัฒนาศาสตร์ทางครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างมีนวัตกรรม

ด้านที่ 4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

1. มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีมุมมองเชิงบวก มีวุฒิภาวะทาง
อารมณ์และทางสังคม

2. มีความเอาใจใส่ช่วยเหลือและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มและระหว่างกลุ่มได้อย่าง
สร้างสรรค์

3. มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน และมีความรับผิดชอบต่อ
ส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 5 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

1. มีความไวในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นตัวเลขเชิงสถิติ หรือคณิตศาสตร์
ภาษาพูดและภาษาเขียน อันมีผลให้สามารถเข้าใจองค์ความรู้ หรือประเด็นปัญหาอย่างรวดเร็ว

2. มีความสามารถในการใช้ดุลยพินิจที่ดีในการประมวลผล แปลความหมาย และเลือกใช้
ข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การเขียน และนำเสนอ
ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบุคคลและกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน

ด้านที่ 6 ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้

1. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Non-formal) และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (Informal) อย่างสร้างสรรค์
2. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ผู้เรียนที่มีความสามารถปานกลาง และผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีนวัตกรรม
3. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกที่สอนอย่างบูรณาการ คณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายสู่การเป็นคณะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์ทางการศึกษาของสังคม และมุ่งที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพที่มีความโดดเด่นของคุณลักษณะแสดงถึง ความมีอัตลักษณ์ด้านการแสวงหาถ่ายทอดสื่อสารองค์ความรู้ มีน้ำใจ มีวินัย และรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม (แผนยุทธศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554-2558, หน้า 18-20)

สาระที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพครูยุคใหม่ ประกอบด้วย 1) จริยธรรม เนื้อหาแรกถือได้ว่าเป็น เนื้อหาหลักของวิชาชีพครูหรือครุศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาชีพครูโดยตรง โดยทั่วไป จริยธรรม คุณธรรมของครูจะประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 3 ส่วนหลักคือ ส่วนแรกเป็นเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวันเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีคุณค่าตามระบบนี้เป็นตัวสะท้อนความดีงามของสังคม ส่วนที่ 2 คือจรรยาบรรณวิชาชีพ และส่วนที่ 3 เป็นเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีของคนในสังคม 2) ความรู้ ในวิชาชีพครูมี 2 ลักษณะคือ ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน และความรู้ในวิชาชีพครู 3) ความคิด ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในการคิดแบบต่างๆ ได้แก่คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ผลิตภาพ และคิดรับผิดชอบ รวมทั้งการคิดในอนาคต และการคิดเพื่อส่วนรวม 4) ทักษะพื้นฐานที่ครูควรมีคือ ทักษะการถ่ายทอด ทักษะการนำอภิปราย ทักษะการชี้แนะ ทักษะการสอนให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการวิเคราะห์ การตกลึก ทักษะการสังเกต ทักษะการประเมิน 5) ความสามารถในการสอน 6) เทคโนโลยี ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี 7) แนวคิดและการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก การรู้จักสังคมอย่างลึกซึ้งและ 8) ทักษะการจัดการและภาวะผู้นำ (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตันและนักรบ หมิ่นลี่, 2560, หน้า7-10)

สถาบันผลิตครูต้องผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูตามมาตรฐานหลักสูตรและสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ดังนี้ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 18-22)

1. มีทักษะการคิดวิเคราะห์ วิธีการสืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูล เลือกและตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนในอนาคต
2. สร้างกระบวนการสอนที่พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาวิชาชีพครู
3. มีความสามารถในการแก้ปัญหา
4. บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์สุจริต การลอกข้อมูลที่ต้องมีการอ้างอิง
5. ต้องพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

การพัฒนาคุณภาพครูไทยตามมาตรฐานวิชาชีพระดับชาติและเทียบเคียงมาตรฐานสากล การจัดการศึกษาเพื่อผลิตครูในสาขาตรงความต้องการที่มีสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 การพัฒนา มาตรฐาน ระบบข้อมูลครูของประเทศ

มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตระดับอุดมศึกษา บัณฑิตระดับอุดมศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบ ในฐานะพลเมืองและพลโลก (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2549, หน้า 2) คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย (เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2557, หน้า 48-49)

1. มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเชื่อมโยงกับ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต เห็นประโยชน์และความสำคัญในการดำเนินตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ มีศักยภาพการเลือกอาชีพได้ด้วยตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข รู้รักสามัคคี ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฟันฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน สื่อสารศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจในความเป็นไทย

3. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ รู้จักประมาณตน รู้ศักยภาพของตน ใช้ชีวิตบนพื้นฐานความเป็นจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล ดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญา ความรอบรู้ ความรอบคอบ ไม่ประมาท มีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจ รู้ผิดชอบชั่วดี ไม่ทำความชั่ว สะสมความดี มีวินัยและความรับผิดชอบ

หากกระบวนการเรียนการสอนในทุกกระดับ ครูอาจารย์ได้สอดแทรกสิ่งที่เป็นจุดอ่อน จุดบกพร่องของคนไทยลงไปในการเรียนการสอนที่ละเอียดถี่ถ้วนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนแต่ละ ระดับแล้วก็พอจะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาไทยไปในทางที่ดีขึ้น การให้การศึกษาของครูอาจารย์จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาที่เป็นจุดอ่อนของคน ในชาติและช่วยเติมเต็มสิ่งดี ๆ ที่คนในชาติยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากการสำรวจคุณลักษณะ ของนักเรียนนักศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ (ทวีป อภิสทธิ, 2556, หน้า 40-42) ลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ อยากรับปรุงตนเองอยู่เสมอ แสวงหาและใช้แหล่งความรู้ต่าง ๆ ใน การศึกษาหาความรู้ รู้จักการจัดลำดับความสำคัญ รู้ว่าอะไรควรทำก่อน อะไรควรทำหลัง เห็นคุณค่า และใช้เวลาที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ รู้จักบริหารเวลา อดทน มุ่งมั่น พินิจปัญหาและอุปสรรค ไม่ย่อท้อ ทำงานเป็นทีมได้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย รู้จักประหยัดอดออม บริหารจัดการเรื่องการเงินของตนเองได้โดยไม่มีปัญหา รู้จักรวบรวมข้อมูลให้รอบคอบรอบด้านก่อนคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหา กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมไทยที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เรา มองข้าม ทิศทางใหม่ที่ครูจะต้องปรับ ได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหาที่มีความสมดุลด้วยคุณธรรมและ ความรับผิดชอบ สมดุลด้วยตนเองและส่วนรวม สมดุลด้วยประโยชน์ของประเทศชาติและประเทศ เพื่อนบ้าน สมดุลด้วยการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เน้นความถูกต้อง ความดีงามเป็นสำคัญ

มีความรับผิดชอบต่อตนเองในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงเร็ว มีการแข่งขันสูง มีความแน่นอนในอนาคตน้อย ความสมหวังและผิดหวังจะเกิดขึ้นได้เสมอและตลอดเวลา ในขณะเดียวกันก็ต้องดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพ เพื่อความก้าวหน้าของตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมทำให้คนรุ่นใหม่ต้องมีความมั่นใจในตนเอง เมื่อมีข้อมูลแน่นอนชัดเจน ต้องมั่นใจ และกล้าทั้งทางวิชาชีพและสังคมเพื่อริเริ่มสิ่งใหม่ แต่จะมั่นใจได้ กล้าและริเริ่มได้ ต้องมีหลักวิชาที่มั่นคงพอ คนรุ่นใหม่ต้องรอบรู้ริเริ่ม รุกและรับอย่างมั่นใจ ผิดพลาดก็ไม่ยอมแพ้ หาทางแก้ไขต่อไป มีความรับผิดชอบต่อสังคม สังคมไทยในอนาคตอันใกล้นี้จะประสบความสำเร็จในทางเศรษฐกิจพอสมควร แต่ปัญหาสังคมจะเกิดขึ้นมาก นับแต่ปัญหาความแตกต่างในสังคม ปัญหาเมืองและชนบท ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเอาเปรียบและเห็นประโยชน์เฉพาะตัวเอง การขาดเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน ทำให้ปัญหาค่านิยมและจริยธรรมตามมา คนรุ่นใหม่จึงต้องติดตามปัญหาของสังคมอยู่ตลอดเวลา ทั้งสาเหตุและผลกระทบ พร้อมทั้งรู้วิธีแก้เพื่อให้ได้ทิศทางที่เหมาะสมขึ้น ในขณะเดียวกันก็ต้องหาวิธีแก้ที่เหมาะสมถูกต้องและร่วมกันกับคนอื่น ๆ ได้ ความรับผิดชอบต่อโลก ต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกและนานาชีวิต พร้อมทั้งมองผลกระทบของโลกที่มีต่อสังคมไทยและตนเอง (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2557, หน้า 263-265)

แนวการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา วัยของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา เริ่มตั้งแต่อายุ 17 ปีเต็มไปจนถึงอายุ 21 ปีขึ้นไป การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นการศึกษาช่วงสำคัญ เพราะช่วงของการศึกษาคลุ่มตั้งแต่การเรียนถึงการเป็นผู้ใหญ่ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะเสริมสร้างและพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ของสังคมต่อไป (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2557, หน้า 9-14)

ในยุคการศึกษา 4.0 ของประเทศไทย เป็นยุคของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติด้วยการให้มีรายได้สูงด้วยนวัตกรรมที่คนไทยสร้างและพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาทักษะเด็กไทยควรมีลักษณะดังนี้ มีความพอเพียงและคุณธรรม แม่นยำและลึกซึ้งในความรู้ด้วยการสืบสวน รับผิดชอบสร้างนวัตกรรมด้วยการทำโครงการ พร้อมเชี่ยวชาญการใช้ ICT ลักษณะครูไทยหัวใจพอเพียง 4.0 ครูดีมีความพอเพียงและคุณธรรม แม่นยำในเนื้อหา นำพาเด็กค้นคว้าด้วยการสืบสอบ รับผิดชอบ สอนสร้างนวัตกรรมด้วยการทำโครงการ ครูใจสราญทำวิจัยสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เป็นแนวทางสร้างครูไทยหัวใจพอเพียง (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2560, หน้า 7)

วิจารณ์ พาณิช (2555, หน้า 15-17) ได้เสนอคุณลักษณะของครูเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 โดยเป็นครูที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ครูต้องออกแบบการเรียนรู้/ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือทำ
2. ครูต้องมีทักษะการเรียนรู้และทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย $3R_s + 7C_s$ ได้แก่ มีความรู้ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และคิดเลข และ $7C_s$ ได้แก่

1) การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Critical thinking & Problem solving) 2) การสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม (Creatively & Innovation) 3) ความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural understanding) 4) การทำงานเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ (Collaboration teamwork & Leadership) 5) การสื่อสาร (Communications) 6) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ (Information media literacy) 7) การคิดเชิงตัวเลขและการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (Computing & ICT literacy) และมีทักษะในอาชีพและการเรียนรู้ (Career & Learning skill)

3. ครูควรรวบรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำหน้าที่ครูเป็นชุมชนการเรียนรู้
 ช้นวิชาชีพหรือ PLC (Professional Learning Communities)

4. ครูต้องฝึกฝนตัวเองให้มีทักษะการเป็นโค้ช เป็นคุณอำนวย

5. ครูต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเพื่อพัฒนาจิตทำประการ ได้แก่ ด้านความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระ การสังเคราะห์ วิเคราะห์ การเคารพ การสร้างสรรค์

6. ครูต้องสร้างทฤษฎีในการทำงาน ลงมือทำ เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

7. ครูต้องระลึกเสมอว่าการเรียนเป็นเรื่องของการคิด การฝึกทักษะของผู้เรียนผ่านกิจกรรม (Project based learning) และทบทวนไตร่ตรองว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง

พระครูวินิตศาสนานทร (2555, หน้า 3-4) ครูในอนาคตจะต้องมีความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ทักษะในการตั้งคำถามเพื่อช่วยให้ศิษย์กำหนดเป้าหมายและคิดได้ด้วยตนเอง ทักษะที่สอนให้เด็กหาความรู้ได้ด้วยตนเองและด้วยการลงมือปฏิบัติ ทักษะในการคัดเลือกความรู้ตามสภาพแวดล้อมจริง ทักษะในการสร้างความรู้ ใช้เกณฑ์การทดสอบและตรวจสอบความถูกต้องอย่างไร เพื่อให้ศิษย์เกิดความเข้าใจอย่างชัดแจ้ง ทักษะให้ศิษย์คิดเป็น หรือตกผลึกทางความคิด ทักษะในการประยุกต์ใช้ ทักษะในการประเมินผล มีจิตวิญญาณความเป็นครู ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เนื่องจากเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูจึงต้องไม่หยุดนิ่งที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมเสมอเพื่อพัฒนาตนเองและเพื่อไว้สอนศิษย์ เปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง เพราะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่างไม่เหมือนในอดีต ครูต้องทำใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงและไตร่ตรองเพื่อนำสิ่งใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต สร้างกำแพงคุณธรรม อีกประการหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้จิตวิญญาณความเป็นครู คือครูต้องเป็นผู้มีคุณธรรม ซึ่งจะเป็คำสอนด้วยแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ได้เป็นอย่างดีเพราะผู้มีคุณธรรมย่อมเป็นผู้เจริญ โน้มนำความดีแก่ศิษย์ ครูไม่เพียงใช้วิชาความรู้เท่านั้น แต่การเป็นที่พึ่งทางใจสามารถเป็นที่ปรึกษาของลูกศิษย์ ยิ่งหากเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณหรือมโนธรรมด้วยแล้ว ยิ่งทรงคุณค่ามหาศาล มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญของครูที่ได้รับการกำหนดให้เป็นทักษะที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในช่วงศตวรรษที่ 21 ครูต้องทำตนให้ศิษย์รัก หนักแน่นในจรรยา พัฒนาความรู้ อดสาห์สร้างศิษย์ตน อดทนต่อคำหยาบคาย ขยายคำลึกลับซึ้ง ไม่ดึงศิษย์ไปในทางเสียหาย บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ฟุ้งเพื่อโตตามสังคมนอบข้าง รู้จักคำว่าขอโทษ รู้จักคำว่าให้อภัย รู้จักคำว่าผู้น้อยไหว้ผู้ใหญ่ อยากให้สังคมไทยกลับมาสู่ความเป็นประเทศแห่งคุณธรรม

ยนต์ ชุ่มจิต (2550, หน้า 200-201) การพัฒนาครูโดยสถาบันผลิตครู สถาบันผลิตครูเป็นหน่วยงานแรกที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังคุณความดีต่าง ๆ ให้แก่บุคคลที่จะประกอบอาชีพครู

ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ทั้งนี้เพราะก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาเพื่อออกไปเป็นครู นั้นต้องใช้เวลาในการศึกษาศิลปวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูและต้องผ่านการฝึกอบรมต่าง ๆ อย่างน้อยเป็นเวลา 4 ปี ดังนั้น การปลูกฝังคุณความดีให้กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันผลิตครูจึงเป็นงานสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณธรรมความเป็นครูหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก 8 คุณลักษณะ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6-7) ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะ 4 อย่างเป็นพื้นฐาน ได้แก่ Critical Mind, Creative Mind, Productive Mind และ Responsible Mind หมายถึง ผู้เรียนมีจิตใฝ่ใฝ่ที่สร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ให้ได้ผลผลิตใหม่ มีความคิดที่สามารถเป็นผู้ประกอบการในธุรกิจของตนเองที่สร้างขึ้นมาได้ มีความอดทนมุ่งมั่น โดยสามารถเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มีคุณธรรมจริยธรรม มีการทำงานเป็นทีมและเป็นพลเมืองที่ดี (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2556, หน้า 12)

บทบาทหน้าที่ของครู จำแนกได้ 3 บทบาท ได้แก่ บทบาททั่วไป คือ ใฝ่รู้ และศรัทธาในวิชาชีพ กล่าวแสดงออกอยู่ในกรอบของศีลธรรม บทบาทต่อนักเรียนคือ ฝึกความคิดริเริ่ม การทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมความถนัดของศิษย์และปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ศิษย์ และบทบาทต่อสังคม ได้แก่ ร่วมกิจกรรมกับชุมชนส่งเสริมชีวิตแบบประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณของความเป็นครู พัฒนาคุณภาพวิชาการเพื่อให้เกิดแก่ผู้เรียน อีกทั้งยังต้องเป็นผู้เฝ้าความรู้แก่ศิษย์ (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2557, หน้า 142)

การเรียนรู้เพื่อการจดจำประสบการณ์หนึ่ง ๆ นั้น จึงจำเป็นที่จะให้เชื่อมโยงต่อกับความรู้สึกของเด็ก ๆ ประสบการณ์นี้จดจำมาเพื่อหลาย ๆ ประสบการณ์ การเชื่อมโยงเป็นโครงสร้างความรู้และโครงสร้างความรู้สึกก็จะเกิดขึ้น องค์ความรู้ที่เชื่อมต่อกับความรู้สึกก็จะใช้ได้จริง เป็นชีวิตที่ผสมผสานทุกอย่างลงตัวแล้วซึ่งคุณธรรมกับความรู้จึงไม่ได้แยกกันอยู่ (วิเชียร ไชยบัง, 2556, หน้า 39)

สิ่งสำคัญที่ครูอาจารย์ต้องปลูกฝังสั่งสอนควบคู่กันไปกับการเรียนรู้ด้านวิชาการ จึงจะทำให้ศิษย์ที่เป็นผลผลิตเป็นคนเก่งคนดี และมีคุณธรรม ภารกิจการปลูกฝังสร้างเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวศิษย์มีความสำคัญคือ ครูอาจารย์จะต้องพยายามคิดค้นรวบรวมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ศิษย์มองเห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม แล้วคุณธรรมที่ต้องปลูกฝังว่าจะเกิดขึ้นในตัวศิษย์ภายหลัง (ทวีป อภิสสิทธิ์, 2556, หน้า 143)

จุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อ 1) พัฒนาความงอกงามทางสติปัญญา ความเจริญทางความคิดนำไปสู่ความก้าวหน้าทาง วิชาการและความเจริญของมนุษยชาติ 2) สร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนาสังคม 3) เป็นแหล่งวิทยาการที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและชนบท 4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 5) พัฒนาคนให้เป็นครูที่สมบูรณ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคลและสังคม (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2557, หน้า 22)

คุณสมบัติของผู้สอนเป็นผู้ประสานงาน อำนวยความสะดวก ชี้แนะ และชี้แนะ คิดกิจกรรมให้ผู้เรียนต้นตัวและกล้าแสดงออก เป็นผู้กระตุ้นผู้เรียนให้กล้าพูด กล้าทำ และให้กำลังใจเมื่อผู้เรียน

ผิดพลาด เป็นผู้ที่สนับสนุน ส่งเสริม และเพิ่มเติมศักยภาพของผู้เรียน เป็นผู้แสวงหาโอกาสให้ผู้เรียน แสดงผลงานและเป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา (พิมพันธ์ เตชะคุปต์, 2560, หน้า 19)

คุณลักษณะครูที่มีคุณภาพคือ เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการจัดการเรียนรู้ มีทักษะการสื่อสาร อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ ตื่นรู้ ทันสมัยทันเหตุการณ์ สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ใฝ่คว้าและ แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม รู้เข้าใจในอัตลักษณ์ ความเป็นชนชาติไทยที่หลากหลาย ภาควุมิใจในความเป็นพลเมืองโลกและพลโลก ยอมรับและเป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (พินสุดา สิริรังษศรี, 2557, หน้า 11)

ครูในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนาไม่ใช่เพียงวิชาความรู้ (Knowledge) แต่รวมทั้ง ความสามารถและทักษะต่าง ๆ (Skill) ที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนในยุค สมัยใหม่โดยครูต้องเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการใช้คำถามในชั้นเรียน มีความสามารถในการแนะนำ ชี้แนะแหล่งเรียนรู้ วิธีการค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง ชี้แนะแนวทางการกลั่นกรองข้อมูลอย่างมี วิจัยญาณ เรียนรู้วิธีการวิเคราะห์ผู้เรียนและส่งเสริมความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน (Multiple intelligences) จัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงความรู้หลายแขนงไว้ด้วยกัน พัฒนา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี แสวงหาความรู้รอบตัวเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เปิดใจรับ การเปลี่ยนแปลงและยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน (ภาสกร เรื่องรอง และคณะ, 2557, หน้า 196-199, 201-203)

การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูว่าครูต้องมีคุณภาพสูง อย่างน้อยครูต้องมีความคิดวิเคราะห์ มีผลงานใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบที่ควรเป็นคือเรื่องความซื่อสัตย์ เสียสละต่อ ส่วนรวมและทำงานเพื่อความก้าวหน้าและเติบโตของผู้เรียน (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2559, หน้า 121)

ทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยวิถีแห่งการคิด (Ways of thinking) วิถีแห่งการทำงาน (Ways of working) และวิถีแห่งการใช้ชีวิต (Ways of living)

วิถีแห่งการคิด หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) ความช่างสงสัยและมีจินตนาการ (Curiosity and imagination) การคิดอย่างมีวิจัยญาณและ การแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) และการตัดสินใจ (Decision making)

วิถีแห่งการทำงาน หมายถึง การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม (Communication and teamwork) การร่วมมือและความเป็นผู้นำ (Collaboration and leadership) การสื่อสารแนวคิด อย่างมีประสิทธิภาพต่อผู้ฟังที่หลากหลาย (Communicate ideas effectively with diverse) การสื่อสารด้วยวาจาและการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective oral and written communication) การรับรู้และการตอบสนอง รับรู้ถึงมุมมองของผู้อื่นและตนเอง (Recognize perspectives, others' and their own) การริเริ่มและลงมือทำกิจกรรมหรือโครงการด้วยตนเอง (Initiative and entrepreneurialism) ความว่องไวและความสามารถในการปรับตัว (Agility and adaptability) การลงมือปฏิบัติเพื่อปรับปรุงเงื่อนไขต่าง ๆ (Take action to improve conditions) การเข้าถึงความรู้และข้อมูล มีความรู้ทั่วไปและการรู้ ICT (General knowledge and ICT literacy) การเข้าถึงและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร (Accessing and analyzing information)

วิถีแห่งการใช้ชีวิต หมายถึง ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม (Personal and social responsibility) ความสามารถและตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม (Culture awareness and competence) และก้าวออกไปสำรวจโลกภายนอกที่เหนือไปจากสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่ (Investigate the world beyond their immediate environment) (กมลวรรณ กันยาประสิทธิ์, 2558, หน้า 3) กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานคุณภาพครู จะต้องมีความรู้พื้นฐานอย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีทักษะทางวิชาการในวิชาที่เรียน มีทักษะทางสังคมเพื่อจะอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (คณิต เขียววิชัย, 2554, หน้า 20)

สังคมไทยในอนาคตจะประสบความสำเร็จในทางเศรษฐกิจ แต่ปัญหาสังคมก็จะเกิดขึ้นมากขึ้นนับแต่ปัญหาความแตกต่างในสังคม ปัญหาเมืองและชนบท ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเอาเปรียบและเห็นประโยชน์เฉพาะตัวเอง การขาดเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน ทำให้ปัญหาค่านิยมและจริยธรรมตามมา คนรุ่นใหม่จึงต้องติดตามปัญหาของสังคมตลอดเวลา สาเหตุและผลกระทบ พร้อมทั้งเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ บทบาทของครูในการสร้างคนรุ่นใหม่ สภาพครอบครัว กลุ่มเพื่อน สิ่งแวดล้อมทางสังคม ล้วนมีผลต่อครูในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยครูต้องมีบทบาท ดังนี้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2557, หน้า 264-267)

1. การสร้างผู้เรียนให้รู้จักใช้ปัญญา มั่นใจเป็นตัวของตัวเองและเติบโตให้ถึงขีดสุดของความสามารถ การที่ผู้เรียนจะเติบโตไปแล้วมีความรับผิดชอบต่อตนเองในลักษณะของความเชื่อมั่นกล้าและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคได้นั้น ผู้เรียนจะต้องรู้จักคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สนใจในสิ่งที่คิดแล้วนั้นก็ลงมือปฏิบัติ อย่างมีหลักการและวิธีการ ลักษณะอย่างนี้ต้องการบรรยากาศที่หล่อหลอมอย่างดี โดยเฉพาะบรรยากาศในโรงเรียน ครูจึงจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศนี้ขึ้นมาด้วยการที่ครูเป็นครูจึงต้องคิดวิเคราะห์ก่อน แล้วจึงพัฒนาวิธีการในการเรียนการสอน ให้สร้างคุณลักษณะเหล่านี้ให้ได้ ครูจึงต้องเป็นนักริเริ่มสร้างพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ

2. การสร้างสำนึกร่วมกันไม่รังเกียจกันในสังคม และให้เด็กเห็นว่าสังคมเป็นภาระหน้าที่หนึ่งของตัวเองเช่นเดียวกับร่างกายและจิตใจ ปัญหาจริยธรรม ความดี ความงาม รวมทั้งปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมกลุ่ม ร่วมงาน ร่วมชุมชน เกิดจากการไม่มีจิตสำนึกร่วมของแต่ละคน ครูจึงต้องสร้างให้เด็กตระหนักและสำนึกร่วมให้ได้ สิ่งเหล่านี้จะสร้างขึ้นได้ก็โดยครูจะต้องรู้ ตระหนักและสำนึกก่อน บทบาทในการสร้างครูให้ได้ลักษณะนี้ จึงเป็นภาระแรกของสถาบันผลิตครู

3. การขยายประสบการณ์ของเด็กให้เห็นความสัมพันธ์ร่วมของมนุษย์ทั้งโลกและเห็นผลกระทบของการกระทำของการกระทำซึ่งกันและกันที่จำเป็นจะต้องจัดระเบียบของโลกใหม่ สภาพของสังคมอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีทำให้โลกแคบขึ้น ทำให้มนุษย์สัมพันธ์กันมากขึ้น การแข่งขันต่อรองจึงมากขึ้น การได้เปรียบเสียเปรียบในระดับโลกมีมากขึ้น เป็นหน้าที่ของครูจะต้องชี้ให้เห็นถึงการที่จะร่วมกันวางระบบของโลกให้มีคุณค่าต่อมนุษยชาติมากขึ้น

สร้างบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพในการถ่ายทอดให้ความรู้ คัดสรรบุคคลที่มีคุณภาพ มีความสามารถ และถ่ายทอดหรือพัฒนาต่อยอด ปรับเปลี่ยนโครงสร้างตั้งแต่ระดับผู้บริหาร

ผู้สอน และผู้เรียน ให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ ประชาธิปไตยแบบปฏิบัติจริง และเรียนรู้สิทธิหน้าที่ของพลเมือง (นิวัตต์ น้อยมณี และกัญญา เอี่ยมพญา, 2560, หน้า 222)

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ศึกษาศาสตร์เป็นศาสตร์เกี่ยวกับศิลปะและจิตวิทยาการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ การผลิตครูใหม่ หรือการเตรียมตัวครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการ รวมทั้งการพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษาประจำการ สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ การจัดการศึกษาในสาขาครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ประกอบด้วยวิชาครู และวิชาเอกที่จะสอน ทั้งในด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สาขาครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการซึ่งเชื่อมโยงและบูรณาการกับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาคนทั้งในวัยเรียนและนอกรั้วเรียนให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจรรยาบรรณ วิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการ วิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความ อดทน ใจกว้างและมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการทำงานร่วมกันกับผู้เรียนและ ผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม มีความรอบรู้และมีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจองค์ในทฤษฎี และวิธีการ ศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความรู้ใหม่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา และข้อโต้แย้งโดยการ แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมและปฏิบัติได้ มีความสามารถในการ พิจารณาแสวงหา และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการ วิชาชีพและสังคมอย่างมีเหตุผล ที่สมเหตุสมผล โดยการบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการและพหุวิทยาการเพื่อเสริมสร้างการพัฒนา ที่ยั่งยืน มีความสามารถในการติดตามพัฒนาการของศาสตร์ทั้งหลาย และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนา สมรรถนะของตนอยู่เสมอ

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม

1. แสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีคุณธรรม ที่เสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความเข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลก มีจิตสาธารณะ เสียสละ และเป็นแบบอย่างที่ดี

2. สามารถจัดการและคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เชิงสัมพันธ์โดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น และประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ด้านความรู้

1. มีความรอบรู้ในด้านความรู้ทั่วไป วิชาชีพครู และวิชาที่จะสอนอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และเป็นระบบ

2. มีความตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ ข้ามศาสตร์ และการบูรณาการกับโลกแห่งความเป็นจริง

3. มีความเข้าใจความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง ตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัยและการวิจัยต่อยอดความรู้

4. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าองค์ความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านทักษะทางปัญญา

1. สามารถคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลสารสนเทศและแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การวินิจฉัย แก้ปัญหา และทำการวิจัยเพื่อพัฒนางานและพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. สามารถคิดแก้ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เสนอทางออก และนำไปสู่การแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ภาคทฤษฎี และผลกระทบจากการตัดสินใจ

3. มีความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์และการพัฒนาศาสตร์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างมีนวัตกรรมด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

1. มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีมุมมองเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และทางสังคม

2. มีความเอาใจใส่ช่วยเหลือและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มและระหว่างกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์

3. มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1. มีความไวในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นตัวเลขเชิงสถิติ หรือคณิตศาสตร์ ภาษาพูดและภาษาเขียน อันมีผลให้สามารถเข้าใจองค์ความรู้ หรือประเด็นปัญหาอย่างรวดเร็ว

2. มีความสามารถในการใช้ดุลยพินิจที่ดีในการประมวลผล แปลความหมาย และเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การเขียน และนำเสนอด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบุคคลและกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน

ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้

1. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Non-formal) และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (Informal) อย่างสร้างสรรค์

2. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ผู้เรียนที่มีความสามารถปานกลาง และผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีนวัตกรรม

3. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกที่สอนอย่างบูรณาการ

คณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายสู่การเป็นคณะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์ทางการศึกษาของสังคม และมุ่งที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพที่มีความโดดเด่นของคุณลักษณะแสดงถึงความมีอัตลักษณ์ด้านการแสวงหาถ่ายทอดสื่อสารองค์ความรู้ มีน้ำใจ มีวินัย และรับผิดชอบต่อตนเอง

และสังคม (แผนยุทธศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554-2558, หน้า 18-20)

สถาบันผลิตครูต้องผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูตามมาตรฐานหลักสูตรและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ดังนี้ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 18-22)

1. มีทักษะการคิดวิเคราะห์ วิธีการสืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูล เลือกและตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนในอนาคต
2. สร้างกระบวนการสอนที่พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาวิชาชีพครู
3. มีความสามารถในการแก้ปัญหา
4. บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์สุจริต การลอกข้อมูลที่ต้องมีการอ้างอิง
5. ต้องพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

ครูต้องปฏิบัติบทบาทและหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยเฉพาะการเป็น “ครูต้นแบบ” ในด้านคุณธรรมจริยธรรม กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาาร่วมกันและเป็นไปในแนวเดียวกัน วางแผนหรือกำหนดคุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจนในแผนการสอน มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและมีการประเมินในทุกรายวิชา ศึกษาและพัฒนากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนการสอน โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รวมทั้งมีการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ควรสร้างจิตสำนึกและตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน เห็นการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองในการฝึกฝนให้เป็นคนดีคนเก่ง และมีประโยชน์ต่อสังคมเป็นเรื่องสำคัญ (สุธีรา สุริยวงศ์, 2551, หน้า 30)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูมี 3 ด้าน ได้แก่ (ดิเรก พรสีมา, 2551, หน้า 36-38)

1. ด้านบุคลิกภาพ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและพร้อมที่จะพัฒนาวิชาชีพของตนเองอยู่เสมอ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ตลอดจนมีความเป็นประชาธิปไตย ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความเมตตาแก่ศิษย์และเห็นคุณค่าของศิษย์ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ มีความเข้าใจในการพัฒนาชุมชน สามารถเป็นผู้นำชุมชนได้ สามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ภาษาและการวิจัย มีความรู้วิทยาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ด้านความรู้ มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง มีความรู้ด้านวิจัย วิทยาการคอมพิวเตอร์ และภาษา มีความรู้ด้านเทคนิคการสอน จิตวิทยา การวัดและประเมินผล รู้ข้อมูลข่าวสารรอบตัวและเรื่องราวในท้องถิ่น
3. ด้านการถ่ายทอดความรู้ สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ เพื่อการจัดบรรยากาศการเรียนรู้และทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน สามารถอบรมบ่มนิสัยให้ผู้เรียนมีศีลธรรม วัฒนธรรม กิจนิสัย สุขนิสัยและอุปนิสัย รวมทั้งรักความเป็นประชาธิปไตย สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนใฝ่รู้และก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนสามารถใช้ภาษาสื่อสารกันได้ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมองกว้าง คิดไกล และมีวิจรรย์ญาณที่จะวิเคราะห์และเลือกใช้ข้อมูลข่าวสาร พัฒนาให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์เพื่อพัฒนาชุมชนได้

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 14-16) เสนอคุณลักษณะของครูที่ดี 10 ประการ ดังนี้

1. ความมีระเบียบวินัย เป็นผู้ที่เคารพในกฎหมาย ระเบียบ ประเพณีของสังคม
  2. ความซื่อสัตย์สุจริต และความยุติธรรม ยึดถือหลักเหตุผล ไม่คดโกงผู้อื่น
  3. ความขยัน ประหยัดและยึดมั่นในสัมมาอาชีพ ไม่ทำให้เสียเวลาในชีวิต
  4. ความสำนึกในหน้าที่และการทำงานต่าง ๆ รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
  5. ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจัยและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
  6. ความรักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กระตือรือร้นในระบอบประชาธิปไตย
  7. ความเป็นผู้มีพละทานที่ยึดมั่นทั้งร่างกายและจิตใจ
  8. ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีอุดมคติเป็นที่พึ่ง
  9. ความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรของชาติ
  10. ความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูทศกวีที่ กล่าวหาญและความสามัคคีกัน
- คณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์ทำหน้าที่ผลิตครูออกไปรับใช้สังคม จึงต้องมีการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้ตระหนักถึงความเป็นครู ความเป็นพลเมืองดี โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดกิจกรรมในรายวิชาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติที่เน้นให้ผู้เรียนทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษามัธยมศึกษารวมทั้งระดับอุดมศึกษาเป็นคนดี คนเก่งทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg

แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับแรก ก่อนกฎเกณฑ์ของสังคม ระดับ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ของสังคม ระดับที่ 3 เหนือกฎเกณฑ์ของสังคม แต่ละระดับมีขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมระดับละ 2 ขั้นตอน ดังนี้ (Kohlberg (Novak, Gang, 2004, pp. 360-361; Crumbiner, Jann, 2003, pp. 32-33; Eggen, Pual & Kauchak, 2016, pp. 132-134; Robert, 2014, pp. 64-66; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 75-82; ธราญา จิตรชญาวณิ, 2560, หน้า 198-199)

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional level) วัย 2-10 ปี พัฒนาการของเด็กวัยนี้จะใช้การลงโทษและรางวัลเป็นการตัดสินใจความถูกต้อง เป็นวัยที่เชื่อผู้ใหญ่ ความสนใจจะอยู่ที่ตัวเอง ไม่เข้าใจระเบียบแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม พัฒนาการวัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น

ขั้นที่ 1 การเชื่อฟังและการลงโทษ (Obedience and punishment orientation) เป็นการเชื่อฟังเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ เป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 2-7 ปี เป็นขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษ เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์หรือคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะกลัวการลงโทษ มีลักษณะที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้มีอำนาจเหนือตน

ขั้นที่ 2 การคำนึงถึงประโยชน์ของตน (Personal reward orientation) เป็นขั้นตอบสนองความต้องการของตน เป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 7-10 ปี เป็นขั้นการแสวงหารางวัล ขั้นนี้เด็ก

จะทำดีตามคำสั่งและกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ เป็นขั้นต้องการรางวัลเป็นสิ่งตอบแทนมาตัดสินในการประพฤติปฏิบัติ เช่น เด็กทำดีเพราะต้องการคำชมเชย เป็นต้น

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional level) วัย 10-16 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้จะยึดกฎเกณฑ์ของสังคมหรือของกลุ่ม ไม่อยากกระทำความผิดเพราะต้องการให้กลุ่มหรือสังคมยอมรับตนหรือให้ตนเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม วัยนี้เป็นวัยที่ยึดบุคคลที่ตนรักหรือเป็นแบบของกลุ่มเป็นเกณฑ์ การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎกติกาของสังคม กฎหมาย และศาสนา แบ่งเป็น 2 ชั้น

ชั้นที่ 3 การคาดหวังและการยอมรับของกลุ่ม (Interpersonal accord and conformity) ชั้นนี้ใช้การยอมรับของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสิน ชั้นนี้เด็กจะทำตามความเห็นชอบของกลุ่มทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม ระยะเวลาเด็กจะมีอายุระหว่าง 10-13 ปี บุคคลในชั้นนี้ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง

ชั้นที่ 4 การทำตามกฎหมายและกฎระเบียบ (Law and order orientation) ชั้นนี้ใช้กฎเกณฑ์ของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสิน ระยะเวลาเด็กมีอายุระหว่าง 13-16 ปี เป็นชั้นที่ทำตามหน้าที่ของสังคม เด็กจะใช้กฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนของสังคมมาเป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตและจะปฏิบัติหน้าที่ตามค่านิยมและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมเพื่อความเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคมนั้น เด็กวัยนี้จะทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของกลุ่ม

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post contract orientation) เป็นระยะที่เด็กมีอายุ 16 ปีขึ้นไป ระดับนี้บุคคลจะเข้าใจในค่านิยม คุณค่าทางจริยธรรมและหลักเกณฑ์ที่นำไปใช้ในสังคม จะนำความเข้าใจเหล่านี้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง การพิจารณาความดีความชั่วจะพิจารณาอย่างลุ่มลึกและมีเหตุผล ไม่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัวและไม่ยึดตัวบุคคลหรือค่านิยมเฉพาะกลุ่ม จริยธรรมระดับนี้จึงเป็นระดับเหนือกฎเกณฑ์ แบ่งเป็น 2 ชั้น

ชั้นที่ 5 การทำตามสัญญาสังคม (Social Contract Orientation) ชั้นนี้ใช้สัญญาสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสิน เป็นชั้นที่เลือกการกระทำอย่างมีเหตุผล นำค่านิยมของสังคม สถานการณ์ สิทธิและหน้าที่ ตลอดจนกฎเกณฑ์ที่มีเหตุผลที่คนส่วนใหญ่ยอมรับมาเป็นเหตุผลในการตัดสินการกระทำ โดยไม่ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของบุคคล พัฒนาการจริยธรรมชั้นนี้จะเป็นวัยรุ่นตอนปลายอายุ 16 ปีขึ้นไป จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและการกระทำจะคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นขั้นการกระทำที่ไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น มีลักษณะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก สามารถควบคุมบังคับจิตใจของตนเองได้

ชั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมที่เป็นสากล (Universal ethical principle orientation) ขั้นการใช้หลักการจริยธรรมสากลเป็นเหตุผลในการตัดสิน พัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในสังคมที่มีวัฒนธรรมอันดีงามและมีความเจริญทางสติปัญญา ชั้นนี้ใช้หลักการทางจริยธรรมสากลเป็นเหตุผลในการตัดสินใจเลือกกระทำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนรวม บุคคลที่พัฒนาจริยธรรมถึงขั้นนี้จะมีอุดมคติเป็นคุณธรรมประจำใจ มีความละเอียดต่อการทำความชั่ว คือ มีศีลธรรม ได้แก่ หิริโอตตปปะ แม้ว่าจะไม่มีใครเห็นก็ไม่ทำความผิดคือไม่ทำความผิดทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นขั้นการยอมรับคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ไม่ดูถูกเหยียดหยามคนอื่นเป็นขั้นสูงสุด มีลักษณะแสดงการมีความรู้สากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน มีการยึดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในขั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่

ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมเป็นไปตามระดับอายุ บุคคลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ครอบครัวพ่อแม่ สถาบันการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษาต้องเรียนรู้และเข้าใจพัฒนาของเด็กในแต่ละวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีเพื่อพัฒนาบุคคลเหล่านี้ไปสู่สังคมที่มีระเบียบเรียบร้อย มีความสงบทั้งในส่วนตัวและสังคม ทั้งยังเป็นการพัฒนาประเทศให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์

ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom (Bloom's taxonomy) (ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, 2557, หน้า 46-47)

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การออกแบบแผนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการได้ตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้หรือมากกว่า รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2553, หน้า 93-94)

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาคนในด้านการวางแผน การคิด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากสื่อต่าง ๆ เช่นบุคคล วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตและจากการลงมือปฏิบัติจริง เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัว สนุก (Active and enjoyable) ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผูกพันเกิดความใฝ่รู้ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งความสนุกสนานหรือท้าทายให้ “ใฝ่รู้สู่สิ่งยาก” การเรียนรู้อาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (Naturing environment) สภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานการณ์ (Any time and any place) ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลง (Change) กล่าวคือ การเรียนรู้จะส่งผลต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งทางด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและการกระทำเพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong learning) บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นกระบวนการที่ยั่งยืนช่วยให้บุคคลและสังคมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, หน้า 62-67)

วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างคือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่างและตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาจากคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์โดยมีขั้นตอน ดังนี้ (ทศนา แคมมณี, 2550, หน้า 362)

1. ผู้สอน/ ผู้เรียน นำเสนอกรณีตัวอย่าง
2. ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่าง
3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ
4. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของผู้เรียนและสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

5. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 158-159)

ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Ethics and moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การยึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skill) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal skill and responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี (Numerical analysis Skills, Communication and information technology) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู โดยกิจกรรมที่จัดคำนึงถึงวัย ประสบการณ์ของนิสิตและกิจกรรมสามารถกระตุ้นให้นิสิตได้คิดและเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนการเป็นพลเมืองดีได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่แท้จริงเป็นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในตน เมื่อโลกภายในเปลี่ยนโลกภายนอกก็จะเปลี่ยนไปตามกัน ปัญหา ปฏิบัติ วิธีการสอนไม่ตายตัวหากแต่ไหลเลื่อนเคลื่อนที่ เปลี่ยนแปลง เชื่อมโยงตลอดเวลา โดยการปรับให้เหมาะกับผู้เรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียน เน้นกระบวนการคิดที่เป็นระบบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเปลี่ยนแปลงความรู้สึกใคร่ครวญด้านในสู่การเปลี่ยนแปลงด้านนอก ผู้เรียนต้องมี

โอกาสคิดใคร่ครวญ ทำกิจกรรมทบทวน พิสูจน์ผลและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ฟังตนเองได้
สร้างสรรค์เพื่อส่วนรวม แนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1. การจัดการศึกษาและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ความรู้ต้องมาจากการปฏิบัติจริง ส่วนทฤษฎีหลักการเป็นสิ่งเสริม
3. การเรียนรู้เริ่มที่ตัวผู้เรียนจากสภาพจริง
4. ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนและเวลาที่เหมาะสม
5. การเรียนรู้คือเวลาที่ผู้เรียนต้องการสิ่งนั้น
6. การเรียนรู้ต้องมีจุดมุ่งหมาย มีระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน
7. ความสุขจะเกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรมด้วยบรรยากาศเป็นกันเอง สร้างสรรค์สังคม

แห่งการเรียนรู้ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม ค้นพบ
ความรู้ด้วยตนเอง

กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการสอนนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก เพราะการเรียน
การสอนจะทำให้คนเกิดการเรียนรู้ได้ กระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้นจะประกอบด้วยลำดับขั้นตอน
พื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ประสบการณ์ (Experience) ในบุคคลปกติทุกคนจะมีประสบการณ์อยู่ด้วยกันทั้งนั้น
ส่วนใหญ่ที่เป็นที่เข้าใจก็คือ ประสบการณ์สัมผัสทั้งห้า ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้นและผิวหนัง ประสบการณ์
เหล่านี้จะเป็นเสมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ถ้าไม่มีประสบการณ์
เหล่านี้แล้ว บุคคลจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือมีประสบการณ์ใด ๆ เลย ซึ่งก็เท่ากับเขาไม่สามารถเรียนรู้
สิ่งใด ๆ ได้ด้วยประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดเป็นประสบการณ์
รูปธรรมและบางชนิดเป็นประสบการณ์นามธรรมหรือเป็นสัญลักษณ์

2. ความเข้าใจ (Understanding) หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์แล้วขั้นต่อไปก็คือ
การศึกษาความหมายหรือสร้างมโนคติ (Concept) ในประสบการณ์นั้น กระบวนการนี้เกิดขึ้นในสมอง
หรือจิตของบุคคล เพราะสมองจะเกิดสัญญาณ (Percept) และมีความทรงจำ (Retain) ขึ้น ซึ่งเรา
เรียกกระบวนการนี้ว่า “ความเข้าใจ” ในการเรียนรู้ที่บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้
ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัดระเบียบ (Organize) วิเคราะห์ (Analyze) และสังเคราะห์ (Synthesis)
ประสบการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งหาความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้

3. ความนึกคิด (Thinking) ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ซึ่งเป็น
กระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง ซึ่งความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นความนึกคิดที่สามารถจัด
ระเบียบ (Organize) ประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากันได้ สามารถที่จะค้นหา
ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากันได้ สามารถที่จะค้นหา
ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดบูรณาการ
การเรียนรู้อย่างแท้จริง

ดังนั้น การเรียนรู้จึงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ สารการเรียนรู้และผลการเรียนรู้
ซึ่งประกอบด้วยส่วนที่เป็นความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับสาระที่เรียนรู้และส่วนที่เป็น
กระบวนการหรือวิธีการในการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาหรือกระบวนการ

ทางสมอง (A cognitive process) ซึ่งบุคคลใช้ในการสร้างความเข้าใจหรือการสร้างความหมายของสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการของการจัดกระทำ (Acting on) ต่อข้อมูลและประสบการณ์มิใช่เพียงการรับข้อมูล (Taking in) ข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะตนหรือเป็นประสบการณ์ส่วนตัว (Personal experience) ที่ไม่มีผู้ใดเรียนรู้หรือทำแทนกันได้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม (A social process) เนื่องจากบุคคลอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และขยายขอบเขตของความรู้ด้วย การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งจากการคิดและการกระทำ รวมทั้งการแก้ปัญหาและการศึกษาวิจัยต่าง ๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัว สนุก (Active and enjoyable) ทำให้ผู้เรียนรู้รู้สึกผูกพันเกิดความใฝ่รู้ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งความสนุกสนานหรือทำท่ายให้ “ใฝ่รู้สู่สิ่งยาก” การเรียนรู้คือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (Naturing environment) สภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ (Any time and any place) ทั้งในโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลง (Change) กล่าวคือ การเรียนรู้จะส่งผลต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งทางด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและการกระทำเพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong learning) บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นกระบวนการที่ยั่งยืนช่วยให้บุคคลและสังคมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, หน้า 62-67)

การเรียนรู้อย่างเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจะทำให้ชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลายผ่านตัวบุคคลต้นแบบผ่านสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งการได้ลงมือปฏิบัติจริงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนตรดาว ใจจันทร์ (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการพิพาทเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างเสริมความเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียนหลังร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดย 1) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนมีทักษะความเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการ

ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนลำดับสุดท้าย ด้านการมีวินัย การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เอมอชมา วัฒนบูรานนท์ (2559) การวิจัยพัฒนาโมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์: ชุดโครงการวิจัยสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โมเดลเลิฟ (LOVE) เพื่อ สร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ชั้นเรียนรู้ (Learning: L) ชั้นเปิดใจ (Openness: O) ชั้นเห็นคุณค่า (Value: V) และชั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence: E) ซึ่งได้รับการ ประเมินมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เรียนได้รับการสร้างเสริมให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้นไม่แตกต่างกัน

อารีวรรณ คุณาเพ็ญแสง (2559) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อ พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง สำหรับตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนส่งผลต่อพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนตัวแปรที่เหลือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายตัวแปร พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 35.60

ปณพร ศรีปลั่ง (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning) ขั้นสะท้อนตนเอง (Self reflecting) และ ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believability) 2) ผลการใช้กิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ หลังการทดลองนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีผลต่างของ คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 20.16 คะแนน และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก

จิราภรณ์ เกตุแก้ว (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มี 6 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร กิจกรรมในหลักสูตร สื่อ ประกอบการฝึกอบรม การวัดและการประเมินผล ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน 2) ผลการ เปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายก่อนทดลองและหลังทดลองใช้หลักสูตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ เสริมสร้างจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก

สุดฤทัย ดาราพงษ์ (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างความเป็นพลเมืองดี โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีหลังการฝึกอบรมไม่สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สิริัญญา พุดคณาญาณ (2557) ศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพาตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา ตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้ 1) มีคุณธรรมจริยธรรมในตน ในวิชาชีพ และในสังคม โดยสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพระยะยาวและต่อสังคม ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ รู้จักเสียสละเอื้อเฟื้อ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ 2) มีความรู้ความสามารถอย่างลึกซึ้งตามสาขาวิชาชีพ เข้าใจหลักการและทฤษฎีพื้นฐานในการทำงาน โดยนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และนำไปประยุกต์พัฒนาในวิชาชีพ 3) มีความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร บัณฑิตควรมีทักษะภาษาอยู่ในระดับดี ซึ่งต้องมีทักษะ 4 ด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียน สื่อสารได้อย่างถูกต้องสามารถนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานได้ 4) มีสมรรถภาพและสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีจิตใจที่ร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวิธีจัดการความเครียดได้อย่างเหมาะสม เป็นพลเมืองที่ดี สามารถบริหารความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้ มีจิตสาธารณะพร้อมทั้งยอมรับความคิดของผู้อื่น แก้ปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้ สามารถนำความขัดแย้งมาเป็นโอกาสในการทำงานและการดำเนินชีวิต

นำพงษ์ สุขสบาย (2556) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาค้นพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียนร้อยละ 78.40 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 82.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

นารัตลักษณ์ ธีระวัฒน์ชาติ (2556) ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเรื่องพลเมืองดี โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเรื่องพลเมืองดี โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทรงศิริ วิชิรานนท์ (2556) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านคุณลักษณะพื้นฐานนักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดี ความซื่อสัตย์สูงสุดและความมัธยัสถ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านความรู้และทักษะ นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีนิสัยใฝ่รู้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย นักศึกษาเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เรียกร้องหรือต่อสู้ด้วยความ เป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านสังคมและวัฒนธรรม นักศึกษาเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านเศรษฐกิจการเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด การทำบัญชีรายรับรายจ่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชภัฏนครราชสีมา จำแนกตามภูมิภาคของนักศึกษา จำแนกตามเพศ ชั้นปี คณะ อาชีพ ผู้ปกครอง มีความเป็นพลเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2556) ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณารายด้าน นักศึกษามีความเป็นพลเมืองด้านการเคารพ กติกาสูงที่สุด รองลงมา ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมของนักศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามเพศ ภูมิภาค ผลการเรียน คณะ ชั้นปีและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

สุจิตรา วันทอง (2556) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การ วิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียนและมีความสำเร็จอยู่ในระดับสูง ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ วิจัยและมีความสำเร็จ อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยและ ขาดทัศนคติที่ดีต่อการทำวิจัย 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนา คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการ เรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการตีความและกำหนดปัญหา ขั้นการวางแผน ขั้นการดำเนินการตามแผน และขั้นการนำผลที่ได้ไปใช้แก้ปัญหา ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย ได้แก่ เรียนรู้ประชาธิปไตย ใส่ใจส่วนรวม และร่วมสืบสานความเป็นไทย 3) นักเรียนที่เรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัยสูงกว่า นักเรียนที่เรียนตามแผนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปภัศสร ไพบุญยธิตีพรชัย (2553) ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียน พานิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดีในระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ เพศ สาขาที่ศึกษาและ ผลการเรียนที่แตกต่างกันมีความเป็นพลเมืองดีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ปัจจัยสนับสนุนด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน

สมรภัท หอมทอง (2552) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่นเขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ รายปี ขั้นที่ 2 จัดทำผังมโนทัศน์ ขั้นที่ 3 กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน ขั้นที่ 4 ออกแบบ การจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยนำรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมา ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 3 หน่วยย่อย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วิถีประชาธิปไตย หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อธิปไตย ของเรา และหน่วยที่ 3 กฎหมายเรื่องใกล้ตัว 2) ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ นักเรียนผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ เฉลี่ยร้อยละ 80 3) ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรม ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ความตั้งใจในการทำงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการตรงต่อเวลาอยู่ในระดับดี

พิมลรัตน์ วงแสน (2552) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง พลเมืองดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการเรื่องพลเมืองดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ผู้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกับสาระ การเรียนรู้รายปี กำหนดผังมโนทัศน์ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อัตราเวลาเรียน การออกแบบแผนการจัดการ เรียนรู้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ การเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น การศึกษากลุ่มย่อย การทดสอบกลุ่มย่อย การคิดคะแนนความก้าวหน้า และทีมที่ได้รับการยกย่อง 2) ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์นักเรียนจำนวนร้อยละ 75 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 86.50

นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเจริญกุล (2551) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การ เปลี่ยนแปลงคุณธรรมของคนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย รายไตรมาสตามตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม 2) ศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระยะยาว ของระดับคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยตามตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม 3) ศึกษาบทบาทในการพัฒนา ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่ควร เฝ้าระวัง 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีสติสัมปชัญญะ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัยและความอดทน การวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่ คัดสรรเฉพาะบางตัวบ่งชี้ที่สำคัญ และแนวทางในการดำเนินการวัดตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมราย ไตรมาสสำหรับการศึกษา ติดตามพัฒนาการและแนวโน้มคุณธรรมจริยธรรม โดยพิจารณาจากผลการ วิเคราะห์บ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่มีความสำคัญในสังคมไทยจำแนกตามกลุ่มวิชาชีพ/ อาชีพ พบว่า ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม 5 อันดับแรกที่มีความสำคัญในกลุ่มวิชาชีพ/ อาชีพ ประกอบด้วย 1) ความ ซื่อสัตย์สุจริต 2) ความมีสติสัมปชัญญะ 3) ความรับผิดชอบ 4) ความมีวินัย 5) ความขยันหมั่นเพียร ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมทั้ง 5 ตัวนี้จึงเป็นตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นเร่งด่วนสำหรับการเฝ้า ระวังระดับคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มอีกสองตัว คือ 1) ความยุติธรรม 2) ความอดทน โดยตัวแปรต้นที่สำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และตัวแปรบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ระดับ การศึกษา อายุ เพศ และสถานภาพ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาส่งผลต่อตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรมที่ควรเฝ้าระวังได้แก่ กลุ่มนักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา กลุ่มกรรมกร/ ผู้ใช้แรงงาน/ ลูกจ้าง

กลุ่มเกษตร กลุ่มคนว่างงานและบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมระดับบุคคลได้แก่ การอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การอบรมสั่งสอนจากโรงเรียน การเลี้ยงดูบุคคลสำคัญที่มีคุณธรรม ระดับครอบครัว ได้แก่ การชักชวนให้สมาชิกในครอบครัวทำความดีเพิ่มขึ้น การเอาใจใส่ดูแล การกระทำของสมาชิกในครอบครัวและการตักเตือนสมาชิกในครอบครัวทำในสิ่งที่ถูกต้อง ระดับสังคม ได้แก่ การจัดประชุมสมาชิกชมรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม การเป็นกรรมการ/ ผู้ดำเนินงาน จัดกิจกรรม คุณธรรมจริยธรรมและการจัดรายการคุณธรรมสจริยธรรมทางโทรทัศน์ตั้งนั้นทางรัฐบาลจึงควรสนับสนุน

สุทธิพร บุญส่ง (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืนสำหรับนักศึกษาสายอาชีพศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืนสำหรับนักศึกษา มีระดับของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงชันอย่างมีนัยสำคัญ และมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก

จันทนา บุญญานวัตร์ (2549) ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง ผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดู การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลและความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Seyedali et al. (2017) ศึกษาเรื่องการใช้ทฤษฎีเครือข่ายเป็นฐาน (Network-based) เพื่อพัฒนาหลักสูตรความเป็นพลเมืองดีสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้เครือข่ายเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี การใช้ทฤษฎีเครือข่ายเป็นฐานนำมาสร้างหลักสูตรการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมความสะอาด การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี บรรทัดฐานความเป็นพลเมืองดี และการส่งเสริมการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมความเป็นพลเมืองดี โดยใช้เครือข่ายแนวราบเป็นฐานในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ออกแบบโปรแกรมให้เอื้ออำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษา

Chad (2015) ศึกษาเรื่องส่งเสริมความร่วมมือ: การเคลื่อนไหวความเป็นพลเมืองดีในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีกิจกรรมมากมายที่เน้นความร่วมมือระหว่างนักศึกษาในสถาบันและนอกสถาบัน สถาบันอุดมศึกษาหลายสถาบันมีการเคลื่อนไหว ความร่วมมือจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดีร่วมกัน โดยกำหนดความหมายความเป็นพลเมืองดีร่วมกัน ดังนี้ มีความร่วมมือกัน มีการเรียนรู้การเสียสละร่วมมือแสดงความคิดเห็นในระบอบประชาธิปไตย มีความร่วมมือกับชุมชน

Cameron (2015) ศึกษาเรื่องส่งเสริมและพัฒนาระบอบประชาธิปไตยและความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย โดยการวัดเจตคติและประเมินพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี หลักสูตรพิเศษส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติและพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย

หลักสูตรพิเศษส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่มีผลต่อเจตคติสูง ผู้สอนควรเน้นพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีโดยการส่งเสริมปฏิบัติความเป็นประชาธิปไตยสำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

Biswas (2014) ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาหลังสำเร็จการศึกษา โดยใช้กิจกรรมความร่วมมือในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาชุมชน ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาหลังสำเร็จการศึกษาสูงขึ้น การเตรียมตัวนักศึกษาสู่ชุมชนโดยการจัดกิจกรรมความร่วมมือในชั้นเรียนสู่ชุมชนเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างนักศึกษากับชุมชนพัฒนาชุมชน

Sim (2012) ศึกษาเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบโดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมสร้างความรับผิดชอบสังคมสำหรับนักศึกษาโดยมีนโยบายของผู้นำประเทศ ความเสมอภาคและความยุติธรรมถูกกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติ สิงคโปร์เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม การมีส่วนร่วมโดยกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยทำกิจกรรมพัฒนาสังคมตามความสนใจ ให้นักศึกษามีความตระหนักในประเทศชาติ มีความสุภาพอ่อนน้อม และความยุติธรรมในสังคม

Anthony (2011) ศึกษาเรื่องนโยบายความร่วมมือรับผิดชอบต่อสังคมในสถาบันอุดมศึกษาต่ออัตราการคงอยู่ของนิสิตนักศึกษา ผลการวิจัย พบว่า นโยบายความร่วมมือรับผิดชอบต่อสังคมในสถาบันอุดมศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกต่ออัตราการคงอยู่ของนิสิตนักศึกษาอย่างยั่งยืนและสร้างบรรยากาศร่วมมือทำให้การคงอยู่ของนิสิตนักศึกษาสูง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครุมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครุ 2) เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครุกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นิสิตครุระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 7,609 คน ดังนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
2. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มตัวอย่าง นิสิตครุระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษา จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) กำหนดขนาดสัดส่วน ประชากรหลักร้อยใช้กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 15-30 หลักพันใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10-15 หลักหมื่นใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5-10ตามตาราง Krejcie & Morgan(Johnson,2014,p.15,ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์,2556, หน้า181,ประสาท เนืองเฉลิม,2556,หน้า131-141) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	มหาวิทยาลัย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชลบุรี	บูรพา	2,840	150
ฉะเชิงเทรา	ราชภัฏราชนครินทร์	2,428	130
จันทบุรี	ราชภัฏรำไพพรรณี	2,341	120
	รวม	7,609	400

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี ได้แก่ ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความพอเพียง ความมุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และจิตสาธารณะ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี
3. สร้างแบบสอบถาม จำนวน 53 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

(Rating scale) โดยเรียงลำดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดของ Best and Kahn (2014, p. 318) จำนวน 53 ข้อจำแนกดังนี้ ข้อ 1-10 ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ข้อ 11-16 ความซื่อสัตย์ ข้อ 17-20 ความมีวินัย ข้อ 21-25 ใฝ่เรียนรู้ ข้อ 26-33 ความพอเพียง ข้อ 34-39 ความมุ่งมั่นในการทำงาน ข้อ 40-46 รักความเป็นไทย และข้อ 47-53 จิตสาธารณะ

4. นำแบบสอบถามและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สังเคราะห์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่า IOC เพื่อหาความสอดคล้องกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาโดยนำเสนอผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคน นำมาแปลงเป็นคะแนนได้ดังนี้ (ประสาท เนื่องเฉลิม, 2556, หน้า 189-190)

สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น +1

ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

จากนั้นนำมาแทนค่าในสูตรดัชนีหาความสอดคล้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาซึ่งคำนวณได้จากสูตร IOC (Index of item-objective congruence)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

ถ้าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .60 ถือว่า อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเลือกแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .20 ขึ้นไป หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ Cronbach (1990, pp. 202-204; Best & Kahn, 2014, p. 361) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .963

ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1990, pp. 202-204)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงสถาบันการศึกษาทั้งสามแห่งเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยตรวจสอบและเลือกข้อมูลที่มีความสมบูรณ์
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานจำแนกตามจังหวัด มหาวิทยาลัย และนิสิตครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยเรียงลำดับจากการปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดของ Likert (Best & Kahn, 2014, pp. 338-339) นำมากำหนดคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์และแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2552, หน้า 103)

การแปลความหมายคะแนน

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับปานกลาง

- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อย
 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
 คำนวณจากสูตร Best & Kahn (2014, pp. 359-360)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คำนวณจากสูตร

$$SD = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละยกกำลังสอง
 $(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู จำนวน 7 กิจกรรม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู จำนวน 30 ชั่วโมง
2. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity)
3. นำมาปรับตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. ทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการฝึกสมาธิ สนทริยสนทนา การสะท้อนการเรียนรู้ และการจดบันทึก

ออกแบบแผนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้เป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีโดยใช้กิจกรรมผ่านกระบวนการฝึกสมาธิ สุนทรียสนทนา สะท้อนการเรียนรู้ และจดบันทึก ผู้วิจัยออกแบบแผนการทดลอง two groups design Posttest-only ดังนี้ (Best & Kahn, 2014, p. 181, พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2559, หน้า 124)

Treatment	Posttest
X_C	O_2
X_T	O_2

5. วิธีดำเนินการทดลอง กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ นิสิตครูที่ลงทะเบียนภาคเรียนที่ 2/59 ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนิสิตครู จำนวน 30 ชั่วโมง

6. กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ นิสิตครูที่ลงทะเบียนภาคเรียนที่ 2/59

7. ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามและการจดบันทึก Posttest-only ทั้งสองกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู
2. แบบสอบถาม
3. การจดบันทึกระหว่างและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตครูกลุ่มทดลอง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเลือกนิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนกลุ่มละ 30 คน
2. ผู้วิจัยทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมกับกลุ่มทดลองด้วยตนเอง ดังนี้
ความเป็นพลเมืองดี จำนวน 7 คาบ การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน จำนวน 3 คาบ และ
เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวน 3 คาบ
3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีจำนวน 53 ข้อ
สอบถามนิสิตทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดค่าของคะแนนแต่ละข้อ โดยแบ่งออกเป็นระดับตามแบบของ Likert จากนั้นนำข้อมูลมาแปลความหมายของคะแนน ตามเกณฑ์ของ Likert (Best & Kahn, 2014, pp. 338-339) นำมากำหนดคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

2. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์และแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2552, หน้า 103)

การแปลความหมายคะแนน

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. นำข้อมูลจากการจัดบันทึกของนิสิตครูกลุ่มทดลอง มาวิเคราะห์ผลการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีหลังการทดลอง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ การทดสอบค่าที (t -test)

การทดสอบค่า t -test (Independent sample) คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560, หน้า 183)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{S_p^2 \left(\frac{1}{N_1} + \frac{1}{N_2} \right)}} ; df = (N_1 + N_2) - 2$$

$$S_p^2 = \frac{(N_1 - 1)S_1^2 + (N_2 - 1)S_2^2}{N_1 + N_2 - 2}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าเฉลี่ยที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงค่าที่
	$\bar{X}_1, \bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ 2
	S_1^2, S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ 2
	N_1, N_2	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และ 2

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเริ่มจากการกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจง t
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน โดยเรียงลำดับตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ระหว่างกลุ่มทดลองกับ

กลุ่มควบคุม

2.1 ค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง

2.2 ค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 2 และ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนิสิตครู จำแนกตามสถาบัน

มหาวิทยาลัย	n = 400	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	150	37.50
2. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	130	32.50
3. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	120	30.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างนิสิตครู มหาวิทยาลัยบูรพาจำนวน 150คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความคิดเห็นความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู โดยรวมและรายข้อ

ความคิดเห็นความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู	n = 400		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานสำหรับการเรียนในสาขาวิชาอื่น ๆ	4.23	0.67	มาก	18
2. ให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ	4.15	0.69	มาก	19
3. ให้ผู้เรียนรู้วิธีการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ	4.12	0.73	มาก	20
4. ให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้	4.54	0.62	มากที่สุด	3
5. ให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น	4.54	0.64	มากที่สุด	4
6. ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมโลก นานาชาติ	4.25	0.67	มาก	17
7. ให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวและปัญหาสังคมไทย	4.35	0.70	มาก	14
8. ให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาของสังคม	4.28	0.71	มาก	15
9. ให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น	4.44	0.65	มาก	8
10. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.58	0.62	มากที่สุด	2
11. ให้ผู้เรียนเกิดความรู้และตระหนักในคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรม	4.27	0.72	มาก	16
12. ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม	4.52	0.62	มากที่สุด	5
13. ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง	4.59	0.59	มากที่สุด	1
14. ให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์	4.44	0.69	มาก	9
15. ให้ผู้เรียนคิดและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ได้	4.43	0.63	มาก	10
16. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวและตัดสินใจ แก้ปัญหา	4.50	0.62	มากที่สุด	6
17. ให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ	4.39	0.66	มาก	12
18. ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของอนาคตมากกว่าอดีต	4.39	0.67	มาก	13
19. ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร	4.41	0.63	มาก	11
20. ให้ผู้เรียนถ่อมตนและยึดหลักอาวุโส	4.49	0.72	มาก	7
รวม	4.39	.66	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
รายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้
ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้ ส่วนอันดับสุดท้าย
ได้แก่ ให้ผู้เรียนรู้วิธีการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2.1 ผลการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง

2.2 ผลการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม

ปรากฏดังตารางที่ 4-22 ดังนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	3.97	.53	3.86	.71	.70	.49
2. ด้านความซื่อสัตย์	4.42	.43	4.28	.60	1.07	.29
3. ด้านความมีวินัย	4.09	.54	3.98	.60	.79	.43
4. ด้านความใฝ่เรียนรู้	3.59	.63	3.55	.66	.24	.81
5. ด้านความพอเพียง	3.79	.55	3.75	.46	.35	.73
6. ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน	4.07	.67	3.90	.57	1.03	.31
7. ด้านรักความเป็นไทย	3.59	.70	3.50	.49	.58	.56
8. ด้านจิตสาธารณะ	3.93	.66	4.02	.63	-.54	.59
รวม	3.92	.44	3.85	.51	.62	.54

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยรวมพบว่ากลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 8 ด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1 ผลการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง โดยรวมและรายด้าน

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู	<i>n</i> = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	<i>SD</i>		
1. ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	3.97	.53	มาก	4
2. ด้านความซื่อสัตย์	4.42	.43	มาก	1
3. ด้านความมีวินัย	4.09	.54	มาก	2
4. ด้านความใฝ่เรียนรู้	3.59	.63	มาก	8
5. ด้านความพอเพียง	3.79	.55	มาก	6
6. ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน	4.07	.67	มาก	3
7. ด้านรักความเป็นไทย	3.59	.70	มาก	7
8. ด้านจิตสาธารณะ	3.93	.66	มาก	5
รวม	3.92	.44	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ด้านความใฝ่เรียนรู้

ตารางที่ 6 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มทดลอง ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ยืนตรงเคารพธงชาติ	4.37	.72	มาก	2
2. ปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่พลเมืองดี	3.93	.83	มาก	5
3. มีความสามัคคีปรองดอง	3.93	.74	มาก	4
4. เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ปรองดองที่เป็น ประโยชน์ต่อสังคม	3.50	.90	มาก	10
5. เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ	3.83	.99	มาก	8
6. ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	3.90	.88	มาก	6
7. เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน	3.53	.82	มาก	9
8. เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์	3.90	.84	มาก	7
9. แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์	4.50	.73	มากที่สุด	1
10. แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	4.30	.75	มาก	3
รวม	3.97	.53	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ยืนตรงเคารพธงชาติ และแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ตารางที่ 7 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มทดลอง ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความซื่อสัตย์	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง	4.30	.70	มาก	5
2. ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและ เกรงกลัวต่อการทำผิด	4.30	.70	มาก	4
3. ปฏิบัติตนตามคำมั่นสัญญา	4.13	.63	มาก	6
4. ไม่เอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน	4.80	.61	มากที่สุด	1
5. ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง	4.47	.51	มาก	3
6. ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง	4.53	.68	มากที่สุด	2
รวม	4.42	.43	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ไม่เอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง และ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ปฏิบัติตนตามคำมั่นสัญญา

ตารางที่ 8 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มทดลอง ด้านความมีวินัย โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความมีวินัย	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับ ของสังคม	4.07	.69	มาก	3
2. ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.53	.57	มากที่สุด	1
3. ตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน	3.70	.75	มาก	4
4. รับผิดชอบในการทำงาน	4.07	.74	มาก	2
รวม	4.09	.54	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านความมีวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รับผิดชอบในการทำงาน ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน

ตารางที่ 9 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มทดลอง ด้านความใฝ่เรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความใฝ่เรียนรู้	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ตั้งใจเรียน	3.80	.85	มาก	1
2. เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้	3.67	.88	มาก	3
3. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	3.73	.74	มาก	2
4. ศึกษาค้นหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ และเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม	3.47	.82	ปานกลาง	4
5. บันทึกความรู้ ประสบการณ์ จากการเรียนรู้สรุปเป็น องค์ความรู้	3.27	.91	ปานกลาง	5
รวม	3.59	.63	มาก	

จากตารางที่ 9 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านความใฝ่เรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ตั้งใจเรียน สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ และเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ บันทึกความรู้ ประสบการณ์ จากการเรียนรู้สรุปเป็นองค์ความรู้

ตารางที่ 10 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านความพอเพียง โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความพอเพียง	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ่มค่า	3.60	1.04	มาก	6
2. ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า	3.63	.72	มาก	5
3. ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล	3.80	.71	มาก	4
4. ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4.23	.63	มาก	1
5. ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด	4.13	.78	มาก	2
6. วางแผนการเรียน การทำงาน	3.50	1.17	มาก	8
7. รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.53	.73	มาก	7
8. ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	3.90	.76	มาก	3
รวม	3.79	.55	มาก	

จากตารางที่10 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านความพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด และยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ส่วนอันดับสุดท้ายคือ วางแผนการเรียน การทำงาน

ตารางที่ 11 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.03	.89	มาก	3
2. ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ	4.13	.78	มาก	2
3. ปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน	4.00	.79	มาก	5
4. หุ่่มเท อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน	4.00	1.02	มาก	4
5. พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ	3.97	.85	มาก	6
6. ซึ่่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจทั้งของตนเองและ ของผู้อื่น	4.27	.69	มาก	1
รวม	4.07	.67	มาก	

จากตารางที่ 11 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ซึ่่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจทั้งของตนเองและของผู้อื่น ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ และเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ส่วนอันดับสุดท้ายคือ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ

ตารางที่ 12 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มทดลอง ด้านรักความเป็นไทย โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านรักความเป็นไทย	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย	3.53	.82	มาก	3
2. มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ	4.47	.57	มาก	1
3. เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย	3.47	.90	ปานกลาง	4
4. เชิญชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย ที่ดีงาม	3.43	.90	ปานกลาง	5
5. นำความเป็นไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต	3.37	.85	ปานกลาง	6
6. เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นไทย	3.27	.98	ปานกลาง	7
7. สืบสาน ต่อยอดสิ่งที่แสดงความเป็นไทย	3.60	.97	มาก	2
รวม	3.59	.70	มาก	

จากตารางที่ 12 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านรักความเป็นไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สืบสาน ต่อยอดสิ่งที่แสดงความเป็นไทย และแต่งกาย และมีมารยาทงดงามแบบไทย ส่วนอันดับสุดท้ายคือ เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นไทย

ตารางที่ 13 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มทดลอง ด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านจิตสาธารณะ	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจ	4.30	.75	มาก	1
2. อาสาทำงานให้สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน	3.60	1.22	มาก	6
3. แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน ช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน	3.97	.72	มาก	4
4. สร้างความสุขให้ผู้อื่น	4.23	.68	มาก	2
5. ดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมด้วยความเต็มใจ	4.10	.88	มาก	3
6. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.83	.87	มาก	5
7. เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมด้วยความ กระตือรือร้น	3.47	.97	ปานกลาง	7
รวม	3.93	.66	มาก	

จากตารางที่ 13 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มทดลอง ด้านจิตสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจ สร้างความสุขให้ผู้อื่น และดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมด้วยความเต็มใจ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมด้วยความกระตือรือร้น

2.2 ผลการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม โดยรวมและรายด้าน

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู	<i>n</i> = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	<i>SD</i>		
1. ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	3.86	.71	มาก	5
2. ด้านความซื่อสัตย์	4.28	.60	มาก	1
3. ด้านความมีวินัย	3.98	.60	มาก	3
4. ด้านความใฝ่เรียนรู้	3.55	.66	มาก	7
5. ด้านความพอเพียง	3.75	.46	มาก	6
6. ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน	3.90	.57	มาก	4
7. ด้านรักความเป็นไทย	3.50	.49	มาก	8
8. ด้านจิตสาธารณะ	4.02	.63	มาก	2
รวม	3.85	.51	มาก	

จากตารางที่ 14 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านจิตสาธารณะ และด้านความมีวินัย ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ด้านรักความเป็นไทย

ตารางที่ 15 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ยืนตรงเคารพธงชาติ	4.20	1.10	มาก	3
2. ปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่พลเมืองดี	3.93	.83	มาก	4
3. มีความสามัคคีปรองดอง	3.77	.77	มาก	6
4. เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ปรองดองที่เป็น ประโยชน์ต่อสังคม	3.33	.84	ปานกลาง	10
5. เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ	3.57	1.04	มาก	8
6. ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	3.83	.95	มาก	5
7. เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน	3.57	.94	มาก	8
8. เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์	3.63	1.10	มาก	7
9. แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของ พระมหากษัตริย์	4.37	.85	มาก	2
10. แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	4.37	.81	มาก	1
รวม	3.86	.71	มาก	

จากตารางที่ 15 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 9 ข้อ และระดับ ปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ และยืนตรงเคารพธงชาติ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ตารางที่ 16 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มควบคุม ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความซื่อสัตย์	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง	4.37	.61	มาก	2
2. ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอาย และ เกรงกลัวต่อการทำผิด	4.23	.73	มาก	4
3. ปฏิบัติตนตามคำมั่นสัญญา	4.07	.74	มาก	6
4. ไม่เอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน	4.23	1.01	มาก	5
5. ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง	4.43	.68	มาก	1
6. ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง	4.33	.92	มาก	3
รวม	4.28	.60	มาก	

จากตารางที่ 16 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง และไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ปฏิบัติตนตามคำมั่นสัญญา

ตารางที่ 17 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มควบคุม ด้านความมีวินัย โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความมีวินัย	$n = 30$		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม	4.00	.69	มาก	2
2. ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.43	.86	มาก	1
3. ตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน	3.63	.93	มาก	4
4. รับผิดชอบในการทำงาน	3.83	.79	มาก	3
รวม	3.98	.60	มาก	

จากตารางที่ 17 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความมีวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม รับผิดชอบในการทำงาน ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน

ตารางที่ 18 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มควบคุม ด้านความใฝ่เรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความใฝ่เรียนรู้	$n = 30$		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ตั้งใจเรียน	3.77	.77	มาก	1
2. เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้	3.70	.79	มาก	2
3. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	3.37	.89	ปานกลาง	4
4. ศึกษาค้นหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ และเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม	3.70	.88	มาก	3
5. บันทึกความรู้ ประสบการณ์ จากการเรียนรู้สรุปเป็น องค์ความรู้	3.20	.71	ปานกลาง	5
รวม	3.55	.66	มาก	

จากตารางที่ 18 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความใฝ่เรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ และระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ตั้งใจเรียน เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และศึกษาค้นหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ และเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม ส่วนอันดับสุดท้ายคือ บันทึกความรู้ ประสบการณ์ จากการเรียนรู้สรุปเป็นองค์ความรู้

ตารางที่ 19 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความพอเพียง โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความพอเพียง	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ใช้จ่ายอย่างประหยัด คู้มค่า	3.40	.97	ปานกลาง	8
2. ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คู้มค่า	3.53	.68	มาก	6
3. ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล	3.70	.70	มาก	4
4. ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4.23	.77	มาก	1
5. ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด	4.07	.58	มาก	2
6. วางแผนการเรียน การทำงาน	3.53	.78	มาก	6
7. รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.60	.72	มาก	5
8. ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	3.90	.40	มาก	3
รวม	3.75	.46	มาก	

จากตารางที่ 19 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด และยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ใช้จ่ายอย่างประหยัดคู้มค่า

ตารางที่ 20 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
กลุ่มควบคุม ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.00	.69	มาก	2
2. ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ	4.00	.83	มาก	3
3. ปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน	3.93	.69	มาก	4
4. ทุ่มเท อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน	3.63	.61	มาก	6
5. พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ	3.80	.71	มาก	5
6. ซินชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจทั้งของตนเองและ ของผู้อื่น	4.03	.72	มาก	1
รวม	3.90	.57	มาก	

จากตารางที่ 20 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ซินชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจทั้งของตนเองและของผู้อื่น เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ทุ่มเท อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน

ตารางที่ 21 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านรักความเป็นไทย โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านรักความเป็นไทย	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย	3.37	.72	ปานกลาง	4
2. มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ	4.30	.65	มาก	1
3. เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย	3.47	.68	ปานกลาง	3
4. เชิญชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม	3.53	.78	มาก	2
5. นำความเป็นไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต	3.30	.65	ปานกลาง	5
6. เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นไทย	3.27	.78	ปานกลาง	6
7. สืบสาน ต่อยอดสิ่งที่แสดงความเป็นไทย	3.27	.74	ปานกลาง	7
รวม	3.50	.49	มาก	

จากตารางที่ 21 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านรักความเป็นไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เชิญชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย ส่วนอันดับสุดท้ายคือ สืบสาน ต่อยอดสิ่งที่แสดงความเป็นไทย

ตารางที่ 22 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านจิตสาธารณะ โดยรวมและรายข้อ

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ด้านจิตสาธารณะ	n = 30		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจ	4.23	.73	มาก	1
2. อาสาทำงานให้สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน	4.00	.91	มาก	5
3. แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน ช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน	4.10	.71	มาก	3
4. สร้างความสุขให้ผู้อื่น	4.10	.76	มาก	3
5. ดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมด้วยความเต็มใจ	4.23	.77	มาก	2
6. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.73	.83	มาก	6
7. เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมด้วยความกระตือรือร้น	3.73	.83	มาก	7
รวม	4.02	.63	มาก	

จากตารางที่ 22 พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู กลุ่มควบคุม ด้านจิตสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจ ดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมด้วยความเต็มใจ และสร้างความสุขให้ผู้อื่น ส่วนอันดับสุดท้ายคือ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมด้วยความกระตือรือร้น

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการจัดบันทึกของนิสิตครูกลุ่มทดลอง เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู พบว่า

1. ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นิสิตครูมีการปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ มีความสามัคคีปรองดอง เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ยืนตรงเคารพธงชาติ แสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังข้อความที่ว่า

นิสิตครูต้องเคารพในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และแสดงออกถึงความรัก ความเมตตา การให้อภัยซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความปรองดองเกิดความสามัคคี ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม มากกว่าส่วนตน ช่วยเหลือสังคม รักษาสิ่งแวดล้อม มีวินัยในตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชนรุ่นหลัง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความกระตือรือร้นในการใช้ชีวิต รู้เท่าทันเหตุการณ์สถานการณ์บ้านเมือง แบ่งปันความสุข เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม ประพฤติตนให้ถูกต้องเหมาะสม รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย (นิสิตครูคนที่ 27, จัดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

ความเป็นพลเมืองดีของข้าพเจ้าคือ การทำความดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล โอบอ้อมอารี มีเมตตา เห็นประโยชน์ส่วนรวมมีความสำคัญเสมอ เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสังคม รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินงานจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ทำให้เกิดความเข้าใจกัน มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประเทศชาติ มีความอดทน (นิสิตครูคนที่ 16, จัดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

เวลาที่ต้องต่อแถว ข้าพเจ้าไม่เคยแซงคิว ข้าพเจ้าไม่ทิ้งขยะในที่ที่ไม่ควรทิ้ง และเนื่องจากข้าพเจ้าเล่นดนตรีไทย ส่วนใหญ่จะเป็นการไปเล่นงานบริการสังคม เมื่อมีงานบุญ งานโรงเรียนก็จะเล่นดนตรี ส่วนใหญ่จะเป็นการไปเล่นเป็นกลุ่มต้องช่วยกันข้าพเจ้าก็จะช่วยอย่างเต็มที่ และการใช้รถใช้ถนนปัจจุบันคนใช้รถใช้ถนนส่วนใหญ่ขับรถโดยไม่ระมัดระวัง เช่นการเลี้ยวแต่ไม่เปิดไฟเลี้ยว แต่ข้าพเจ้าจะตั้งสติก่อนขับรถทุกครั้งและทำตามกฎจราจร และเมื่อข้าพเจ้านั่งรถเมล์หรือรถไฟฟ้า ถ้ามีผู้สูงอายุหรือผู้ถือของหนัก ข้าพเจ้าจะเสียสละที่นั่งให้ (นิสิตครูคนที่ 17, จัดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

2. ด้านความซื่อสัตย์ นิสิตครูประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ ยึดหลักความจริงความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ไม่เอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง ดังข้อความที่ว่า

จริงๆ แล้วทุกคนก็สามารถเป็นพลเมืองดีได้ แต่เมื่อมาเป็นนิสิตครูแล้วสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ได้ ไม่ว่าเราจะเป็นครูหรือไม่ เพราะถ้าเราเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กยุคต่อไปแล้ว เด็กที่ทำตามเราก็จะกลายเป็นแบบอย่างให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป ต่อมาคือ ความซื่อสัตย์ ถ้าเรามีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่น้อโกง ไม่รับเงินใต้โต๊ะก็จะทำให้ประเทศชาติลดการคอร์รัปชัน อย่างที่สามคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เราควรหยิบยื่นโอกาสให้กับผู้ไร้โอกาสในบางครั้งที่เราสามารถทำได้ (นิสิตครูคนที่ 4, จัดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

3. ด้านความมีวินัย นิสิตครูปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบในการทำงาน ดังข้อความที่ว่า ความเป็นพลเมืองดีต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม ทั้งในด้านความประพฤติ ด้านความคิด การแต่งกาย เวลามาเรียนดิฉันแต่งกายถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนด อีกทั้งยังมีความตรงเวลาเมื่อเข้าเรียน ทำงาน ทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายให้ทำและส่งงานตรงตามเวลาที่ ต้องกำหนดส่งได้ดี พยายามเอางานส่วนรวมไว้ก่อนไม่เห็นแก่ตัว และเวลาจอตลอดดิฉันเห็นนิสิตเอารถ ออกไม่ได้ดิฉันก็ไปช่วยยกรถ มีน้ำใจซึ่งกันและกัน (นิสิตครูคนที่ 21, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

พลเมืองดีคือ การที่ทำความดีปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ในชีวิตประจำวันของดิฉันดิฉันก็ปฏิบัติตามกฎจราจร ให้อภัยในวงเวียนไปก่อนและเมื่อไฟแดง ไฟแดงคือต้องหยุดรถเราก็ต้องหยุด ถ้าเราไปอาจเกิดอุบัติเหตุและทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนได้ ฉะนั้นไฟแดงต้องหยุด ในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยมีให้ทำความดีมากมาย ทั้งขยะลงถังเห็นขยะตกอยู่ก็เก็บไปทิ้ง ทำความสะอาดห้องเรียนเมื่อเรียนเสร็จ ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนเดือดร้อน อะไรที่ทำประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้ก็จะทำให้สังคมก่อนเรื่องตนเอง (นิสิตครูคนที่ 25, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น คนในสังคมต้องปฏิบัติตัวเป็นคนดี โดยเริ่มตั้งแต่การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เชื้อพียงพ่อแม่ เคารพท่าน ดูแลท่านและตอบแทนบุญคุณท่านที่ท่านได้อบรมเลี้ยงดูเรามา การเป็นพลเมืองดีของสังคมก็ไม่ต่างจากครอบครัวมากแค่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎต่าง ๆ ของสัญญาณจรรยา กฎของโรงเรียน กฎของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่เราอาศัยหรืออาจเข้าวัดไปปฏิบัติธรรม ฉันทเคยไปช่วยงานวัดในยามที่มีกฐินก็เข้าไปทำโรทาน เก็บขยะ เก็บสถานที่ หลังจากนั้นก็ยกย่องนั้งสมาธิ สวดมนต์ การที่เราไปปฏิบัติแบบนี้ มันช่วยขัดเกลากิเลสของตนเอง เพราะการไปทำแบบนี้ต้องมีความเป็นจิตอาสาที่ไม่เห็นแก่ตัว ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม (นิสิตครูคนที่ 22, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

พลเมืองดีคืออะไร เป็นคำถามที่ใครต่อใครรู้แต่ไม่สามารถอธิบายเป็นคำพูดได้ ดังนั้นการที่เราจะเป็นพลเมืองดีได้ สิ่งแรกต้องเริ่มจากตัวของเราเอง เราต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่กันเรียน และยังต้องเป็นพลเมืองดีให้ประเทศชาติ โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตใจเมตตา กรุณา การเป็นพลเมืองดีนั้นทำให้เรามีใจในตัวของเราเองที่ได้ช่วยเพื่อนมนุษย์ช่วยสังคม (นิสิตครูคนที่ 23, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น คนในสังคมต้องปฏิบัติตัวเป็นคนดี โดยเริ่มตั้งแต่การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เชื้อพียงพ่อแม่ เคารพท่าน ดูแลท่านและตอบแทนบุญคุณท่านที่ท่านได้อบรมเลี้ยงดูเรามา การเป็นพลเมืองดีของสังคมก็ไม่ต่างจากครอบครัวมากแค่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎต่าง ๆ ของสัญญาณจรรยา กฎของโรงเรียน กฎของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่เราอาศัยหรืออาจเข้าวัดไปปฏิบัติธรรม ฉันทเคยไปช่วยงานวัดในยามที่มีกฐินก็เข้าไปทำโรทาน เก็บขยะ เก็บสถานที่ หลังจากนั้นก็ยกย่องนั้งสมาธิ สวดมนต์ การที่เราไปปฏิบัติแบบนี้ มันช่วยขัดเกลากิเลสของตนเอง เพราะการไปทำแบบนี้ต้องมีความเป็นจิตอาสา

การเป็นพลเมืองดีนั้นอันดับแรกต้องมาจากใจ เพราะการที่จะเป็นครูไม่ใช่เป็นแค่เรือจ้าง คนเป็นครูต้องมีความเมตตากรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่เป็นผู้เกียจคร้าน มีระเบียบวินัยในตัวเอง ให้ความรู้แบบไม่หวังวิชาความรู้ (นิสิตครูคนที่ 28, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

คนที่จะเป็นครูต้องมีความเมตตากรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่เกียจคร้าน มีระเบียบวินัยในตัวเอง มีความรู้ไม่หวังวิชาความรู้ ความเป็นพลเมืองดีนั้น ระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญต้องจัดระเบียบการทำงาน ต้องมีระเบียบวินัย (นิสิตครูคนที่ 29, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

ถ้าพูดถึงครู เราก็จะรู้อยู่แล้วว่าครูคือ ผู้ให้ ผู้เสียสละ ดังนั้นเราในฐานะนิสิตครู เราสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีได้ในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือสังคมในการออกไปเล่นดนตรีไทย โดยไม่หวังค่าตอบแทน การช่วยเหลือผู้อื่น มีความกล้าทางจริยธรรมคือกล้าในด้านที่ถูกต้อง การปฏิบัติตามระเบียบของสถาบัน แต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ สวมหมวกนิรภัยเวลาขับขี่รถจักรยานยนต์ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของตน มีความตรงต่อเวลาไม่ให้อื่นรอน มีความเสียสละมีน้ำใจกับเพื่อน (นิสิตครูคนที่ 19, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

นิสิตครูต้องเคารพในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และแสดงออกถึงความรัก ความเมตตา การให้อภัยซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความปรองดองเกิดความสามัคคี ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ช่วยเหลือสังคม รักษาสิ่งแวดล้อม มีวินัยในตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน รุ่นหลัง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความกระตือรือร้นในการใช้ชีวิตรู้เท่าทัน เหตุการณ์สถานการณ์บ้านเมือง แบ่งปันความสุข เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม ประพฤติตนให้ถูกต้องเหมาะสม รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย (นิสิตครูคนที่ 27, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น คนในสังคมต้องปฏิบัติตัวเป็นคนดี โดยเริ่มตั้งแต่การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เชื่อฟังพ่อแม่ เคารพท่าน ดูแลท่านและตอบแทนบุญคุณท่านที่ท่านได้อบรมเลี้ยงดูเรามา การเป็นพลเมืองดีของสังคมก็ไม่ต่างจากครอบครัวมาก แค่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎต่าง ๆ ของสัญญาณจราจร กฎของโรงเรียน กฎของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่เราอาศัยหรืออาจเข้าวัดไปปฏิบัติธรรม ฉันทเคยไปช่วยงานวัดในยามที่มีกฐินก็เข้าไปทำโรทาน เก็บขยะ เก็บสถานที่ หลังจากนั้นตักเย็นก็นั่งสมาธิ สวดมนต์ การที่เราไปปฏิบัติแบบนี้ มันช่วยขัดเกลาจิตใจของตนเอง เพราะการไปทำแบบนี้ต้องมีความเป็นจิตอาสาที่ไม่เห็นแก่ตัว ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม (นิสิตครูคนที่ 22, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

การเป็นพลเมืองดีนั้นอันดับแรกต้องมาจากใจ เพราะการที่จะเป็นครูไม่ใช่เป็นแค่เรือจ้าง คนเป็นครูต้องมีความเมตตากรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่เป็นผู้เกียจคร้าน มีระเบียบวินัยในตัวเอง ให้ความรู้แบบไม่หวังวิชาความรู้ (นิสิตครูคนที่ 28, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

คนที่จะเป็นครูต้องมีความเมตตา กรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่เกียจคร้าน มีระเบียบวินัยในตัวเอง มีความรู้ไม่หวงวิชาความรู้ ความเป็นพลเมืองดีนั้น ระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญต้องจัดระเบียบการทำงาน ต้องมีระเบียบวินัย (นิสิตครูคนที่ 29, จัดบันทึก, พฤศจิกายน 2559)

เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันที่ตนกำลังศึกษาและสังคมที่เราอยู่เพื่อให้ดำรงอยู่อย่างเหมาะสม ปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยาธรรมที่ดีงาม และปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม เนื่องจากในอนาคตเราต้องประกอบวิชาชีพครู ครูคือผู้ที่เป็ต้นแบบของนักเรียน ดังนั้นเราจึงต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมจนติดเป็นนิสัย ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดความเคยชิน รับฟังความคิดเห็น หตุผลต่าง ๆ จากผู้อื่นเพื่อให้รู้เหตุ เนื่องจากทุกคนมีอิสรภาพในการออกหรือแสดงความคิดเห็น นอกจากการรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วการฟังยังทำให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ที่เราไม่เคยรู้มาก่อนอีกด้วย มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน เนื่องจากวิชาชีพครูนอกจากเป็นต้นแบบที่ดีแล้วยังต้องเป็นผู้ให้ ให้วิชาความรู้ ให้ความรัก ให้ประสบการณ์ (นิสิตครูคนที่ 5, จัดบันทึก, พฤศจิกายน 2559)

พลเมืองดี หมายถึง การที่เราปฏิบัติตามกฎหมายสังคม เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการช่วยเหลือเอื้ออาทรกันและกันในสังคมเพื่อให้ประเทศชาติพัฒนาก้าวหน้า ในฐานะการเป็นนิสิตครูถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติในอนาคตได้ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูเป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย กฎหมายในที่นี้ไม่เพียงแต่หมายถึงกฎหมายสังคมหรือประเทศชาติ ยังหมายถึงกฎระเบียบของสถานศึกษาและข้อตกลงต่าง ๆ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้น ๆ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เต็มที่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนตามหน้าที่ของนิสิต มีเหตุผล ใจกว้าง ต้องรู้จักรับฟังเหตุผลของผู้อื่น (นิสิตครูคนที่ 6, จัดบันทึก, พฤศจิกายน 2559)

ขึ้นชื่อว่าเป็นนิสิตครูนั้น ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นพลเมืองดีของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของสังคมได้เป็นอย่างดี ต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและประเทศชาติ โดยเฉพาะในโรงเรียนเมื่อเราเข้าไปสอนเราจะต้องปฏิบัติตนให้ดีมีน้ำใจยกย่องนำเอาเป็นแบบอย่าง ถ้าเราปฏิบัติไม่ดีอาจทำให้นักเรียนทำตามเพราะคิดว่าขนาดครูยังทำเลย เช่นคุณครูไม่เดินข้ามทางม้าลาย เด็กเห็นเด็กเลยทำบ้าง เมื่อถามเด็กก็จะบอกว่าหนูเห็นคุณครูทำคะ เป็นต้น การเป็นพลเมืองดีต้องปฏิบัติตนดังนี้เป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย กฎระเบียบของสังคม เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีคุณธรรมจรรยาธรรม (นิสิตครูคนที่ 8, จัดบันทึก, พฤศจิกายน 2559)

4. ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสิตครูเป็นผู้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก อย่างสม่ำเสมอ เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้คิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ดังข้อความที่ว่า

จะต้องเป็นคนที่ดีดี ทำดี มีคุณธรรมจรรยาธรรมปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่ทำผิดต่อจารีตประเพณี คิดในสิ่งที่ดี คิดถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ช่วยเหลือผู้อื่นและกระทำในสิ่งที่ดี รู้หน้าที่ของตน ไม่ทำให้ผู้อื่นรวมทั้งตนเองเดือดร้อน นอกจากจะต้องคิดดี ทำดีแล้วจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น การคิดสิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนาประเทศชาติและสังคม ต้องมีความคิดที่ก้าวไกล คิดวางแผน มีการคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดปัญหา

ได้ง่าย ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนไม่หยุดที่จะเรียนรู้และตื่นตัวเสมอ คอยรับข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอเพื่อให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างง่าย ๆ ต้องมีความรู้ความสามารถไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้และการแก้ปัญหา การเป็นพลเมืองดีนั้นไม่ใช่เรื่องยาก เริ่มจากคิดในสิ่งที่ดี ลดละเลิกในการคิดพิจารณา คิดถึงความพอเพียง พอประมาณ พอใจในสิ่งที่ตนมี (นิสิตครูคนที่ 12, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

การเป็นพลเมืองดีนิสิตต้องหมั่นหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การช่วยเหลือทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม (นิสิตครูคนที่ 24, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูสำหรับดิฉัน คือ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ครบถ้วนทั้งสิ่งที่ดีที่ควรทำ มีจิตสำนึกที่ดี จิตใจดีมีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คิดเป็นทำเป็น ไม่เห็นแก่ตัว ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีคุณธรรมนำใจ ไม่ดูถูกผู้อื่น เคารพและทำตามกฎธรรมเนียม มีความรับผิดชอบหน้าที่ตนเองและส่วนรวม มีเหตุผลรับฟังผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจกัน กตัญญู กตเวที (นิสิตครูคนที่ 1, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

การเป็นพลเมืองดี จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมากในสังคม สำหรับการเป็นนิสิตครูสำหรับผมจำเป็นต้องมีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เพื่อลดการทะเลาะเบาะแว้งได้ในส่วนหนึ่ง พยายามนึกถึงใจเขาใจเราให้ได้อย่างมาก ๆ เพื่อสังคมของเราก็จะมีความสุข เมื่อได้มีโอกาสเข้าไปสอนในโรงเรียน นิสิตครูต้องคำนึงถึงเด็ก ๆ เป็นหลักไม่ว่าจะทำสิ่งใดก็ตาม แม้เด็กจะต้องช่นแค้นไหน ครูต้องยอมรับให้ได้ เพราะสิ่งที่เด็กกระทำมีเหตุผลเสมอ เราจึงต้องเคารพสิทธิเสรีภาพและการตัดสินใจของเด็ก ๆ หากมีสิ่งใดที่เขาคิดพลาดก็ควรจะต้องเตือนไม่ปล่อยให้คิดนอกกรอบนอกทาง (นิสิตครูคนที่ 3, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูในความคิดของดิฉัน คือ เมื่อเรามาเรียนในมหาวิทยาลัย เราต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ และยังเป็นนิสิตครูก็ยิ่งต้องทำตัวปฏิบัติตนให้เหมาะสม สำรวมมากขึ้น ทั้งการแต่งกายถูกระเบียบ การตรงต่อเวลา ให้ความเคารพต่อครูอาจารย์ เชื่อฟังคำสั่งสอน ตั้งใจเรียน รวมทั้งทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายอย่างเอาใจใส่และตั้งใจ มีความรับผิดชอบหน้าที่ ปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รู้วิธีแก้ปัญหา เมื่อเกิดความขัดแย้ง ใช้เหตุผลไม่ใช้ความรุนแรง (นิสิตครูคนที่ 3, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

5. ด้านความพอเพียง นิสิตครูดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันและปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด มีการวางแผนการเรียน การทำงาน ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ดังข้อความที่ว่า

ความเป็นพลเมืองดี สำหรับดิฉันนั้นสามารถทำได้มากมายหลายอย่างการรักษาทบหาทหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ถ้าหากเรารักษาหรือปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นนิสิตครูอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นการสอนหนังสือ การอบรมสั่งสอนเด็ก ๆ ให้เป็นคนดี เพียงเท่านี้ก็จะสามารถเป็นพลเมืองดีได้แล้ว เพียงแค่ทุกคนรักษาหน้าที่หลักของตนเองให้ดีเสียก่อนแล้วจึงปฏิบัติตนเพื่อช่วยเหลือสังคมต่อไป นอกจากนี้ นิสิตครูยังสามารถทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีได้อีกหลายอย่าง ดังนี้ ปลุกฝังความเป็นพลเมืองดีให้กับนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป เมื่อมีเวลา นอกเหนือจากการสอนหนังสือก็สามารถใช้ความรู้หรือวิชาที่เรียนมาสร้างประโยชน์ให้กับสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่นการเป็นครูอาสาในที่ที่ขาดแคลนครู ตั้งใจทำหน้าที่ของการ

เป็นครูให้ดีที่สุด นำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับชีวิตความเป็นครูและปลูกฝังความพอเพียงให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดค่านิยมที่ดีและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น (นิสิตครูคนที่ 7, จดบันทึก, พุทธจิกายน 2559)

ครอบครัวของฉันเป็นหนึ่งในครอบครัวที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ตั้งแต่รุ่นคุณตา คุณตาของฉันมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการประหยัด อดออม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย แม่ชอบเล่าเรื่องเกี่ยวกับคุณตาให้ฟังอยู่เสมอ ๆ ครอบครัวคุณตาเป็นครอบครัวใหญ่ เพราะมีลูก 11 คน เมื่อคุณตามีลูกเยอะจึงต้องประหยัด (นิสิตครูคนที่ 20, จดบันทึก, พุทธจิกายน 2559)

เสื้อผ้าก็จะซื้อที่ดี ๆ หน่อยจะได้ไม่ต้องซื้อใหม่บ่อย ๆ ถ้ามีตัวไหนพอซ่อมได้ก็จะซ่อมเอง ถ้าขาดเยอะหน่อยก็ไปจ้างเขาซ่อม แต่ถ้าซ่อมไม่ได้แล้วก็เอาไปทำเป็นผ้าชีวัวร์ไว้ใช้ภายในบ้าน (นิสิตครูคนที่ 22, จดบันทึก, พุทธจิกายน 2559)

ครูจะต้องช่วยเหลือสังคมในทุก ๆ ด้าน รับผิดชอบต่อสังคมมีจิตอาสา มีจิตสาธารณะ มุ่งพัฒนาสังคม ไม่ฟุ่มเฟือย เป็นผู้นำสังคม (นิสิตครูคนที่ 20, จดบันทึก, พุทธจิกายน 2559)

6. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน นิสิตครูปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม พุ่มเทก่าลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและผู้อื่น พยายามแก้ไข้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ดังข้อความที่ว่า

ความเป็นพลเมืองดีต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม ทั้งในด้านความประพฤติ ด้านความคิด การแต่งกายเวลามาเรียนดิฉันแต่งกายถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนด อีกทั้งยังมีความตรงเวลาเมื่อเข้าเรียน ทำงาน ทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายให้ทำและส่งงานตรงตามเวลาที่กำหนดส่งได้ดีพยายามเอางานส่วนรวมไว้ก่อนไม่เห็นแก่ตัว และเวลาจอตลอดดิฉันเห็นนิสิตเอารถออกไม่ได้ดิฉันก็ไปช่วยยกรถ มีน้ำใจซึ่งกันและกัน (นิสิตครูคนที่ 21, จดบันทึก, พุทธจิกายน 2559)

การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น คนในสังคมต้องปฏิบัติตัวเป็นคนดี โดยเริ่มตั้งแต่การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เชื่อฟังพ่อแม่ เคารพท่าน ดูแลท่านและตอบแทนบุญคุณท่านที่ท่านได้อบรมเลี้ยงดูเรามา การเป็นพลเมืองดีของสังคมก็ไม่ต่างจากครอบครัวมากแค่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎต่าง ๆ ของสัญญาณจราจร กฎของโรงเรียน กฎของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่เราอาศัยหรืออาจเข้าวัดไปปฏิบัติธรรม ฉันทเคยไปช่วยงานวัดในยามที่มีกฐินก็เข้าไปทำโรงทาน เก็บขยะ เก็บสถานที่ หลังจากนั้นตักเย็นก็นั่งสมาธิ สวดมนต์ การที่เราไปปฏิบัติแบบนี้ มันช่วยขัดเกลาจิตใจของตนเอง เพราะการไปทำแบบนี้ต้องมีความเป็นจิตอาสาที่ไม่เห็นแก่ตัว ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม (นิสิตครูคนที่ 22, จดบันทึก, พุทธจิกายน 2559)

การเป็นพลเมืองดีจะต้องเป็นคนที่ทำตามหน้าที่และสิทธิของตน เคารพกฎหมายบ้านเมืองไม่ทำให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มีวินัย อดทน ประหยัด เป็นต้น ส่วนตัวฉันได้ปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีมาโดยตลอด สิ่งแรกที่ทำง่ายและสามารถทำได้ทุกวันก็คือ การยืนตรงเคารพธงชาติ สองในฐานะที่เราเป็นนิสิตสิ่งที่เราทำทุกวันก็คือ การเรียนหนังสือ เราต้องมีวินัยต่อตนเอง เมื่อเรียนแล้วกลับไปทบทวนบทเรียนที่เรียนมา ทำงานส่งให้ตรงเวลา สามเรายังไม่มีงานทำ เงินที่ใช้เป็นเงินที่พ่อแม่ส่งมาให้เวลาจะจ่ายอะไรเราต้องคิดทบทวนว่าจำเป็นมั๊ย แล้วเราก็เก็บเงินส่วนหนึ่งเป็นเงินออม สิ่งที่ทำอยู่

ทุกวัน ก็คือการซบเซาจักรยานยนต์ เราก็สวมหมวกนิรภัยเวลาซบเซา เคารพกฎจราจรซบเซาอย่างปลอดภัย ส่วนต่อมาคือ ความรับผิดชอบที่เราทุกคนต้องมีอยู่แล้ว เพราะในทุก ๆ วันเราก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อ ในหลายเรื่องทั้งเรื่องเรียน ทั้งเรื่องการใช้ชีวิต เวลาที่มีประชุมอะไรเราก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่นด้วย เวลาที่มีเรื่องไม่เข้าใจกันเราต้องใช้เหตุผลคุยกันไม่ใช่กำลังและสุดท้ายที่ควรปฏิบัติคือ การรักษา วัฒนธรรมไทย เพราะเราเกิดเป็นคนไทย ภูมิใจในความเป็นไทย ปฏิบัติสืบทอดต่อไปให้ถึงลูกหลาน (นิสิตครูคนที่ 18, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

7. ด้านรักความเป็นไทย นิสิตครูแต่งกายเหมาะสม มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวข้องกับความเป็นไทย นำความเป็นไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต เป็นแบบอย่าง ที่ดีต่อลูกศิษย์ สืบสานถ่ายทอดความเป็นไทย ดังข้อความที่ว่า

การเป็นพลเมืองดีจะต้องเป็นคนที่ทำตามหน้าที่และสิทธิของตน เคารพกฎหมายบ้านเมือง ไม่ทำให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มีวินัย อดทน ประหยัด เป็นต้น ส่วนตัวฉันได้ปฏิบัติตัวเป็น พลเมืองดีมาโดยตลอด สิ่งแรกที่ทำง่ายและสามารถทำได้ทุกวันก็คือ การยืนตรงเคารพธงชาติ สองในฐานะ ที่เราเป็นนิสิตสิ่งที่เราทำทุกวันก็คือ การเรียนหนังสือ เราต้องมีวินัยต่อตนเอง เมื่อเรียนแล้วกลับไป ทบทวนบทเรียนที่เรียนมา ทำงานส่งให้ตรงเวลา สามเรายังไม่มีงานทำ เงินที่ใช้เป็นเงินที่พ่อแม่ส่งมาให้ เวลาจะจ่ายอะไรเราต้องคิดทบทวนว่าจำเป็นมั้ย แล้วเราก็เก็บเงินส่วนหนึ่งเป็นเงินออม สี่ที่ทำอยู่ ทุกวันก็คือการซบเซาจักรยานยนต์ เราก็สวมหมวกนิรภัยเวลาซบเซา เคารพกฎจราจรซบเซาอย่างปลอดภัย ส่วนต่อมาคือ ความรับผิดชอบต่อที่เราทุกคนต้องมีอยู่แล้ว เพราะในทุก ๆ วันเราก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อ ในหลายเรื่องทั้งเรื่องเรียน ทั้งเรื่องการใช้ชีวิต เวลาที่มีประชุมอะไรเราก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่นด้วย เวลาที่มีเรื่องไม่เข้าใจกันเราต้องใช้เหตุผลคุยกันไม่ใช่กำลังและสุดท้ายที่ควรปฏิบัติคือ การรักษา วัฒนธรรมไทย เพราะเราเกิดเป็นคนไทย ภูมิใจในความเป็นไทย ปฏิบัติสืบทอดต่อไปให้ถึงลูกหลาน (นิสิตครูคนที่ 18, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

8. ด้านจิตสาธารณะ นิสิตครูเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจเสียสละเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและสร้างความสุขให้คนอื่น ดังข้อความที่ว่า

พลเมืองดีสำหรับผมแล้วคือ การทำดีและเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นและไม่ควรดูหมิ่นดูถูกคนที่ด้อยกว่า เพราะการดูหมิ่นถือว่าการไม่ให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรอย่างยิ่ง การที่จะเป็นพลเมืองดีนั้นไม่ยากแค่รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละเวลา เล็กน้อยเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเหมือนกับการเป็นอาสาสมัคร อาสาสมัครนั้นเป็นการทำความดีอย่างหนึ่ง เพื่อส่วนรวมและยังทำให้ชีวิตที่ใกล้จะมอดดับฟื้นขึ้นใหม่ได้ และสามารถทำให้เราสามารถช่วยเหลือ คนได้ หลายคนอาจจะคิดว่าการทำดีบางครั้งก็ไม่ได้อะไรกลับมาเลยไม่ค่อยอยากทำ แต่สำหรับผมแล้ว การทำดีช่วยเหลือคนอื่น แค่นี้ได้รับรอยยิ้มจากคนที่เราช่วยแล้ว ทำให้เรารู้สึกภาคภูมิใจมากและมี กำลังใจในการทำมาดีต่อไป (นิสิตครูคนที่ 9, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

คุณครูที่ดีจะต้องมีความเป็นพลเมืองดีอยู่ในตนเอง โดยครูจะต้องมีความเสียสละทั้งร่างกาย แรงใจที่จะต้องสละเวลาเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนให้อยู่ในแนวทางที่นักเรียนควรจะเป็นไม่ว่าจะอยู่ใน เวลาราชการหรือไม่ใช่เวลาราชการ ครูจะต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียนทุกคน ซึ่งเหล่านี้ถือเป็น พลเมืองดีที่นิสิตครูควรจะเป็น (นิสิตครูคนที่ 10, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

ความเป็นพลเมืองดีต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม ทั้งในด้านความประพฤติ ด้านความคิด การแต่งกายเวลามาเรียนดิฉันแต่งกายถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนด อีกทั้งยังมีความตรงเวลาเมื่อเข้าเรียน ทำงาน ทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายให้ทำและส่งงานตรงตามเวลาที่ ต้องกำหนดส่งได้ดีพยายามเอางานส่วนรวมไว้ก่อนไม่เห็นแก่ตัว และเวลาจอตริดิฉันเห็นนิสิตเอารถ ออกไม่ได้ดิฉันก็ไปช่วยยกรถ มีน้ำใจซึ่งกันและกัน (นิสิตครูคนที่ 21, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

บุคคลที่เป็นพลเมืองดีของสังคมต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติสอดคล้องกับ หลักธรรม วัฒนธรรมประเพณีและรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ รวมทั้งบทบาทสังคมที่ตนดำรงอยู่ สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ย่อมเกิดความภาคภูมิใจและเกิดผลดีต่อตนเองและสังคม การเป็น พลเมืองดีจะต้องเคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาของตน ชุมชนและสังคมมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างสงบ มีความอดทน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ ส่วนตน มีวินัย (นิสิตครูคนที่ 11, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

จะต้องเป็นคนที่ดีดี ทำดี มีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่ทำผิดต่อจารีตประเพณี คิดในสิ่งที่ดี คิดถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ช่วยเหลือผู้อื่นและกระทำในสิ่ง ที่ดี รู้หน้าที่ของตน ไม่ทำให้ผู้อื่นรวมทั้งตนเองเดือดร้อน นอกจากจะต้องคิดดี ทำดีแล้วจะต้องเป็นผู้ที่ มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น การคิดสิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนาประเทศชาติ และสังคม ต้องมีความคิดที่ก้าวไกล คิดวางแผน มีการคาดการณ์สิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดปัญหา ได้ง่าย ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนไม่หยุดที่จะเรียนรู้และตื่นตัวเสมอ คอยรับข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอเพื่อให้ รับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างง่ายดาย ต้องมีความรู้ความสามารถไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้และ การแก้ปัญหา การเป็นพลเมืองดีนั้นไม่ใช่เรื่องยาก เริ่มจากคิดในสิ่งที่ดี ลดละเลิกในการคิดอิฉาธิชยา คิดถึงความพอเพียง พอประมาณ พอใจในสิ่งที่ตนมี (นิสิตครูคนที่ 12, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

ความเป็นพลเมืองดีเราต้องปฏิบัติตามระเบียบ ตามกฎหมาย รู้หน้าที่ของตนเองซึ่งเป็นสิ่งที่ เราทุกคนควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด รวมถึงการมีคุณธรรมจริยธรรม ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่สร้างความ เดือดร้อนให้กับสังคมและประเทศชาติ มีความคิดที่ดีไม่คดโกง สิ่งที่ดีฉันปฏิบัติคือ การตั้งใจเรียน ใฝ่หาความรู้ มีน้ำใจกับผู้อื่น สร้างบรรยากาศที่ดี (นิสิตครูคนที่ 13, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น คนในสังคมต้องปฏิบัติตัวเป็นคนดี โดยเริ่ม ตั้งแต่การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เชื้อพียงพ่อแม่ เคารพท่าน ดูแลท่านและตอบแทน บุญคุณท่านที่ท่านได้อบรมเลี้ยงดูเรามา การเป็นพลเมืองดีของสังคมก็ไม่ต่างจากครอบครัวมาก แค่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎต่าง ๆ ของสัญญาณจรรยา กฎของโรงเรียน กฎของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่เรา อาศัยหรืออาจเข้าวัดไปปฏิบัติธรรม ฉันทเคยไปช่วยงานวัดในยามที่มีกฐินก็เข้าไปทำโรงทาน เก็บขยะ เก็บสถานที่ หลังจากนั้นตักเย็นก็นั่งสมาธิ สวดมนต์ การที่เราไปปฏิบัติแบบนี้ มันช่วยขัดเกลาจิตใจของ ตนเอง เพราะการไปทำแบบนี้ต้องมีความเป็นจิตอาสาที่ไม่เห็นแก่ตัว ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม (นิสิตครูคนที่ 22, จดบันทึก, พุศจิกายน 2559)

การเป็นพลเมืองดีจะต้องเป็นคนที่ทำตามหน้าที่และสิทธิของตน เคารพกฎหมายบ้านเมือง ไม่ทำให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มีวินัย อดทน ประหยัด เป็นต้น ส่วนตัวฉันได้ปฏิบัติตัวเป็น พลเมืองดีมาโดยตลอด สิ่งแรกที่ย่างและสามารถทำได้ทุกวันก็คือ การยืนตรงเคารพธงชาติ สองในฐานะ

ที่เราเป็นนิสิตสิ่งที่เราทำทุกวันก็คือ การเรียนหนังสือ เราต้องมีวินัยต่อตนเอง เมื่อเรียนแล้วกลับไป ทบทวนบทเรียนที่เรียนมา ทำงานส่งให้ตรงเวลา สามเรายังไม่มีงานทำ เงินที่ใช้เป็นเงินที่พ่อแม่ส่งมาให้ เวลาจะจ่ายอะไรเราต้องคิดทบทวนว่าจำเป็นมั้ย แล้วเราก็เก็บเงินส่วนหนึ่งเป็นเงินออม สี่ที่ทำอยู่ทุกวันนี้ก็คือการขับขี่จักรยานยนต์ เราก็ดูเหมือนจะมีความสุขเวลาขับขี่ เคารพกฎจราจรขับขี่อย่างปลอดภัย ส่วนต่อมาคือ ความรับผิดชอบที่เราทุกคนต้องมีอยู่แล้ว เพราะในทุกๆ วันเราก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อ ในหลายเรื่องทั้งเรื่องเรียน ทั้งเรื่องการใช้ชีวิต เวลาที่มีประชุมอะไรเราก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วย เวลาที่มีเรื่องไม่เข้าใจกันเราต้องใช้เหตุผลคุยกันไม่ใช่กำลังและสุดท้ายที่ควรปฏิบัติคือ การรักษาวัฒนธรรมไทย เพราะเราเกิดเป็นคนไทย ภูมิใจในความเป็นไทย ปฏิบัติสืบทอดต่อไปให้ถึงลูกหลาน (นิสิตครูคนที่ 18, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

คุณครูที่ดีจะต้องมีความเป็นพลเมืองดีอยู่ในตนเอง โดยครูจะต้องมีความเสียสละทั้งร่างกาย แรงใจที่จะต้องสละเวลาเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนให้อยู่ในแนวทางที่นักเรียนควรจะเป็นไม่ว่าจะอยู่ใน เวลาราชการหรือไม่ใช่เวลาราชการ ครูจะต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียนทุกคน ซึ่งเหล่านี้ถือเป็น พลเมืองดีที่นิสิตครูควรจะเป็น (นิสิตครูคนที่ 10, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

พลเมืองดีเป็นสิ่งที่ทุกคนในประเทศชาติควรปฏิบัติเพื่อให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะนิสิตครูที่กำลังศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ซึ่งเมื่อจบไปแล้วก็จะเป็นครูของชาติถือเป็น ตัวอย่างที่ดีอย่างหนึ่งที่ครูจะปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีให้เยาวชนเห็นเป็นตัวอย่าง โดยความเป็นพลเมืองดี ของดิฉันอย่างแรกคือ ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของประเทศเพื่อความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของสมาชิกในสังคม สามารถใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุขถ้าทุกคนเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย อย่างที่สองคือ การนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ถ้าเราทุกคนช่วยกันดูแลของสาธารณะ ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ชุมชนก็จะน่าอยู่ บ้านเมืองก็จะน่าอยู่ สุขภาพจิตดี ยิ่งเมื่อเป็นนิสิต ครูย่อมต้องนึกถึงนักเรียนมากกว่าตนเอง ครูคือผู้เสียสละทั้งร่างกายแรงใจ เวลา ทรัพย์สินเงินทอง ให้แก่ศิษย์ (นิสิตครูคนที่ 14, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

ความเป็นพลเมืองดีของดิฉันคือ การให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ เพราะเมื่อเราปฏิบัติกันทุกคน แบบไม่ตรีจิต ไม่คิดร้ายก็จะทำให้เราอยู่ร่วมกันนั้นเป็นไปอย่างง่ายอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และมี น้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (นิสิตครูคนที่ 15, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

เวลาที่ต้องต่อแถว ข้าพเจ้าไม่เคยแซงคิว ข้าพเจ้าไม่ทิ้งขยะในที่ที่ไม่ควรทิ้ง และเนื่องจาก ข้าพเจ้าเล่นดนตรีไทย ส่วนใหญ่จะเป็นการไปเล่นงานบริการสังคม เมื่อมีงานบุญ งานโรงเรียนก็จะเล่น ดนตรี ส่วนใหญ่จะเป็นการไปเล่นเป็นกลุ่มต้องช่วยกันข้าพเจ้าก็จะช่วยอย่างเต็มที่ และการใช้รถใช้ถนน ปัจจุบันคนใช้รถใช้ถนนส่วนใหญ่ขับรถโดยไม่ระมัดระวัง เช่นการเลี้ยวแต่ไม่เปิดไฟเลี้ยว แต่ข้าพเจ้าจะ ตั้งสติก่อนขับรถทุกครั้งและทำตามกฎจราจร และเมื่อข้าพเจ้านั่งรถเมล์หรือรถไฟฟ้า ถ้ามีผู้สูงอายุหรือ ผู้ถือของหนัก ข้าพเจ้าจะเสียสละที่นั่งให้ (นิสิตครูคนที่ 17, จดบันทึก, พุทธศักราช 2559)

การเป็นพลเมืองดีจะต้องเป็นคนที่ทำตามหน้าที่และสิทธิของตน เคารพกฎหมายบ้านเมือง ไม่ทำให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มีวินัย อดทน ประหยัด เป็นต้น ส่วนตัวดิฉันได้ปฏิบัติตัวเป็น พลเมืองดีมาโดยตลอด สิ่งแรกที่ทำง่ายและสามารถทำได้ทุกวันก็คือ การยืนตรงเคารพธงชาติ สองในฐานะ ที่เราเป็นนิสิตสิ่งที่เราทำทุกวันก็คือ การเรียนหนังสือ เราต้องมีวินัยต่อตนเอง เมื่อเรียนแล้วกลับไป ทบทวนบทเรียนที่เรียนมา ทำงานส่งให้ตรงเวลา สามเรายังไม่มีงานทำ เงินที่ใช้เป็นเงินที่พ่อแม่ส่งมาให้

เวลาจะจ่ายอะไรเราต้องคิดทบทวนว่าจำเป็นมั้ย แล้วเราก็เก็บเงินส่วนหนึ่งเป็นเงินออม สี่ที่ทำอยู่ทุกวัน ก็คือการขับขี่จักรยานยนต์ เราก็ออมหมวกนิรภัยเวลาขับขี่ เคารพกฎจราจรขับขี่อย่างปลอดภัย ส่วนต่อมาคือ ความรับผิดชอบที่เราทุกคนต้องมีอยู่แล้ว เพราะในทุก ๆ วันเราก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อ ในหลายเรื่องทั้งเรื่องเรียน ทั้งเรื่องการใช้ชีวิต เวลาที่มีประชุมอะไรเราก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วย เวลาที่มีเรื่องไม่เข้าใจกันเราต้องใช้เหตุผลคุยกันไม่ใช่กำลังและสุดท้ายที่ควรปฏิบัติคือ การรักษา วัฒนธรรมไทย เพราะเราเกิดเป็นคนไทย ภูมิใจในความเป็นไทย ปฏิบัติสืบทอดต่อไปให้ถึงลูกหลาน (นิสิตครูคนที่ 18, จดบันทึก, พฤศจิกายน 2559)

การเป็นพลเมืองดีในการเป็นนิสิตครูต้องเป็นคนมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ สุขภาพ ระเบียบร้อย แต่งกายถูกระเบียบ พุดจาสุภาพเป็นต้นแบบให้กับนิสิตภายในมหาวิทยาลัยหรือเมื่อไปเป็น ครูจะได้เป็นต้นแบบให้กับเด็กได้ปฏิบัติตาม กิจกรรมที่ได้เล่นดนตรีในการช่วยเหลือสังคมในการ เป็นจิตอาสา ช่วยงานสาธารณะที่ไปเล่นเพื่อหาประสบการณ์ซึ่งได้ทั้งมิตรภาพต่อนักดนตรีที่มีต่อกัน ต้องขยันหมั่นเพียร (นิสิตครูคนที่ 26, จดบันทึก, พฤศจิกายน 2559)

เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนที่เราสอน เราต้องเริ่มที่ตัวเราเอง เราต้องแต่งกายให้ถูกต้อง และระเบียบร้อยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี การวางตัวที่เหมาะสม การเป็นคนดีมีนัยยะแต่ถ้าเราคิดที่จะทำ ก็ทำได้ด้วยความพยายาม ถ้าเรามีความพยายาม สักวันเราก็จะประสบความสำเร็จได้อย่างแน่นอน อย่างตัวผมสละเวลาทุก ๆ เย็นไปสอนฟุตบอลเด็กนักเรียนโรงเรียนสาธิตด้วยความเต็มใจไม่ได้หวัง ผลตอบแทน โดยโรงเรียนจะให้ค่าจ้าง แต่ผมไม่เอาโดยผมคิดว่านี่ทำให้ผมได้ประสบการณ์ที่มันหาซื้อ ไม่ได้และมันมีคุณค่าทางจิตใจมากกว่าที่จะคิดเป็นค่าของเงิน (นิสิตครูคนที่ 30, จดบันทึก, พฤศจิกายน 2559)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู และ 2) เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.1 ผลความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง

2.2 ผลความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู พบว่าความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้านเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน

2.1 ผลความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน

2.2 ผลความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มควบคุม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านจิตสาธารณะ และด้านความมีวินัย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อโดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้

ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ให้ผู้เรียนรู้วิธีการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ รุจิรานุกูล (2560) วิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และทรงศิริ วิชิรานนท์ (2556) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านคุณลักษณะพื้นฐานนักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดี ความซื่อสัตย์สูงสุดและความมีเกียรติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านความรู้และทักษะ นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีนิสัยใฝ่รู้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจากนิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นนิสิตครูที่มีการคัดกรองผู้เรียนโดยใช้แบบวัดความเป็นครูทำให้ไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน และค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองดีของนิสิตกลุ่มควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านจิตสาธารณะ ด้านความมีวินัย ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2559, หน้า121) แนวคิดการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูว่า ครูต้องมีคุณภาพสูง อย่างน้อยครูต้องมีการคิดวิเคราะห์ มีผลงานใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ ที่ควรเป็นคือเรื่องความซื่อสัตย์ เสียสละต่อส่วนรวมและทำงานเพื่อความก้าวหน้าและเติบโตของผู้เรียนและงานวิจัยของเอมอัชมา วัฒนบุรานนท์ (2559) การวิจัยพัฒนาโมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์: ชุดโครงการวิจัยสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โมเดลเลิฟ (LOVE) เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ชั้นเรียนรู้ (Learning: L) ชั้นเปิดใจ (Openness: O) ชั้นเห็นคุณค่า (Value: V) และชั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence: E) ซึ่งได้รับการประเมินมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุดและผู้เรียนได้รับการสร้างเสริมให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นไม่แตกต่างกัน Seyedali et al. (2017) ศึกษาเรื่องการใช้ทฤษฎีเครือข่ายเป็นฐาน (Network-based) เพื่อพัฒนาหลักสูตรความเป็นพลเมืองดีสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้เครือข่ายเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี การใช้ทฤษฎีเครือข่ายเป็นฐานนำมาสร้างหลักสูตรการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงของสิ่งอำนวยความสะดวก การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี บรรทัดฐานความเป็นพลเมืองดีและการส่งเสริมการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาสังคมความเป็นพลเมืองดี โดยใช้เครือข่ายแนวราบเป็นฐานในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ออกแบบโปรแกรมให้เอื้ออำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษา และWoolard, Chad (2015) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความร่วมมือ: การเคลื่อนไหวความเป็นพลเมืองดี ในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาในระดับ อุดมศึกษามีกิจกรรมมากมายที่เน้นความร่วมมือระหว่างนักศึกษาในสถาบันและนอกสถาบัน สถาบัน อุดมศึกษาหลายสถาบันมีการเคลื่อนไหว ความร่วมมือจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดีร่วมกัน โดยกำหนดความหมายความเป็นพลเมืองดีร่วมกัน ดังนี้ มีความร่วมมือกัน มีการเรียนรู้ การเสียสละ ร่วมมือ แสดงความคิดเห็นในระบอบประชาธิปไตย มีความร่วมมือกับชุมชน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. มีการพัฒนาจัดกิจกรรมในรายวิชาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีโดยเฉพาะ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา
2. มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันและกันระหว่างบุคคลต้นแบบความดีในสถาบัน ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ภาคเอกชน และชุมชน
3. สร้างความร่วมมือในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครูระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการผลิตครูและชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาและเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและ เอกชน จำแนกตามสาขาวิชา
2. พัฒนาหลักสูตรความเป็นพลเมืองดี สำหรับบุคคลตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับ ประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ กันยาประสิทธิ์. (2558). ประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคมเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 20(2), 1-10.
- กรรยา พรรณา. (2559). *จิตสาธารณะ...สร้างได้ง่ายนิดเดียว*. กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมพล ท่องธรรมชาติ, ดำรง ฐานดี และดำรง ธรรมารักษ์. (2554). *หนังสือรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตในสังคม มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). *แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิต เขียววิชัย. (2554). *ครูพันธุ์ใหม่กระบวนการเรียนรู้ที่ต้องเปลี่ยนแปลง*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(1), 1-10.
- งานคลังและแผนงาน สำนักงานคณบดีศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2554). *แผนยุทธศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554-2558*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทนา บุญญานวัตร. (2549). *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัดผลการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จิราภรณ์ เกตุแก้ว. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). *ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์
- ชูศรี วงศ์นันทนะ. (2560). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 13)*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2557). *เอกสารประกอบการสอนกระบวนการวิชา 071413 เศรษฐศาสตร์เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์.
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท..
- ดิเรก พรสีมา. (2551). *การพัฒนาวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- ทรงศิริ วิจิรานนท์. (2556). *คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

- ทวีป อภิสัทธ. (2556). *สอนเป็น สอนดี สอนเก่ง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์พาวร ตันตีสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ทิตนา แชมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธราญา จิตรชญาวนิช. (2560). *การศึกษาความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นงลักษณ์ ทองอยู่. (2552). *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6*. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเจริญกุล. (2550). *การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคุณธรรมของคนไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- นารีลักษณ์ อีระวัฒนะชาติ. (2556). *การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเรื่องพลเมืองดี โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นำพงษ์ สุขสบาย. (2556). *การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิวัตต์ น้อยมณี และกัญญา เอี่ยมพญา. (2560). *จิตวิญญาณครู*. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- เนตรดาว ใจจันทร์. (2560). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการพิพาทเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- ปภัสสร ไพบุลย์ธิตพรชัย. (2553). *ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2556). *วิจัยการเรียนการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา เมธีณมิตร. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

- ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). *สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังกัดศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ปิ่นพร ศรีปลั่ง. (2559). *การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- พระครูวิทิตศาสนาท. (2555). *ครูในอนาคตของนักเรียนจะต้องเป็นอย่างไร. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- พัชรินทร์ รุจิรานุกูล. (2560). *ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). *เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พิณสุดา สิริรังษศรี. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ. หัวข้อ อกวิวัฒน์การเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย เมื่อ 6-8 พฤษภาคม 2557.*
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2560). *ทักษะ 7C ของครู 4.0. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2560). *สอนเขียนแผนบูรณาการบนฐานเด็กเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พิมพ์รัตน์ วงแสน. (2552). *การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องพลเมืองดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2556). *การศึกษาไทย 4.0: การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.*
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557ก). *เพื่อความเป็นผู้นำของการครุศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557ข). *หลักและพื้นฐานการอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557ค). *หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2559ก). *คิดผลิตภาพ สอนและสร้างได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2559ข). *คิดเพื่อครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์และนักรบ หมิ่นลี่. (2560). *ครุศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). *ความเป็นครู* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรพล วิแหลม. (2555). *โมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย: วิเคราะห์กลุ่มพหุ*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พาณิช. (2559). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์
- วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒพล. (2553). *จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิเชียร ไชยบัง. (2556). *วุฒิภาวะของความเป็นครู*. บุรีรัมย์: โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2557). *ความเป็นครู* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภญ์คุณธรรม. (2548). *รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริการและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ศุภญ์จิตตปัญญาศึกษา. (2552). *จิตตปัญญาศึกษาคืออะไร*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมรัก หอมทอง. (2552). *ศึกษาเรื่องการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 4*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิริัญญา พฤตมาญาณ. (2557). *คุณลักษณะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพาตามกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุจิตรา วันทอง. (2556). *การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัย, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดฤทัย ดาราพงษ์. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างความเป็นพลเมืองดีโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎี บัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุทธิพร บุญส่ง. (2550). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุธีรา สุริยวงศ์. (2551). "ครูยุคใหม่" *วารสารวิชาการ*. 10(1): มกราคม-มีนาคม.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์นนท์. (2560). *ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 (การศึกษาสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือเส้นทางครุมืออาชีพสำหรับครูผู้ช่วย*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *นานาทัศนะในการวิจัยประเมินผลคุณภาพคนไทย: ดี เก่ง และมีความสุข*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561*. กรุงเทพฯ: วิ.ซี.ที.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *ระบบและรูปแบบการผลิตครูและระบบวิจัยของสถาบันผลิตครูที่เหมาะสมกับสังคมไทยและความเป็นสากล*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการวิจัย”ประสิทธิภาพและการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ”*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา.(2549). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557*. กรุงเทพฯ: สกอ.
- อารีวรรณ คุณาเพ็ญแสง. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออก*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์ และสถิติการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอ็มอัชมา วัฒนบูรานนท์. (2559). *การวิจัยพัฒนาโมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์: ชุดโครงการวิจัยสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- Best, J.W. & Kahn, J. V. (2014). *Research in Education* (10th ed.). Harlow: Pearson Education.
- Biswas, A. E. (2014). Lessons in citizenship: using collaboration in the classroom to build community, foster academic integrity, and model civic responsibility. *Journal on Excellence in College Teaching*, 25(1), 9-25.
- Chad, W. (2015). Engaging engagement: Framing the civic education movement in higher education. *Dissertation Abstracts International*. United State: Illinois State University.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essential of psychology testing* (5th ed.). New York: Harper Collin.
- Crumbiner, J. (2003). *Adolescent assessment*. Canada: John Wiley & Sons.
- Daniels, Timothy P.(2012).*Building cultural nationalism in Malaysia: identity, respect nation and citizenship*.New York: Routledge.
- David,Thunder.(2014). *Citizenship and the pursuit of the worthy life*.New York: Cambridge University.
- Eggen, P., & Kauchak, D. (2016). *Education psychology windows on classroom* (10th ed.). Malaysia: Pearson Education.

- Gang, N. (2004). *Child and adolescent development: A behavior systems approach*. USA: Sage
- Johnson, R. Burke. (2014). *Education research: quantitative, qualitative and mixed approach* (5th).USA: Sage
- Richard, Harris.(2012).*Cross-curricular teaching and learning in the secondary school: Humanities,history,geography,religious studies and citizenship*. London: Routledge.
- Seyedali, A. et al. (2017). Using network-based theory to develop a curriculum for citizenship education in higher institutions. *Social Indicators Research; Dordrecht, 130*(3), 1207-1228.
- Sim, J. B. (2012). The burden of responsibility: elite students' understandings of civic participation in Singapore. *Educational Review, 64*(2), 195-210.
- Sinlarat, P. (2016). *Creative and productive teacher education*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Vennero, Anthony L. (2011). *Corporate social responsibility policies in higher education institutions: Impact on student retention*. United States: University of Maryland University College.
- Whitley, Cameron T. (2015). Developing social responsibility and political engagement: assessing the aggregate impacts of university civic engagement on associated attitudes and behaviors. *Education, Citizenship & Social Justice, 10*(3), 217-233.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย   คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
รองศาสตราจารย์ สังกัดภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. รองศาสตราจารย์ซารี มณีศรี   ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชั้นหมาก   ประธานสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรียพร อนุศาสนนันท์   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัดภาควิชาการวิจัยและ
จิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม
สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ
“ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู”

คำชี้แจง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาโดยทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องแสดงระดับความสอดคล้องพัฒนากับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดระดับ ดังนี้

1 หมายถึง มีความสอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

-1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้อง

ข้อ	รายการ	แสดงความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
1	ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานสำหรับการเรียนในสาขาวิชาอื่น ๆ				
2	ให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ				
3	ให้ผู้เรียนรู้วิธีการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ				
4	ให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้				
5	ให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น				
6	ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมโลกนานาชาติ				
7	ให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวและปัญหาของสังคมไทย				
8	ให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาของสังคม				
9	ให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น				
10	ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้				
11	ให้ผู้เรียนเกิดความเรียนรู้และตระหนักในคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรม				
12	ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม				
13	ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง				
14	ให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์				
15	ให้ผู้เรียนคิดและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ได้				
16	ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวและตัดสินใจแก้ปัญหา				
17	ให้ผู้เรียนใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ				
18	ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของอนาคตมากกว่าอดีต				
19	ให้ผู้เรียนฝึกทักษะในการสื่อสาร				
20	ให้ผู้เรียนถ่อมตนและยึดหลักอาวุโส				

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง ระดับมาก
 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
 2 หมายถึง ระดับน้อย
 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับ				
		5	4	3	2	1
1	ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานสำหรับการเรียนในสาขาวิชาอื่น ๆ					
2	ให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ					
3	ให้ผู้เรียนรู้วิธีการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ					
4	ให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้					
5	ให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น					
6	ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมโลกนานาชาติ					
7	ให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวและปัญหาของสังคมไทย					
8	ให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาของสังคม					
9	ให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น					
10	ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					
11	ให้ผู้เรียนเกิดความเรียนรู้และตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม					
12	ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม					
13	ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง					
14	ให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์					
15	ให้ผู้เรียนคิดและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ได้					
16	ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวและตัดสินใจแก้ปัญหา					
17	ให้ผู้เรียนใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ					
18	ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของอนาคตมากกว่าอดีต					
19	ให้ผู้เรียนฝึกทักษะในการสื่อสาร					
20	ให้ผู้เรียนถ่อมตนและยึดหลักอาวุโส					

แบบสอบถาม
สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ
“ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู”

คำชี้แจง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาโดยทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องแสดงระดับความสอดคล้องพัฒนากับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีความสอดคล้อง
0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
-1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้อง

ข้อ	รายการ	แสดงความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
1	ยื่นตรงเคารพธงชาติ				
2	ปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่พลเมืองดี				
3	มีความสามัคคีปรองดอง				
4	เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม				
5	เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ				
6	ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ				
7	เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน				
8	เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์				
9	แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์				
10	แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์				
11	ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง				
12	ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการทำผิด				
13	ปฏิบัติตนตามคำมั่นสัญญา				
14	ไม่เอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง				
15	ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง				
16	ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง				
17	ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม				
18	ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น				
19	ตรงต่อเวลาในการเข้าชั้นเรียน				
20	รับผิดชอบในการทำงาน				
21	ตั้งใจเรียน				
22	เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้				
23	สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ				

ข้อ	รายการ	แสดงความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
24	ศึกษาค้นหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ และเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม				
25	บันทึกความรู้ ประสบการณ์ จากการเรียนรู้สรุปเป็นองค์ความรู้				
26	ใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ่มค่า				
27	ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า				
28	ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล				
29	ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน				
30	ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด				
31	วางแผนการเรียน การทำงาน				
32	รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม				
33	ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข				
34	เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย				
35	ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ				
36	ปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน				
37	ทุ่มเท อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน				
38	พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ				
39	ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจทั้งของตนเองและของผู้อื่น				
40	แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย				
41	มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ				
42	เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย				
43	เชิญชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม				
44	นำความเป็นไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต				
45	เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นไทย				
46	สืบสาน ต่อยอดสิ่งที่แสดงความเป็นไทย				
47	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจ				
48	อาสาทำงานให้สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน				
49	แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน ช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน				
50	สร้างความสุขให้ผู้อื่น				
51	ดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมด้วยความเต็มใจ				
52	เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม				
53	เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมด้วยความกระตือรือร้น				

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู

คำชี้แจง ให้นิสิตทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

- 5 หมายถึง ปฏิบัติระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง ปฏิบัติระดับมาก
 3 หมายถึง ปฏิบัติระดับปานกลาง
 2 หมายถึง ปฏิบัติระดับน้อย
 1 หมายถึง ปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	5	4	3	2	1
1	ยึดตรงเคารพธงชาติ					
2	ปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่พลเมืองดี					
3	มีความสามัคคีปรองดอง					
4	เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม					
5	เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ					
6	ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ					
7	เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน					
8	เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์					
9	แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์					
10	แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์					
11	ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง					
12	ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำผิด					
13	ปฏิบัติตนตามคำมั่นสัญญา					
14	ไม่เอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง					
15	ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง					
16	ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง					
17	ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม					
18	ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น					
19	ตรงต่อเวลาในการเข้าชั้นเรียน					
20	รับผิดชอบในการทำงาน					
21	ตั้งใจเรียน					
22	เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้					
23	สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ					
24	ศึกษาค้นหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ และเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม					

ข้อ	รายการ	5	4	3	2	1
25	บันทึกความรู้ ประสบการณ์ จากการเรียนรู้สรุปเป็นองค์ความรู้					
26	ใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ่มค่า					
27	ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า					
28	ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล					
29	ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
30	ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด					
31	วางแผนการเรียนรู้ การทำงาน					
32	รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม					
33	ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข					
34	เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
35	ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ					
36	ปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน					
37	ทุ่มเท อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน					
38	พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ					
39	ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจทั้งของตนเองและของผู้อื่น					
40	แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย					
41	มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ					
42	เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย					
43	เชิญชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม					
44	นำความเป็นไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต					
45	เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นไทย					
46	สืบสาน ต่อยอดสิ่งที่แสดงความเป็นไทย					
47	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจ					
48	อาสาทำงานให้สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน					
49	แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน ช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน					
50	สร้างความสุขให้ผู้อื่น					
51	ดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมด้วยความเต็มใจ					
52	เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม					
53	เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมด้วยความกระตือรือร้น					

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อและค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ

ข้อ	<i>r</i>	ข้อ	<i>r</i>
1.	.964	28.	.963
2.	.962	29.	.963
3.	.962	30.	.963
4.	.962	31.	.963
5.	.962	32.	.962
6.	.962	33.	.963
7.	.962	34.	.962
8.	.962	35.	.963
9.	.962	36.	.963
10.	.962	37.	.963
11.	.962	38.	.963
12.	.962	39.	.963
13.	.962	40.	.962
14.	.962	41.	.963
15.	.962	42.	.962
16.	.962	43.	.961
17.	.962	44.	.962
18.	.963	45.	.962
19.	.963	46.	.961
20.	.963	47.	.963
21.	.962	48.	.962
22.	.962	49.	.962
23.	.961	50.	.962
24.	.963	51.	.963
25.	.962	52.	.961
26.	.962	53.	.962
27.	.963		

หมายเหตุ ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .963

ภาคผนวก ง
แผนการจัดการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดี

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรม

เรื่อง ความเป็นพลเมืองดี

เวลา 7 คาบ

1. มาตรฐาน

การปฏิบัติตนตามหน้าที่ของความเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย

2. สาระสำคัญ

สามี ภรรยา บิดา มารดา และบุตรธิดา ต้องตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว เช่น สามีจะต้องทำหน้าที่สามีที่ดีของภรรยาและเป็นพ่อที่ดีของลูกเป็นหลักในการหาทรัพย์สินเลี้ยงดูภรรยา และลูก ๆ ให้การศึกษาที่ดีแก่ลูก ๆ ส่วนภรรยาก็ต้องทำหน้าที่ภรรยาที่ดี เก็บรักษาทรัพย์สินที่สามี หามาได้ รวมทั้งช่วยกันหาทรัพย์สินเพิ่มเติม ตลอดจนช่วยกันอบรมเลี้ยงดูลูก ๆ ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม สำหรับลูก ๆ ก็จะต้องช่วยเหลือพ่อแม่ดูแลบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย ประหยัดในการใช้จ่ายของ ครอบครัวยุติ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 เพื่อเข้าใจลักษณะของการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
- 3.2 เพื่อตระหนักและเห็นคุณค่าของการสมาชิกที่ดีของครอบครัว
- 3.3 เพื่อสามารถปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
- 3.4 เพื่อมีจิตสำนึกต่อสมาชิกของครอบครัว
- 3.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวได้

4. สาระการเรียนรู้

ความเป็นพลเมืองดี

5. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นเตรียม

- 5.1 ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการฝึกสมาธิ ประมาณ 5 นาที
- 5.2 เสนอข่าวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับเยาวชนที่ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของครอบครัว แล้วให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมดังนี้

สุมถามผู้เรียนว่าเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร เกี่ยวกับใคร ที่ไหน ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพข้างนี้ได้อย่างไร โดยเรียกถามประมาณ 2-3 คน จากนั้นผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปคำตอบของผู้เรียนเพื่อให้เกิดแนวคิดที่ถูกต้อง พร้อมกับบอกผู้เรียนว่าคาบนี้เราจะเรียนเรื่องพลเมืองดี

5.3 ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ

ขั้นเสนอกรณีตัวอย่าง

5.3 ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน แล้วร่วมกันศึกษากรณีตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องความเป็นพลเมืองดี โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ประสานงานและให้ความช่วยเหลือภายในกลุ่มตน

ขั้นวิเคราะห์

5.4 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมสมอง อภิปราย แล้วสะท้อนการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง เพื่อพิจารณาหาแนวคำตอบและเขียน Mind Mapping เรื่อง สมาชิกที่ดีของครอบครัว ลงในสมุดจดบันทึก

ขั้นสรุป

5.5 ผู้สอนให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

5.6 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแนวความคิดของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นข้อสรุปของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือผลงานจากกรณีตัวอย่าง

5.7 จดบันทึก

6. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

6.1 วิดิทัศน์กรณีต้นแบบเกี่ยวกับเยาวชนที่ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

6.2 กรณีตัวอย่าง

7. การวัดและประเมินผล

7.1 สังเกต

7.2 การเสนอรายงานหน้าชั้น

7.3 การจดบันทึก

สื่อ : บุคคลต้นแบบการเป็นพลเมืองดี

ใบงาน
เรื่อง โครงการที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชน

1. คำชี้แจง ให้จัดอันดับความสำคัญปัญหาของชุมชนหรือกิจกรรมที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชน รวมถึงระบุสาเหตุของปัญหาและกิจกรรมด้วย

อันดับปัญหาของชุมชน/ กิจกรรมที่จะทำ	สาเหตุ

2. คำชี้แจง ให้เลือกปัญหาหรือกิจกรรมที่เห็นว่ามีสำคัญและสามารถแก้ปัญหาและดำเนินการได้ เขียนโครงการเพื่อพัฒนาสังคม

ใบงาน
เรื่อง การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

คำชี้แจง : การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและศึกษาจากกรณีต้นแบบ แล้วช่วยกันตอบคำถามต่อไปนี้มีเหตุผล

1. ช่วยกันยกตัวอย่างการปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานให้เกิดผลดีและพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในครอบครัวมาให้เข้าใจ

.....

.....

.....

2. จากกรณีต้นแบบ ผู้เรียนคิดว่าเยาวชนจากกรณีตัวอย่างปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวหรือไม่ อย่างไร เยาวชนดังกล่าวได้รับผลตอบแทนจากสังคมรอบข้างอย่างไร และผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3. ให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างการปฏิบัติตนที่แสดงถึงการรู้จักรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างไร มีเหตุผลในครอบครัวมาให้เข้าใจ

.....

.....

.....

4. ให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างการปฏิบัติตนที่แสดงถึงการรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันในครอบครัวมาให้เข้าใจ

.....

.....

.....

5. ให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างการรู้จักนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตในครอบครัวมาให้เข้าใจ

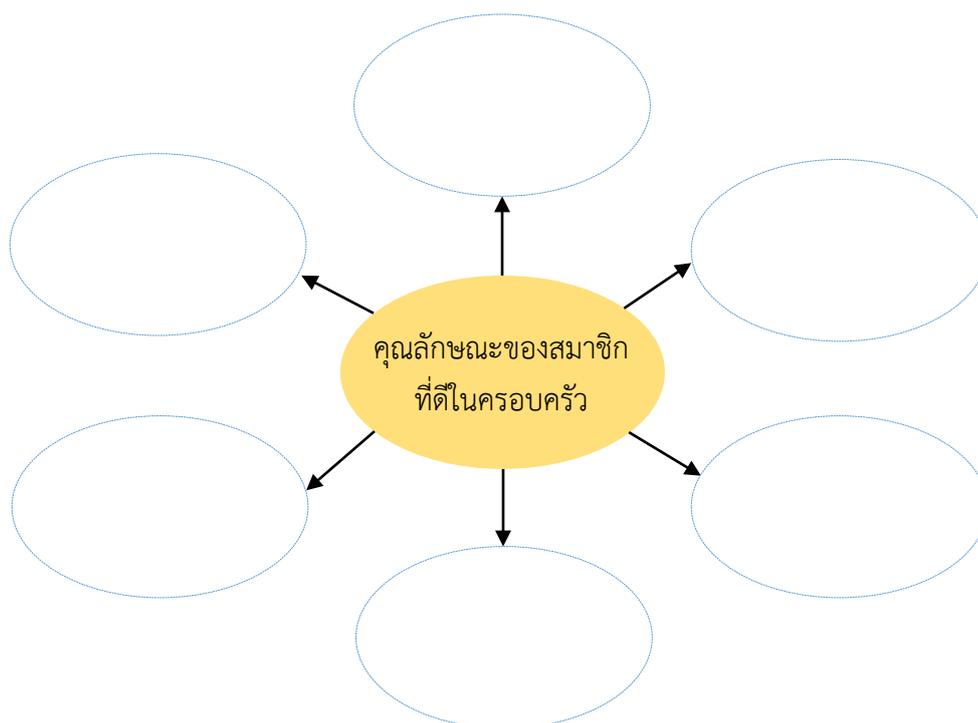
.....

.....

.....

ใบงาน
เรื่อง คุณลักษณะของสมาชิกที่ดีในครอบครัว

คำชี้แจง : ให้ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ ร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็น แล้วสรุปลงในแผนที่ความคิด (Mind Mapping) เรื่อง คุณลักษณะของสมาชิกที่ดีในครอบครัว แล้วส่งตัวแทนกลุ่มออกมา นำเสนอ

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรม เรื่อง การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน จำนวน 3 คาบ

1. สาระการเรียนรู้

เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยและโลก

2. สาระสำคัญ

จากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง การเผาขยะ และการตัดไม้ทำลายป่า ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญในการเพิ่มแก๊สเรือนกระจก เช่น แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFCs) แก๊สมีเทนและไนตรัสออกไซด์ แก๊สเรือนกระจก เหล่านี้ได้ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นหรือที่เรียกว่า “ภาวะโลกร้อน” ซึ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้มนุษย์ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เช่น อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นและส่งผลกระทบต่อมนุษย์และระบบนิเวศ เกิดไฟป่าสูญเสียน้ำและสัตว์ป่า ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น เกิดโรคระบาดต่างๆ เพิ่มขึ้น เกิดพายุและภัยพิบัติทางธรรมชาติรุนแรงมากขึ้น ทำให้ปัจจุบันชาวโลกเริ่มตระหนักว่าปัญหาภาวะโลกร้อนเป็นปัญหาซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติอย่างกว้างขวางทั่วโลก ทำให้ช่วงหลังๆ นี้ ชาวโลกได้เริ่มให้ความสำคัญและหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 เพื่อเข้าใจความหมาย สาเหตุและผลกระทบของภาวะโลกร้อน
- 3.2 เพื่อตระหนักและเห็นคุณค่าของการร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน
- 3.3 เพื่อมีทักษะ ในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ
- 3.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติตนเบื้องต้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้และลดปัญหาภาวะโลกร้อน

4. สาระการเรียนรู้

ภาวะโลกร้อน

- 4.1 ความหมายของภาวะโลกร้อน
- 4.2 สาเหตุของภาวะโลกร้อน
- 4.3 ผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน
- 4.4 แนวทางการแก้หรือลดปัญหาภาวะโลกร้อน
- 4.5 การทำโครงการเพื่อศึกษาเรื่อง “การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน”

5. กิจกรรมการเรียนรู้

5.1 ขั้นกำหนดปัญหาหรือสำรวจความสนใจ

5.1.1 ฝึกสมาธิประมาณ 5 นาที

5.1.2 ผู้สอนนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาภาวะโลกร้อนให้แก่ผู้เรียน แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวที่นำเสนอได้อย่างเสรี

5.1.3 ผู้สอนใช้คำถามถามผู้เรียนว่า

รู้หรือไม่ว่า “ภาวะโลกร้อน” คืออะไร มีสาเหตุมาจากอะไร และส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในโลกอย่างไรบ้าง

จะมีวิธีการช่วยแก้หรือลดปัญหาภาวะโลกร้อนเบื้องต้นได้อย่างไรบ้าง โดยที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี จากนั้นผู้สอนสรุปคำตอบ/ความคิดเห็นของผู้เรียน

5.1.4 ผู้สอนแจ้งกับผู้เรียนว่าคาบนี้เราจะเรียนเรื่อง “การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน” โดยจะใช้วิธีการเรียนแบบโครงงาน ซึ่งผู้เรียนทุกคนจะต้องเข้ากลุ่มเพื่อร่วมกันทำโครงงาน กลุ่มละ 1 โครงงาน เกี่ยวกับการแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน

5.1.5 ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน ประมาณ 5-6 กลุ่ม หรือผู้สอนใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการแบ่งกลุ่ม

5.1.6 ผู้สอนอธิบายเรื่อง “ประเภทของโครงงาน” ให้ผู้เรียนฟังอย่างชัดเจน โดยใช้ใบความรู้เรื่องประเภทของโครงงาน ประกอบการอธิบาย

5.1.7 ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับ “การเขียนโครงงาน” ให้ผู้เรียนฟังอย่างชัดเจน โดยใช้ใบความรู้เรื่องการเขียนโครงงาน ประกอบการอธิบาย จากนั้นให้ผู้เรียนทำใบงาน เรื่องการเขียนโครงงาน

5.2 ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน

ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนว่าจะเรียนเพื่ออะไร จะทำโครงงานนั้น ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายใด จากนั้นจึงตั้งชื่อโครงงาน (ผู้เรียนสามารถตั้งชื่อโครงงานได้อย่างเสรีภายใต้การพิจารณาของครูผู้สอน แต่ควรเป็นชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน) โดยที่ผู้สอนคอยพยายามให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ทำโครงงานให้หลากหลาย กล่าวคือ พยายามอย่าให้มีโครงงานประเภทเดียว แต่ควรให้แต่ละกลุ่มได้ทำโครงงานกลุ่มละประเภทแตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อความหลากหลายในการเรียนรู้ เช่น ทำโครงงานสำรวจ 2 กลุ่ม โครงงานทดลอง 2 กลุ่ม โครงงานประดิษฐ์ 2 กลุ่ม แต่ผู้สอนก็ควรพิจารณาถึงความพร้อม ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนประกอบด้วย

5.3 ขั้นวางแผนและวิเคราะห์โครงงาน

5.3.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนระดมพลังสมองว่าจะช่วยกันวางแผนการดำเนินงานได้อย่างไร จากนั้นให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้ผู้สอนช่วยพิจารณา

5.3.2 ผู้สอนพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิด

5.3.3 ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนโครงการตามหัวข้อที่สำคัญภายใต้การดูแลช่วยเหลือของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด

5.4 ขั้นลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหา

ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหาตามแผนการดำเนินการที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ โดยผู้สอนจะคอยเป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ ติดตามผู้เรียน และจะมีการประชุมเพื่ออภิปรายปรึกษาหารือว่าดำเนินการถึงขั้นไหนแล้ว ขั้นตอนต่อไปทำอะไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ความคิด ความรู้ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเข้าไปเกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

5.5 ขั้นสะท้อนการเรียนรู้

5.5.1 ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ดังนี้

ประเมินก่อนการดำเนินงานว่าทุกครั้งก่อนดำเนินงานผู้เรียนต้องประเมินผลก่อนว่ามีสภาพ/ ลักษณะอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง

ประเมินระหว่างดำเนินงานว่ายังมีสิ่งที่เป็นปัญหาอยู่บ้างหรือต้องแก้ไขอะไรอีกบ้าง มีวิธีการแก้อย่างไรบ้าง เมื่อดำเนินการไปแล้วผู้เรียนได้แนวคิดอย่างไร มีความพึงพอใจหรือไม่

ประเมินหลังดำเนินการว่าจากการทำโครงการครั้งนี้ผู้เรียนได้รับความรู้และประโยชน์อะไรบ้าง จะนำความรู้ที่ได้นั้น ๆ ไปพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้นได้อย่างไร หรือนำเอาความรู้ที่ได้นั้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างไรบ้าง

5.6 ขั้นสรุปจากนั้นจึงให้ผู้เรียนประเมินโครงการของตนเอง หรือให้เพื่อนร่วมกันประเมินตามด้วยครูเป็นผู้ประเมิน การเขียนโครงการรายบุคคล

6. สื่อ/ แหล่งการเรียนรู้

- 6.1 วิดีทัศน์เกี่ยวกับสถานการณ์ภาวะโลกร้อน
- 6.2 PPT เรื่องการเขียนโครงการ
- 6.3 แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนกำหนดในโครงการ

7. การวัดและประเมินผล

ผู้ประเมิน

1. ผู้เรียนเป็นผู้ประเมิน
2. เพื่อนเป็นผู้ประเมิน
3. ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นผู้ประเมิน

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรม
เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวนเวลา 3 คาบ

1. มาตรฐาน

เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อดำเนินการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ตัวชี้วัด

ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

2. สาระสำคัญ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ สามารถน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้เพื่อความเจริญกว่าหน้าที่มั่นคงและยั่งยืน

3. จุดประสงค์

1. เพื่ออธิบายความหมายและหลักการสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อยกตัวอย่างแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. เพื่อรายงานผลการปฏิบัติตนเพื่อแสดงว่าได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. สาระการเรียนรู้

เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

- 4.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4.2 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตประจำวัน
- 4.3 ผลการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. กระบวนการเรียนรู้

5.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ผูกสมาธิประมาณ 5 นาที

5.2 ชี้นสะท้อนการเรียนรู้ผู้สอนให้ผู้เรียนเล่าเรื่องการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.3 ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ

5.4 ชั้นผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน ประมาณ 5-6 กลุ่ม จากนั้นให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน”

5.5 ผู้สอนนำกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับบุคคล ชุมชน สังคม ที่ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ มาให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ศึกษาเรียนรู้

5.6 ผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและวิธีการคิดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อคิดว่า สถานการณ์จากกรณีตัวอย่างที่ได้ศึกษามานั้น มีคุณค่ามากน้อย หรือมีประโยชน์อย่างไร หรือมีโทษอย่างไร โดยใช้คำถามถามผู้เรียนและให้ผู้เรียนช่วยกันตอบ

5.7 ผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนเลือกสื่อที่เหมาะสม

ขั้นการปฏิบัติ

ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนนำแนวทาง/ หลักปฏิบัติที่ได้จากการศึกษาสถานการณ์ไปปฏิบัติจริงทั้งที่บ้านและโรงเรียน และบันทึกลงในสมุดจดบันทึกผลการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำกลับมาเสนอสมาชิกในกลุ่มและครูผู้สอน

ขั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนสรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่องที่เรียนทั้งหมด และผู้สอนสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน ด้วยการชี้แนะให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แล้วผู้เรียนจะมีแต่ความสุข ความเจริญที่ยั่งยืน ไม่โลก ไม่อยากได้ของคนอื่น ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะ ช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม จะนำมาความสุข ความเจริญที่ยั่งยืนในชีวิตส่วนตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมต่อไป

6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์บุคคลตัวอย่าง
2. สมุดจดบันทึก

7. การวัดและประเมินผล

1. ประเมินจากการอภิปรายร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม
2. ประเมินจากการนำเสนอผลงานกลุ่ม
3. ประเมินจากรายงานผลการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ใบความรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณา 5 ประการ ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดมาเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติตามทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกัน คือ **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

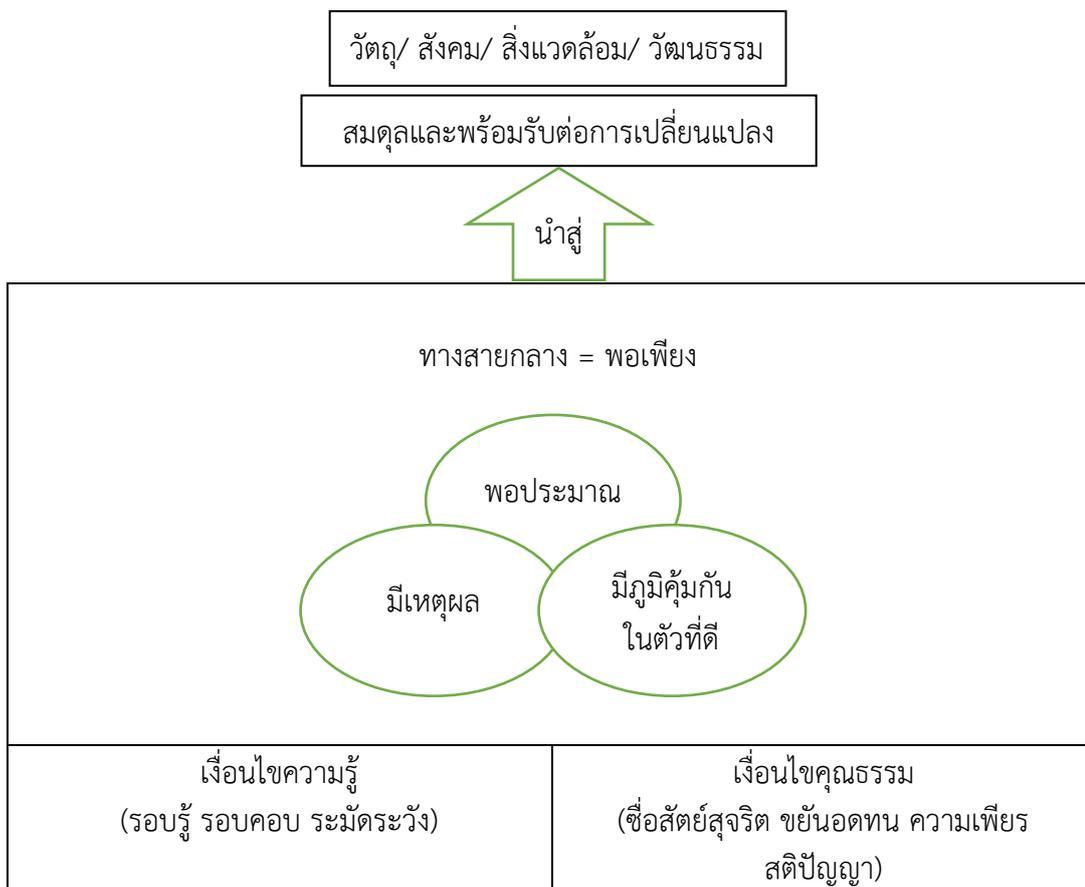
การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น จะต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

ความรู้ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

คุณธรรม ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติ ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ทรงชี้แนะแนวทางให้พสกนิกรชาวไทย นำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต พอสรุปแนวทางการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตได้ ดังนี้

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับกลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรสามารถนำแนวพระราชดำริ “การเกษตรทฤษฎีใหม่” มาประยุกต์ใช้เป็นหลักได้โดยตรง การเกษตรทฤษฎีใหม่แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการจัดการบริหารที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ เนื่องจากเกษตรกรมักประสบปัญหาการเพาะปลูก โดยเฉพาะเรื่องการขาดแคลน “น้ำ” โดยจัดสรรที่ดินออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30 : 30 : 30 : 10 ดังนี้

แผนการจัดกิจกรรมเรื่องความประหยัด

1. สาระสำคัญ

การประหยัด เป็นคุณธรรม จริยธรรมของผู้ที่มีวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ถือเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญและมีประโยชน์มากมายที่ควรได้รับการพัฒนา ปลูกฝังให้เกิดกับเด็กและเยาวชนเพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนร่วม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 เพื่อให้ผู้เรียน บอกความสำคัญและความจำเป็นของการประหยัดได้
- 2.2 บอกลักษณะและพฤติกรรมที่แสดงถึงความประหยัดได้
- 2.2 นักเรียนมีลักษณะนิสัยที่ดีในเรื่องการประหยัด

3. สาระการเรียนรู้

การประหยัด

4. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน
ฝึกสมาธิ

ชั้นสอน

- 4.1 ให้นักเรียนดูกรณีตัวอย่าง แนวปฏิบัติในเรื่องการประหยัด ครูอธิบายเพิ่มเติม
- 4.2 นักเรียนร่วมกันสนทนาถึงประสบการณ์ที่ตนเองปฏิบัติเรื่อง การประหยัดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ประหยัดเงินในการใช้จ่าย เป็นต้น
- 4.3 ให้นักเรียนแต่ละคนสะท้อนการเรียนรู้ เล่าเรื่องพฤติกรรมตนเองในเรื่องการประหยัด

ชั้นสรุป

- 4.4 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปลักษณะและพฤติกรรมที่แสดงถึงการประหยัดและเสนอแนวทางปฏิบัติตนให้เป็นคนประหยัด ว่าควรทำอย่างไร และจดบันทึก

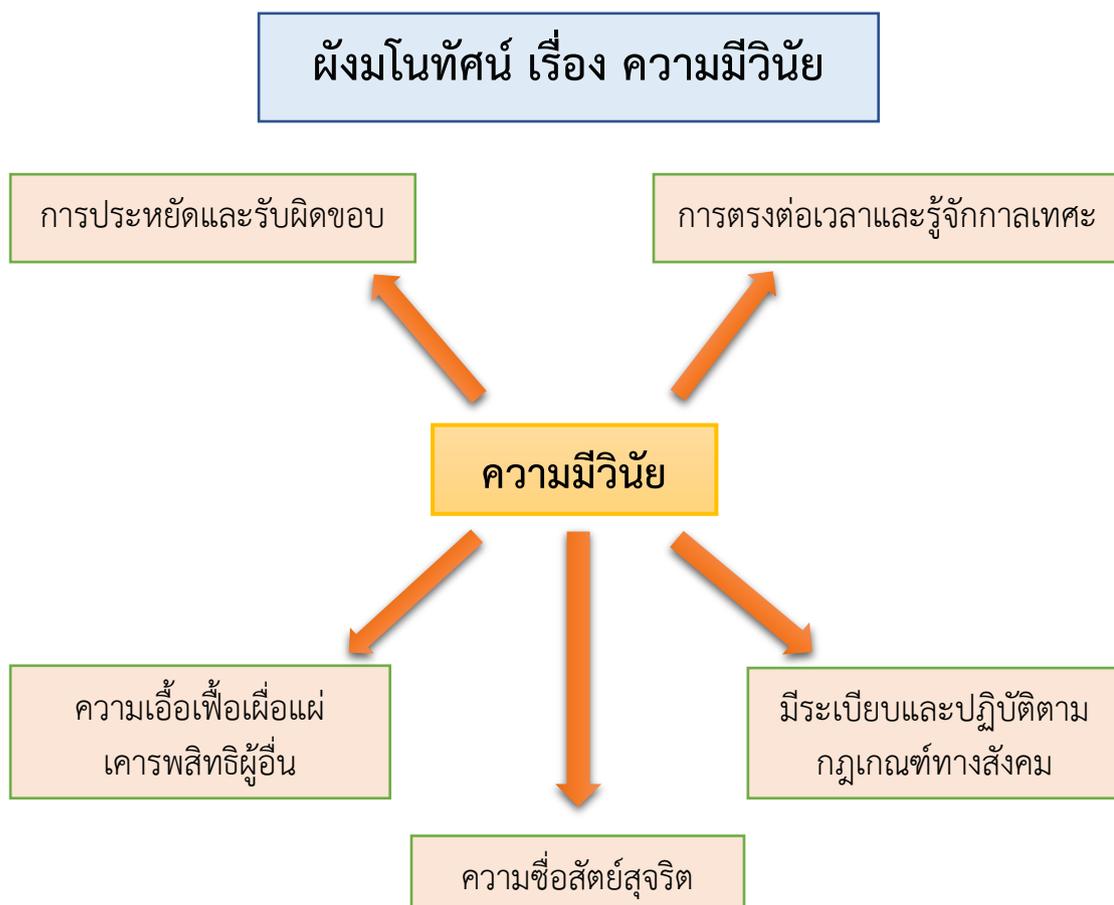
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้

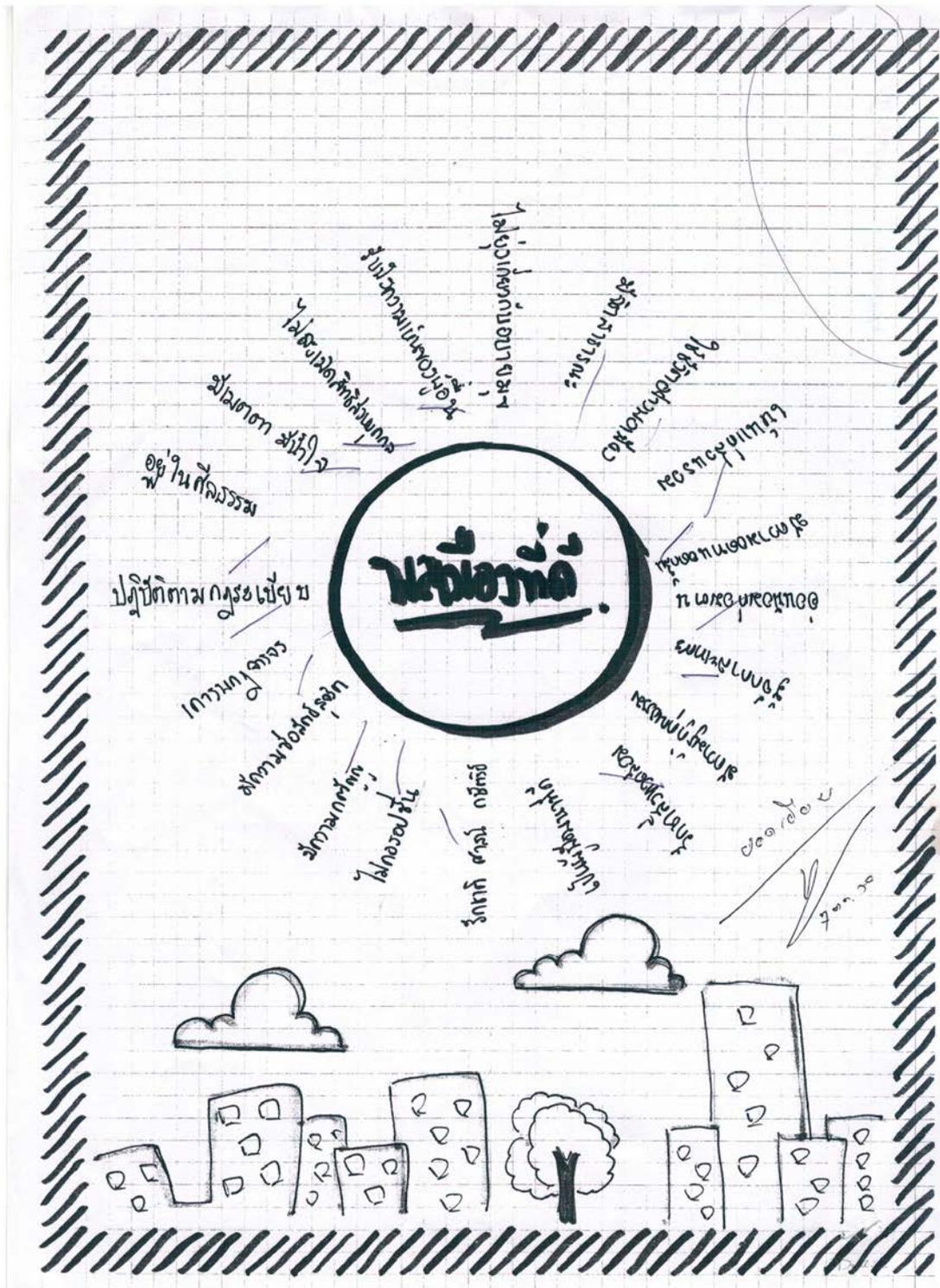
- 5.1 วิดิทัศน์
- 5.2 PPT

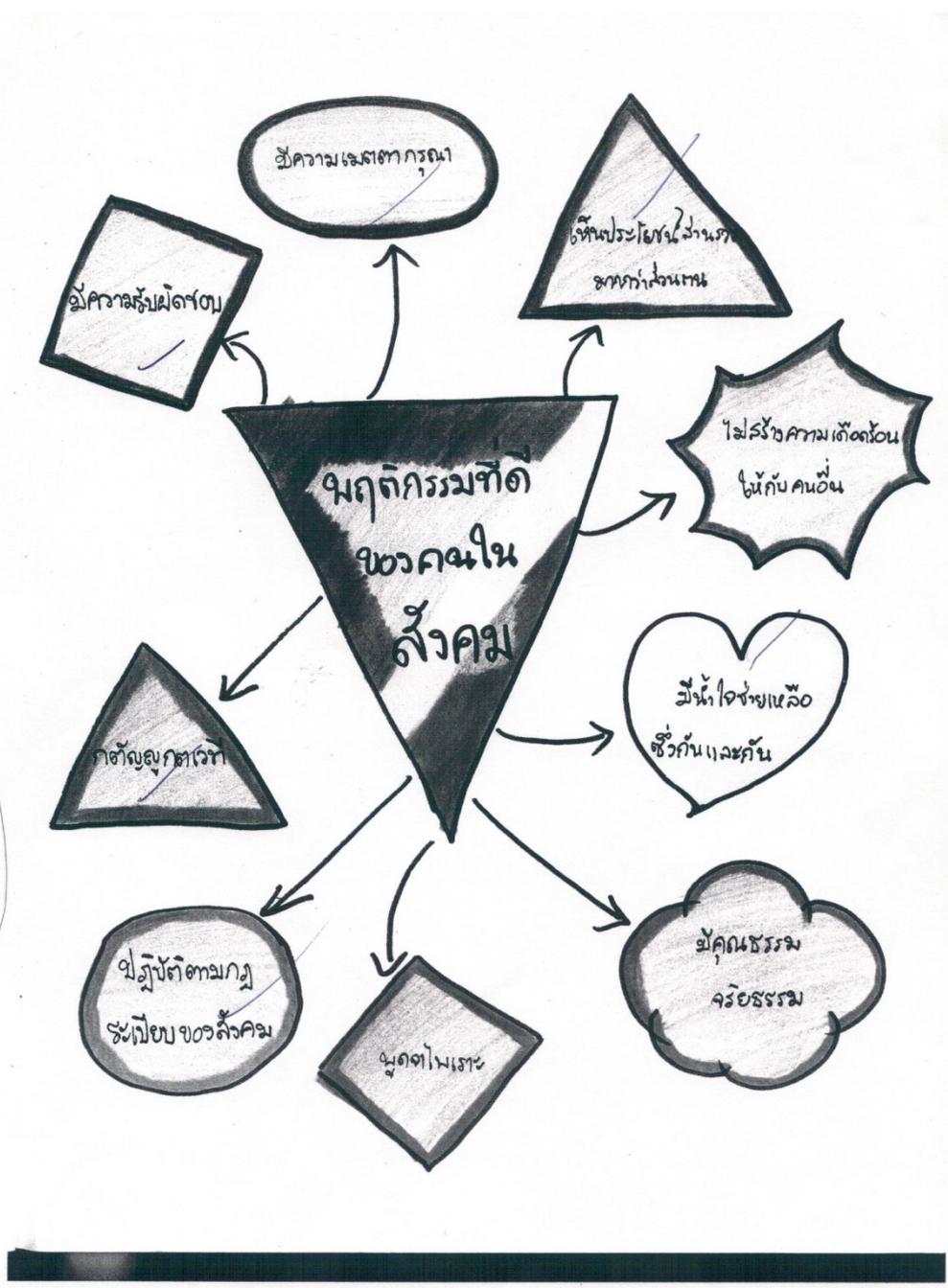
6. การวัดและประเมินผล

- ถาม-ตอบและจดบันทึก

ภาคผนวก จ
กิจกรรมการเรียนรู้

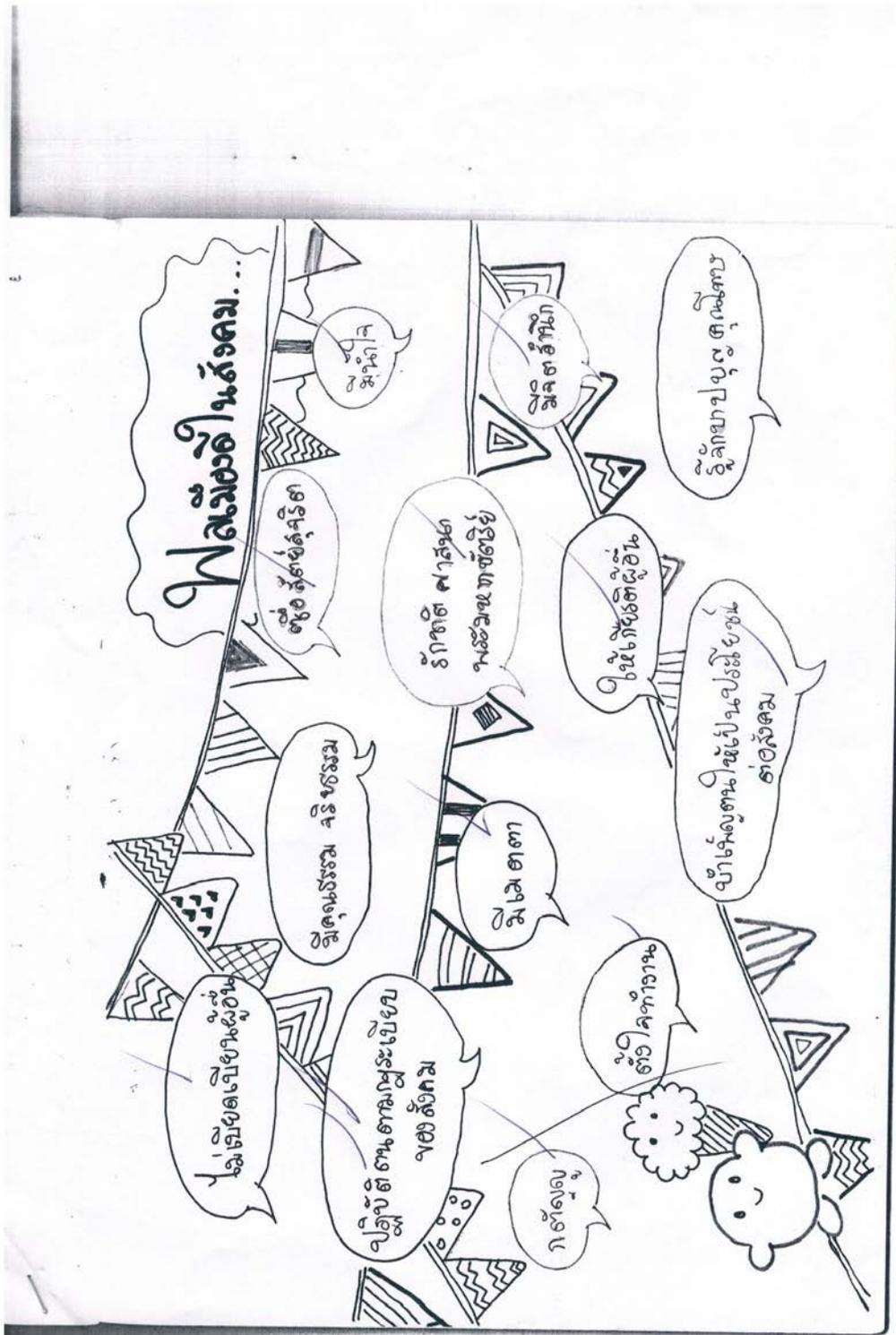

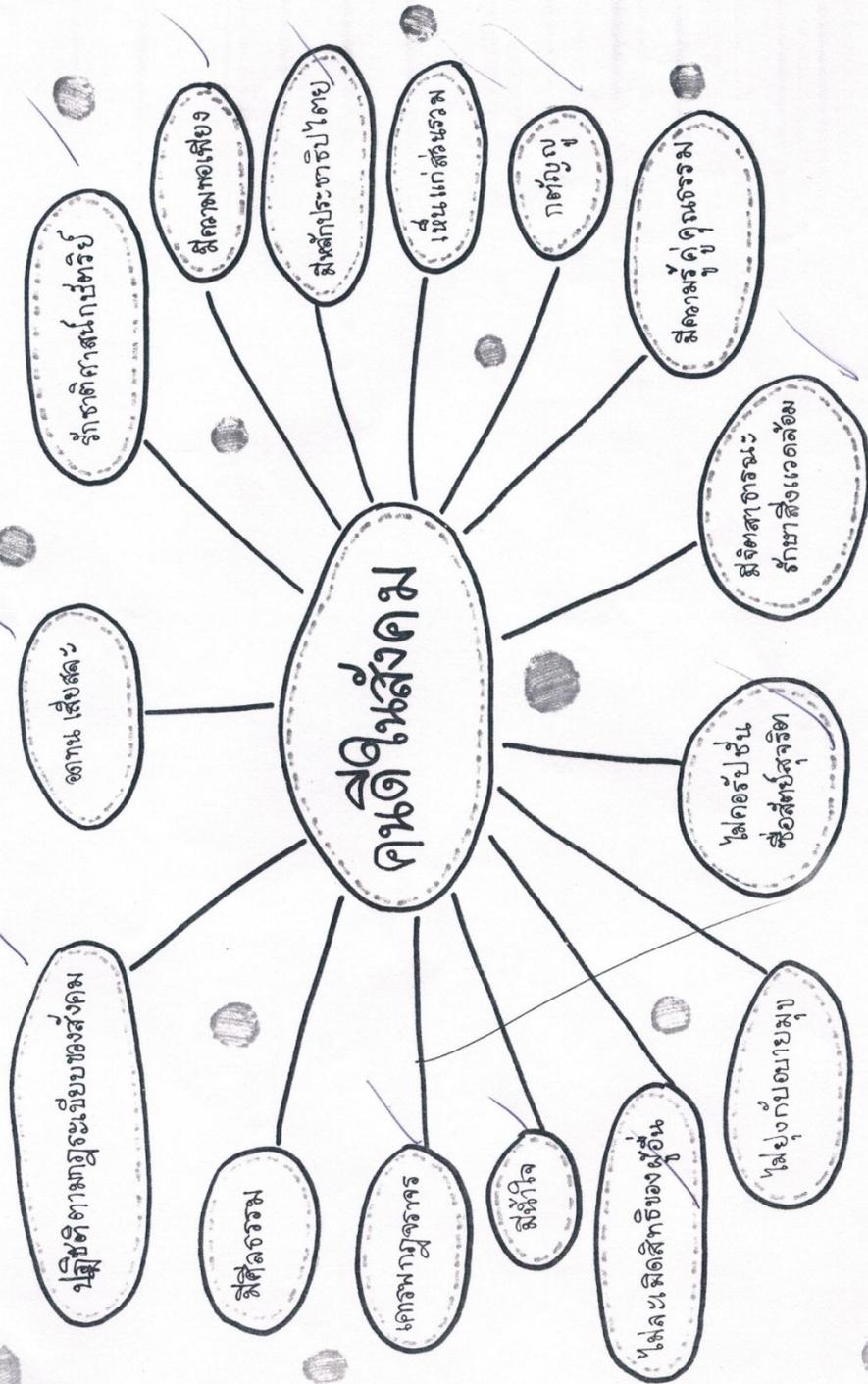

พ.ศ. ๖๖๖๖ เพ็ญพหัศ ๖๘๐๔๐๒๙๓

30 กันยายน ๒๕๕๙.

